

Het Liegend Konijn. Jaargang 9

bron

Het Liegend Konijn. Jaargang 9. Van Halewyck, Leuven / Van Gennep, Amsterdam 2011

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_lie005201101_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren i.s.m.

[Nummer 1]

Uit het nest geroofd bij de negende jaargang

In de verzamelbundel *Ik deug alleen voor de poëzie*,* interviews met dertig vooraanstaande dichters uit ons taalgebied, praat Ron Rijghard over dichten. Sommige dichters spreken er met groot gemak over, anderen zijn terughoudend en aarzelend. Via deze vraaggesprekken, die eerder verschenen in *NRC Handelsblad*, wordt een interessante poging ondernomen om voor een breed publiek het volgende te achterhalen: ‘Hoe de dichters tot hun poëzie komen, waar ze hun stof vandaan halen en wat hun gedichten willen zeggen.’ Deze vragen zijn adequaat en houden rekening met de grote verscheidenheid van dichters en poëzie.

Rijghard noteert in zijn voorwoord: ‘De dichter geeft adem aan de woorden. Elke dichter heeft zijn eigen wijze. Dat is zijn toon, zijn stem. De eigen toon is een kwestie van vormgeving en de vraag is hoe de dichter dat doet. Hoe en waarom zet hij de woorden zoals ze in het gedicht staan? Dat leidt tot de vraag: hoe denkt de dichter?’ Dat de interviewer geen heikele vragen uit de weg gaat, blijkt uit de mededeling: ‘Wat ik al direct besloot, was om de vraag naar de betekenis van de gedichten niet te omzeilen. [...] Op dat punt openbaarde zich ook een generatiekloof. De dichters jonger dan veertig spreken vrijer over wat er in hun gedichten staat dan de oudere dichters. Die koesteren veelal het idee dat poëzie wordt gedragen door het raadsel.’

De betekenis van deze interviews ligt in de eerste plaats in het feit dat ze relevant zijn voor een beter inzicht in het werk van een dichter, maar ze bieden ook een totaalbeeld van de rijkdom en de verscheidenheid van onze hedendaagse poëzie. Voor sommige dichters als Charles Ducal moet poëzie het bestaan rechtvaardigen. Anderen, zoals Anneke Brassinga, willen ‘leven in gewetensvolle

* Ron Rijghard: *Ik deug alleen voor de poëzie. Dichters over dichten*. NRC Boeken, 2010

ongewisheid'. Tonnus Oosterhoff waarschuwt ervoor dat we de gereduceerde wereld vaak zien als de echte. 'Maar er valt duizelingwekkend veel meer te zien en te ervaren, en poëzie verwijst daarnaar.' Wat Eva Gerlach bezighoudt, is 'het aanwezige in het afwezige en omgekeerd het afwezige in het aanwezige. Nooit is helemaal duidelijk wat bezig is te bestaan of te gebeuren.' Hagar Peeters verwijst naar de evolutie in haar werk: 'Ik wilde zware onderwerpen op een lichte manier brengen. Nu laat ik de erge dingen erg zijn.' En H.H. ter Balkt laat zijn hekel aan schraalheid in poëzie optekenen met de woorden: 'Ik wandel door de bossen in mijn hoofd. Daar moet het gebeuren.' Van Leonard Nolens ten slotte, die de interviewer inspireerde voor de titel van de bundel, is de betekenis te lezen: 'Ik kan alleen schrijvend uit de voeten met de ander en met mezelf.'

Poëzie is uiteraard een kwestie van woorden en van volgorde van woorden, maar ook een kwestie van denken. Goede poëzie zet tot denken aan, tot overdenken en nadenken en altijd tot zoeken van betekenis voor onszelf en voor het bestaande, het bekende en het onbekende, het voorstelbare en het onvoorstelbare. De grenzeloosheid van poëzie vormt haar kracht en haar mysterie, ook al denken we soms daaraan te kunnen ontsnappen.

In deze negende jaargang zal *Het Liegend Konijn*, verwonderd en nieuwsgierig, weer consequent alle ruimte bieden aan meerstemmigheid en diversiteit. Met dank aan de dichters.

Jozef Deleu

Redacteur *Het Liegend Konijn*

Wesley Albstmeyer

° Kaapstad, 1979

heeft nog geen bundel gepubliceerd.

De jonge dichter

sinds die avond wil ik bij hem horen en ook alle
mannen zijn die dat voor mij deden zoals die vriend
die emigreerde en die ander
die leer droeg en kantoren ontwierp

sinds die avond zie ik die snelweg voor me waarop
wij rijden hij achter het stuur en ik de verwachtingen
verzamelend die in elke afslag schuilen
hij zijn rechte weg ik de afbuigingen die hij negeert

die paar woorden net zo achteloos uitgesproken als zijn
hand de strengen haar wist uit zijn gezicht delen alles na
die avond op

in twee ongelijke delen

die onschadelijke woorden vier waterratten
verraden door de rimpeling die achterblijft
ik zie die snelweg en het strenge wissen van ruiten

die achteloosheid angstaanjagend achteloze ontkenning
van mij waterwerk waar ik tegen keer dat voorkomt dat
ik word wie zij waren of beter nog een nieuwe die ze

allemaal tegelijk kan zijn

De jonge dichteres

ze zegt talen leren laat de talen mij maar leren
en ze zegt gedetineerden groeien bij vrijlating
maar moeizaam vanuit de kiem van hun initialen
terug in hun achternaam

ze zegt er loopt een kruipruimte onder al mijn
woorden door elk gedicht een spijker in het luik
en ze zegt mijn woorden zijn kinderen van anderen
als ik wist wat ze wilden liet ik ze verhongeren

ze spreekt mij
of erger
ze is mijn woorden

Grenzen

grenzen die het ontwijken niet toestaan die hardnekkige
voren trekken in waar ik van veronderstel dat ik dat ben
het landschap dat ik ben
want ik ben een landschap
verkaveld
ingeperkt

bolvormig dus als je adem lang genoeg is
keer je terug bij waar je was
of bij wie je was
als er geen grenzen liggen
als mijnen in het veld
want grenzen zijn verraders

willen niets liever
dan ontploffen in je gezicht

ik wil zachte grenzen die ongenaakbaar lijken
maar vloeibaar en zijdeachtig blijken
als je ze overschrijdt
die je vrees met terugwerkende kracht
belachelijk maken

je uitlachen in je gezicht zagezegd of misschien
is het mijn vrees die ze macht verleent
dicteert hoe ze zich gedragen
grenzenangst die me het overschrijden belet
gevangen houdt in nutteloos ontwijken

wie weet
wat weet je eigenlijk
als landschap

De wereld

verjongen vernieuwen steeds weer nieuwer
argeloos opnieuw in ontkiemen in niet omzien naar het
dorre springtouwveld zonder springer die margestreep
trapveld waar je op achterblijft

als de wereld verjongt en jij argeloos probeert toe te kijken
tot stilstand gekomen ineengedoken
ontbottingsangst bloeiblokkade schil weerhaken ontvlezing
vloeken doorgaan

altijd weer groen maar niet bevraagbaar leesbaar niet strembaar
wendbaar of duidbaar blijft dat stromen die steeds weer groene
golf die je treft in de rug en in jou geen blokkade voelt buitenspel
op een trapveld springtouwveld dor groen dat geen water nog lust

als lust er nog was dan was er nog nieuw dan was er nog hoop
dan was er nog argeloosheid en niet omzien en was er kijken als de
eerste keer en de lust om in dat omspoelende water te springen
lust kijkt altijd vooruit

Zijn

vergeefsheid heeft te veel gedaanten
plaveide maar iets dit pad
met mos desnoods

al deze boeken tegelijk kunnen lezen
tegelijk zijn zelfs de zon op voelen kruipen
langs mijn ruggen

de schilferkorst die ons scheidt van
het vuur
dat onder ons brandt

honderdveertig miljoen jaar
dinosauriers
desnoods

mensen
vooruit
en achteruit

wesley
al was het maar
een dag

Ivo Allewaert

° Wetteren, 1980

heeft nog geen bundel gepubliceerd.

Een opening

ze hoopt dat ze me nooit zal betrappen
tijdens het wasbakplassen
ik vraag haar eerst te kloppen

er zijn regels, vastgelegd
ceremonieel, je moet iets doen
met die persoon naast je

we gooien samen een rot stuk hout
in het vuur en luisteren naar het gesis
van de pissebedden, ellende

waar we warm van worden
beeld je in dat het vakantie is

wat wij samen uitzuchten
zal condenseren tegen de ruiten
lichaamsvocht dat zich distantieert
we moeten volgen

Uit het oog

als de druk op buik en borstkas groot genoeg is
springen de ogen uit de kassen, een trucje
dat men in het Ottomaanse rijk gebruikte
om mensen te bevrijden van het kwade oog

je kan het zien door het raam, op straat
een kat, zwart, plat, misschien de jouwe
misschien niet, je wil niet verifiëren

ik ook niet, we zetten het raam open

je kan ook staren naar de felle zon, drie minuten lang
dat volstaat volgens de oude Turken

of gewoon ergens in complete duisternis
minstens zes maand wachten

ook zo verdwijnt je kwade oog

Territoriumleer

je doet geen moeite iets te zeggen
weert zijn hand niet af, je wacht gewoon
tot hij het touwtje vindt van jouw tampon

dan tikt zijn glimlach, staat hij eventjes stil
bij de grens, hij praat nog wat ruimte in
en hangt het afscheid uit, je telt zijn trappen af

en draait de deur op slot, het raam gaat open
voor de kat, ze smeert je feromonen aan
schrijft met haar hoofd in grote letters

op jouw knieën: proficiat, uitverkorene
u behoort tot het selecte groepje mensen
dat deel uitmaken mag van mijn territorium

je hapt toe, laat haar ronken op jouw buik
een dekentje honger gestild, je denkt:
in alle objectiviteit, we zijn warmtebronnen

met een eigen wil, zo voelen we elkaar aan
dat is ons verbond, we dansen, laten ons leiden
door parasieten die slaapwandelen in ons lijf

we mogen ze niet storen

Gezien

ze had een hoofddoek aan,
een kleintje, je kon zien
dat ze moslim was
maar ook razend knap

en minstens even erg staarde
toen ik haar baardige vader zag
wendde ik mijn blik af, op mijn hoede
voor je het weet ben je een anonieme Belg

in een krantenkop, ik hield me schuil
voelde iemand op mijn schouder tikken
of ik samen met zijn dochter
even op de foto wou staan

ik glimlachte vloekend, hier sta ik dan
dacht ik, alsof ik een pinguïnpak draag
aan de poort van de zoo, zwetend
toen ze me bedankten en weg stapten

zag ik het fotoboek voor mij
dat in hun familie rond zou gaan
kijk, onze westerse vriend, voor eeuwig

we hebben zijn ziel gestolen

Hand op het hart

een leider moet zijn plaats kennen
het zijn de wolken die beslissen
over het mooie weer, niet de zon

geef hem de ruimte
overdrijven is een eufemisme
voor liegen, overdrijven is alles

verduidelijken, zwart wit
laten de dingen zich beter
onderscheiden, gemakkelijk gezegd

hij is een smokkelaar
als het oorlog is maakt hij
het leven draaglijk

we wachten met open mond
op de muze: een steen
die we kauwen tot we
geen tanden meer hebben

daarna slikken we alles:
tanden, schilfers en steen
tot we een mond hebben
die we kunnen houden

Maria Barnas

° Hoorn, 1973

is behalve dichter ook prozaïst en beeldend kunstenaar.
Recentste bundel: Er staat een stad op (2007)

Afspraak

De onderstreepte tijd in mijn agenda.
Plaats en naam ontbreken.

De kleine mot die niet beweegt
vlak naast mijn bed. De leegte om een dier
en de ruimte rond het slapen.

De telefoon schudt het huis op
als een vlaag bloed dit snellend
zwellend hart. Vrienden en familieleden

verschijnen aan mijn voeteneind.
Ze weten niet hoe lang ze moeten blijven.

Schuifelen door reikhalzen naar buiten.
Een vrouw legt een bloem op mijn buik.
Ik weet niet wie ze is.

Waar ben ik?
Neem jij hem?

De bleke vleugels de geknakte
sprietten op de kop. De rode vlekken.

Worden het er meer? Tassen puilen uit
van vleugels oud papier.

De telefoon! De voicemail eist: je bent te laat.
Waar was je al die tijd?

De kinderen

Nog dertien minuten
nee twaalf.

Ik had de hele dag om te werken
maar ik ging lezen en sorteren en kijken
hoe ik de dag het best kon indelen en nu
nu heb ik er nog maar elf.

Dan moet ik luiers verschonen
neuzen afvegen en roepen dat ze niet op hoofden
mogen slaan met pannen en dieren
schoppen en deuren en niet op het kleed poepen
en er met een trein doorheen rijden
en niet je neus aan je broer afvegen
en nu moet je echt slapen slapen slaap nu toch eens
in je eigen bed en niet schreeuwen niet schreeuwen
schreeuw niet zo!

Het hikken in mij
als de ochtend die ik
in schok schokken voorbij zie gaan.

Nog acht minuten voor een meesterwerk
of laat het een begin zijn.
Iets dat zo kan klinken.

Verhuizen

Ze hielpen me maanden
de trappen op sjouwen jaren
te takelen door het raam
en toen de piano

niet naar binnen kon donderde
mijn stem in valse akkoorden
van het balkon.

Wat hebben we gedaan?

Willem Bongers

° Zeeland, 1985

is ook criticus.

Recentste bundel: Flarf, een bloemlezing (red. Tom van 't Hof, 2009)

Beschuldigingen

I

Aanwijzingen op een zwangere vrouw en een kind,
ze was naakt en had een panty om haar nek.

Aanwijzingen op een Japanner in de Bijenkorf.
Kruip mee in de huid. Wie heeft gevormd?

De kruipende beweging graaft binnen.
Zuiver van recht en van gemeenschap.

II

Aankondigingen op een lichtgevende moeder,
een jongeman op de achterlijn heeft hardop gelachen.

De jongeman ontvangt geen ketens,
beschuldigden kan hij zich niet differentiëren.

Zijn huid is zuiver, gelijk en collectief.
Onmogelijk dus, maar toch gebeurd.

III

De adviezen over een heldere moeder,
een jong persoon lachte recent met hoge stem.

Trekt u iemand met de huid? Was de vorm
[ook] de beweging die werd getrokken?

Maak voor een oorzaak hetzelfde lichaam schoon
en u vormt het recht proper van de gemeenschap.

De eilandjes van Langerhans

De perifere stad van de verbinding:
aan ons onvergelykbaar strand sterft u
met uw tanden in uw handen, het hoge dierlijke komt
als een vriend, derhalve hij zingt langs de weg
eenvoudigweg vervormd de hals die getrokken is.

Aan ons onvergelykbaar strand sterft u
een dier, waarin gevonden de vrienden
voor elke viering, waarin u als ontvoering
kunt zwemmen, waar u zelf van afkomstig bent
centreer ik vloeistof. Arm mijn bloemen blijven wit.

De geduwde mens

dit is een inzamelingsactie voor een wassen hoofd
voor een gerepareerde hitler voor een weddenschap
voor de ongeïnteresseerde rebelse barvrienden

als monarch ben ik bijzonder vatbaar trots
de mens in het midden van de aandrijving
zorgeloos in nijmegen: ik vind genoeg cirkels

echt menszijn: kwaliteit en klasse vloeien over
in waarde en prijs; een rebelse beweging:
'De geduwde mens werd bevrijd in het krantenbeeld.'

het wassen hoofd van de geprepareerde hitler
het model van de naziwas en ik schreeuw van: 'Meer oorlog!'
de oudste mens is 41 jaar en de oudste mens wordt tegengehouden

De vraag

De ochtend heeft geëist
wat zuivere manier leegmaakte,
en zij, ik naar de post gegaan.

Als ik klokkentoren met mijn klok vergeleek
vergeleek hij het feit
dat hij voor mij heeft geloofd, buiten zijn vrees.

Niet later is lood een reeks over deze ontdekking
voor me is de twijfel aan het zijn in deze stad
nog veel te goed in de nabijheid: de gelukkige politie.

Het uiteinde sinds het model
is voorwaarde geweest
dat wie zonder adem gezegd heeft:

‘van mij te onderzoeken dat u, het type?’
(dit niet dit wenst)
‘de heerschappij op?’

In de bovenkant in de bovenkant gezegd
en de verwijderde terugkeer met grote energie
om met slechts zijn gelach alleen te zijn.

Onthoud Amerika,

Wij zijn één dat toenam, zijn wij en waar.
In de ceremonies en in de stilte zingen wij de woorden,
zeggen wij een geschiedenis aan, zingen aan een oud lied.

Wij schatten de plaatsen; zij nemen ons.
Naar eigen gebruik vormen wij ons.
Wij kennen het lawaai van alle lawaai dat wij droegen.

De rijke smaak ervan is op onze talen.
Wij zouden de personen willen zeggen
die wij te zeggen hebben, opzettelijk, hebben te zeggen, te gaan.

Wie is uitzonderlijk in de geest en wie wijst nu aan.
De kinderen. De kinderen. En gezien hoe onze tuin zich ontwikkelt.
Met de handen! Oh, zeer zelden in een rij. Die bloeit.

En meer, dit, niet meer kunnen wij toelaten.
Wie waren die vele personen, die kwamen,
die geen volledige personen konden worden.

Wie kregen dezelfde mogelijkheden van zongrepen
van de deur van de revolutie van de mogelijkheid,
of niet aan wie de wet is weggegaan.

Wie waren die vele personen die kwamen
bij wie het hoofd de chaos niet kon verlaten
om op hun manier ons het hart te vormen.

Wie bouwt, rond de berichten van de strijd. Het kind.
Het kind kent het en gaat niet weg. Wij kennen dit.
Wij vormden dit. Dit was altijd wat wij zeiden.

Pieter Boskma

° Leeuwarden, 1956

is ook prozaïst.

Recentste bundel: Doodsbloei (2010)

De grote verzoening

Ik verzoen mij met het leven,
met mijn lot als dichter - het succes,
de roem en de royale rijkdom ervan -,
met het ouder worden en met mijn critici.
Ik verzoen mijn gedichten met elkaar,
met jou die ze innig liefheeft of haat,
met de canon en de losers, met al mijn
collega's. Ik verzoen mij met het feit
en alle mogelijkheden, met de aarzeling
van mijn hand boven het toetsenbord,
de zelfverzekerdheid van diezelfde hand.
Ik verzoen mij met mijn geloof in God
en alle heiligen, vooral de Allerheiligste,
en met alle hoon en verontwaardiging
die zoiets oproept. Zelfs verzoen ik mij
met elk bewijs dat elk geloof weerlegt.
En ik verzoen mij met het weerleggen,
met het maar niet kunnen zeggen,
met een laag vliegtuig in de nacht,
met het verzuchten van deze dag,
met een vers bloedspoor in het gras,
met vrienden die ongelegen bellen
midden in een meesterwerk,
met armetierige seksuele fascinaties,
en zucht ik verzoen mij met de as
die tante gister werd, met de bloei
van zoveel lieve doden om mij heen,
met het bange lachje van mijn neefje
in de branding, met het kind in mij
dat maar van geen wijken weet,

met het besef van het toch ooit
moeten wijken. Ik verzoen mij
ermee dat ik niet kan liegen,
alles wat ik zeg, is de waarheid
in andere woorden, de schoonheid
in andere kleren. En ik verzoen mij
met lelijke leugens, de brieven
waarop ik geen antwoord kreeg,
met de hartstochtelijke lof die mij
ten deel viel en de al even heftige
verguizing die mij soms gewerd.
Met de pijnen van lichaam en liefde.
Het refrein van de eeuwige dingen.
Het Zand. Water. Lucht. Vuur.
Met de gewenning aan gewenning,
met het verlangen naar verlangen,
met de gedachten aan gedachten,
met gevoel voor gevoeligheden,
met feestjes die je liever niet
of liever toch bezocht had,
en met de droge kus waarmee
je telkens afscheid neemt.
Ik verzoen mij, ik verzoen mij.
Met de tegenzin om te werken.
Met het merken dat de kracht
er nog wel is maar langzaam
mindert. Met het geschreeuw
van een nachtelijke dronkaard
en andere verstoringen
van de moeizame slaap.

Met hen voor wie ik viel om niet
te worden opgevangen, hen die ik
verachtte om hun kwaakspraak
en hun arrogantie, met hen die mij
verrieden of volslagen onverschillig waren.

En ik verzoen mij met de dromen
die mij één voor één ontvielen,
met de grootse daden waar het nu
te laat voor is, omdat ze niet langer
groots maar onbeduidend lijken
in de tijd die gladstrijkt
wat wij voor reliëf aanzagen.

Met de details, waar het om gaat,
en die ik vergat of heb verdrongen,
met de manipulator die geheugen heet,
met die onvolmaakte machinaties
van die volmaakte machine.

O God, ik moet mij verzoenen.

Met de gramschap om een afgewezen kus,
het nog altijd voelen branden van de lippen,
met het gevoel onbegrepen en miskend te zijn
en het gevoel evengoed gearriveerd te zijn.

Met de steeds globalere ontbranding
van de globe, met de laatste beer
die vandaag werd doodgeschoten
omdat hij een schaap en kip onthoofdde,
gewoon voor de kick zegt men
en geenszins voor de honger.

Ik verzoen mij met mijn dwaling
die ook hier weer plaatsvindt,

met de gedachte aan het andere
voordat het ene afdoende is doordacht,
en met het wezen van elke gedachte:
dat hij slechts een volgende opwekt.
En ik verzoen mij met het dons
op een zonbeschenen meisjesdij,
met hautaine borsten die nog
zonder ondersteuning triomferen
over zwaartekracht, met mijn oog
dat zoiets telkens registreren blijft,
al moet het steeds subtieler
om niet vies en oud te lijken.
O ja, ik wil mij verzoenen,
met de kwantumsprongen
van onbegrensde quarks
in subatomaire kosmos,
met mijn bokkensprongen
in de overvolle modderpoel
die Nederlandse dichtkunst heet,
met de walm van blinde haat
die je soms tegemoet slaat
uit één artistieke glimlach teveel.
Ik verzoen mij, ik verzoen mij.
Met de geboorte van een kind
dat niet levensvatbaar blijkt,
met het almaar blijven leven
van wie allang de dood verdient,
met de wetenschap dat ik niet eens
meer opsta tegen zo'n gedachte,
met het accepteren, met het is

nu eenmaal zo en nimmer zal het
anders zijn, met de maden
en de wormen die volvreten
uit de schedels kruipen,
met Tibetaanse gieren pikkend
in een stukgesneden lijk,
met de lichtval op een kin,
een wang, een hals, een open wond,
met je tong niet in mijn mond
en met de zoete droom
van je tong die mij toch overal...
die mij... ah, ik verzoen mij.
Met het onmogelijk geluk
en de gelukkige mogelijkheid,
met het vrolijke lot dat elke
droefenis geschonken is,
met mijn smalle voetpad
naar die grote horizonnen:
ik verzoen mij, ik verzoen mij.
Met niet weten wat te doen
op een hete zondagmiddag.
Met de legioenen die dat eveneens
niet weten, en zonverbrand
rondzwermen op hun ligfietsen.
Met de lekke banden die zij hopelijk
niet krijgen, met hun gevloek
wanneer dat toch gebeurt.
Met zulke kleine dingen
en met de immense dingen:
honger, oorlog, vrije wil,

en alle alle alle doden
die door dat drietal vielen.
Met het stille schaduwplekje
op het knetterharde bankje
in het bos waar ik nu zit, de koolwitjes
in hun overdreven schokkerige vlucht
die tussen de regels door
de concentratie testen.
Met de onvermijdbare val
van de bomen om mij heen.
Het dorstige klaaglied
van slapeloze merels.
Een motorrijder in de verte
die vol gas een imitatie
van zwaar onweer geeft.
En met jou die volhoudt
in dit grenzeloze woud
van ik verzoen mij, ik verzoen mij
met de leesbril en de stiftand,
de steunzool en de wandelstok,
rolstoel en rollator, het gehoor-
(wat?!)apparaat, korset, toupet,
beugel en incontinentieluier,
met heel de bionische mens,
gekloonde legers onverslaanbaar,
gerecombineerde strengen DNA,
met het kostenplaatje aan de tenen
van de stervenden, de kolossale
villa's die verrijzen aan die opgerekte
grens van de ethiek.

Met haviksneus en kippenborst,
hazenlip en hanenkam, hondenlul
en vissenogen in de zilte kom
van mijn ik-verzoen-mij handen.
En wereld, God, knekelhuis:
verzoen mij ook met de keren
dat ik mij verloor in kwade sappen
van een dubbele roes, met de ruzies
die ik zocht en kreeg, even sterk
wenste als dat ik ze betreurde.
Met het vage vuur van mijn taak
dat ik tracht aan te wakkeren,
met de almaar sneller wentelende
jaren en de werken nog te klaren,
met rijm, alliteratie, metrum, ritme,
klank en het idee: dat ik mij zelfs
verzoenen moet met het verzoenen.
En ik verzoen mij met die berusting.
Met de grijsaard die almaar breder
in mij opstaat, met het slinkend kind,
en de vermoeide, bekraste, bevlekte,
schilferige, door een halve eeuw
gepakte en gemazelde huid,
die beiden moet omvatten.
Met het benauwde weer dat mijn vader
haast de das omdeed, het plastik
zuurstofmasker dat het vocht
weer uit zijn longen en de dood
weer uit zijn ogen joeg, tot hij
twee weken later door een zware

hersensbloeding toch nog vrij plots
overleed

*Vader waar ben je, vader o waar?
Zing je verlegen, schilder je daar?
Waar dan vader, o waar?*

Ik verzoen mij met het slijten
van de dingen die wij bouwen:
huis en haard, kerk en kerkhof,
winkelcentrum en moskee,
stoep en stoepa, poepdoos
en pagode, windmolens op zee,
de Eiffeltoren in Las Vegas
en het Disney-pretpark bij Parijs.
Met de brekebenen, warhoofden,
en hen van wie het wezen
achter de ellebogen schuilt.
Met de televisie, ach de televisie,
die ons toont waarom de stroom
maar beter uit kan vallen.
Met de wilde klapproos in het gras
van mijn met dorst en zweet
op de zandgrond buitgemaakte
schaduwrijke tuin, en het uitzicht
op hoog onkruid in een aanpalend landje
dat al braak ligt voor de winter.
Ik verzoen mij, ik verzoen mij.
Met dit kroonjaar van mijn leven
- en de kronen die mijn werken

maar niet kregen. Met de haat
die daardoor in mij voer
en waar ik met doorslaand succes
een oorlog tegen voerde.
Met Amsterdam, dat ik verlaten heb,
na dertig jaar in de cakewalk van
de drank en drugs en randfiguren,
de herrie en de slechte lucht,
en het rusteloze, waar ik
met toenemend succes
een tweede oorlog tegen voer.
Met dit gedicht dat nooit meer
stoppen wil, dat alles wil verzoenen
met het niets waartoe het eens vervalt.
Met de samenballing van subliem kalme
en intense observaties in één woord,
en dat dan roepen in de wind,
die het onverdond zal dragen
naar wie het maar wil horen.
En met jou die ik vannacht
de mijne noemen mocht,
wat was je jong en mooi,
en ook nog dichteres,
en paparazzi volgden ons
de hele hete zomer lang,
en onze foto's haalden alle kranten,
want zo'n literaire liefde
had men lang niet meer gezien.
En met het ontwaken ik verzoen mij,
met de roem en het succes,

die altijd bitter smaken, want altijd
komen zij te vroeg/te laat
om de verkeerde redenen.
Ik verzoen mij met mijn gebrek
aan waar ik een gebrek aan heb,
met mijn werkdrijf die mij nooit
een dag vakantie geeft,
met die goddelijke gave
en satanische slavernij.
En met het wankel evenwicht
dat mensenlichaam heet,
met de angst voor het verval
bij elke rimpel, ieder vlekje
op de huid, elke hapering
van gewrichten en herinnering.
Met een uitgerukte boterbloem,
een platgereden papagaai,
weer een autobom in Bagdad,
nog een autobom in Bagdad,
en in Karachi en Kabul,
Casablanca en Colombo,
Istanbul, Islamabad,
Lima en Los Angeles,
Johannesburg, Jeruzalem,
Madrid en Marrakesh,
en zo kan ik paarsgewijs
het hele alfabet langsgaan.
Maar ik moet mij verzoenen
met de cirkelgang des bloeds,
tegen elk tastbaar bewijs

vertrouwend op genade.
Met de verpletterende zekerheid
dat er geen andere weg is.
Met de weg, die bepaald
geen zekerheden kent
dan zijn doel in het donker.
Met het donker, dat slechts
een doorgang is naar hogere
verzoeningen van licht.
Met het licht, dat naar men zegt
van God is. Met God Zelf,
Die een doorgang in het licht is
naar nog hogere verzoeningen,
die naar men zegt des mensen zijn,
des mensen eeuwige refrein.
Met zoiets groots ik verzoen mij,
en met de mier die aan de rand
van de gedachten deze regel
binnenstapt om ons mee te delen:
heden heeft de dichter Pieter Boskma
zich verzoend met alle levende
en ook alle dode dingen,
met de fopneus en de klapsigaar,
de kolder en de horeca, de euforie,
de hernia, O roept u maar,
roep het bij zijn allerdiepste naam.
En ik verzoen mij met het gegeven
het geluk te kennen in de zekerheid
des doods, wat wel moet betekenen
dat men de dood niet hoeft te vrezen,

ja, met het geluk dat *moet* bestaan
wanneer het wordt genoemd,
met het grote feit dat iets
pas werkelijk bestaat
als het benoemd wordt
door een mensenmond,
en met het even grote feit
dat die in heel dit heelal
de enige noemende mond is.
Maar hoe moet ik mij verzoenen
met de ziekte die mijn liefste trof
en na twee zware jaren doodde?
Zeg het mij, zeg het mij, zeg het,
of zwijg.

Peter WJ Brouwer

° Eindhoven, 1965

heeft nog geen bundel gepubliceerd.

Groei

Wie zijn wij dan
dat we al in onze gedachten
elkaar kinderen kunnen maken?

Onderhand weten we wel
bij wie de maaltijd ons
het best smaken zal.

Vanavond trakteer ik je op ijs,
kies elke smaak op kleur

en bedenk woorden
die later bij je ogen
zullen passen.

Maar gisteren ging alles
stromen wat ik schreef,
verlieten vrouwen hun huizen,
zijn kinderen gaan lopen

en raakte de aarde
voordat ik er erg in had
blauw van lobelia's, groeide
wat ik in tuinen verzon

haastig voorbij mijn oog.
En zag ik

aan de tafel in een krant
hoe de sneeuw onder zijn voet
alvast was gaan schuiven.

Mensenwerk

In tijden van stilte
lees ik veel van hetzelfde.
De verte lonkt, maar wordt
aldoor leger.

Er verschiet geen ster.

En al geurt de lavendel nog
gevaarlijk diep tot ver in de nacht,
de verraders en de verradenen

bestaan niet meer.

Ik lees al jaren mijn brief aan jou,
de woorden afgetuigd en kaal

een godvergeten oord
waar eentalige mannen dagelijks
ziel en bruid onder hun arm
torsen.

Ik steek de woorden aan
en houd ze fel op
tegen de dove nacht.

Dan luister en verbeeld ik
achter mij jouw stem alsnog,
ergens, misschien ter hoogte van
een schouder

die mij
alles vergeeft.
Dat is wel veel

maar
het was ook allemaal
mensenwerk.

Landdieren

Alle begin was moeilijk.
Nauwelijks ontsnapt in
een vlucht nergens heen

de ogen nog warm,
mezelf verdwaald.

Geen vogel met jou te mogen zijn
maar zwaar, zo zwaar aan de grond
zullen we landdieren zijn gebleken,
stram en schuw in onze huizen

hunkerend naar een plek
waar bakens zonder licht zijn.

Hoor je de merels?
laten we ongedwongen zijn.

Achter jouw rug

Achter jouw rug, in amper een uur
stroomt de duifgrijze hemel
met bladeren vol.

De jas die jij draagt omboordt
je bleke hals degelijk en fijn.

Wat hebben ze je aangedaan
zoals de minuten in plooiën
stilvallen. Waar is je gezicht en

wat speelt er nu weer
om je mond, welk gerucht
wanneer je wimpers mij
even dan

vasthouden en

knippen want dan val ik om
en kijk jij weg, is de hemel leeg
en zijn de bladeren neer.

Zo wordt het laatste ogenblik
weer vergooid, is het praten gedaan
en herfst.

Maar ik zeg je nu

andere verhalen staan op uitbreken
nieuwe geluiden dringen aan
en de jaren trekken samen.

Wat kan ik straks nog
dan

je besmuikt en steeds als
een ding achter mijn rug houden
en je bij tijd en wijlen
voor wie niet verstaan wilde

heter van de pen maken
maar verder dan ooit
voor de wereld verborgen.

De kelders zijn leeg **Tsead Bruinja**

° Rinsumgatgeest, 1974

is ook prozaïst en vertaler.

Recentste bundel: Overwoekerd (2010)

[de kelders zijn leeg]

de kelders zijn leeg
geen partizaan gemarteld
geen vader of moeder
verraden

de suppoost verdwijnt
uit mijn ooghoek

en ik pak mijn camera

om de kleinste cel
te bewaren

[halve vierkante meter]

halve vierkante meter
dunne latjes op beton
verf waar je het bloed
zo vanaf kunt wassen

[ik kan niet naar documentaires kijken]

ik kan niet naar documentaires kijken
met mensen die op hun buik
door nauwe grotten schuiven

mensen met boven hen een hoge berg
en onder hen de massieve aarde

zwaartekracht

de rug waar de hand van een geliefde over gaat
het plafond een stuk hoger in de slaapkamer
het bed zachter en de deur dichtbij

de berg drukt

de deur van het wachthok is dik en van staal
kan dicht

dan mag het wachten beginnen

op het verhoor
het erge

de lucht de vogels
de binnenplaats

[oh shit tita tovenaar is begonnen]

oh shit tita tovenaar is begonnen
en dat moest ik opnemen

daar krijg ik gedonder mee

[wacht op wat wilders zegt]

wacht op wat wilders zegt

ga door met schrijven
tot je een eigen talkshow hebt

oefen alvast

stel je voor

zenuwen aan je de uiteinden van je haar
een miljoen plekken erbij
om je aan te stoten

[kwam kijken]

kwam kijken
of alles er nog stond

kwam om te zien
wat er nog stond

ze stond op
een keukentrapje

reikte naar
de spaarpot

één moederbeen
stak uit

ik trok mijn hand
uit de broekzak
hield hem op

sta onderaan
een trap

[we hadden beloofd]

we hadden beloofd
dat we deze zomer ons best zouden doen

wilden een nieuw hoofdstuk toevoegen
aan ons leven

daar krijg je gedonder mee

Dirk Clement

° Poperinge, 1954

Recentste bundel: *Taal zo snel buiten adem* (2004)

Mannen

Wat weet een vrouw van duurgezwoeren eden
en het zoeken naar één goeie reden om te blijven?

Wat weet zij van de bijl die wij begraven in ons hoofd?
Wat weet zij van geloof, als er niets meer is om in te geloven?

Wat weet zij van de oogopslag, de kus op de wang,
de hand op de schouder?

Wat weet een vrouw van het eiland tussen mannenarmen?

Wij, mannen, weten wel hoe je van nat hout
een vuurpijl moet maken,

hoe je met de staarten van saters en duivels kunt sarren,
hoe je ver voorbij de saaie spiegels van de dag kunt kijken.

Wij hoesten het water uit onze longen, schurken onze rug
tegen het lis en achter onze ogen blijft het altijd zomer.

Seizoen na seizoen, verkleed als narren, vegen wij elkaar bijeen.

Want zeg nu zelf, zo'n leven heeft geen man toch ooit gewild:
saaï als het ruisen van een waterleiding,
draaglijk als een opgezwollen voet,
roze en blauw in een teiltje met water en zout?

Bijna nooit zingt een man zich nog in trance.
Bijna nooit danst zijn bloed nog met de maan.
Nee, hij huurt een video, een kind of hond,
en na de liefde komt wat hij noemt de rest van zijn leven:
een soort van reptiel dat zichzelf in slaap slaapt.

Zo'n leven heeft geen man toch ooit gewild?

Liefste

Ik kom vanavond niet naar huis.
Maak je geen zorgen.
Geef mij niet op als vermist.
Laat niemand het bos uitkammen.
Breng de speurhonden op een dwaalspoor.
Hou de duikers tegen bij het kanaal.
Verspreid geen foto's van me bij tankstations
en grootwarenhuizen.

Ik hoorde je smeekbede op de radio.
Maak je geen zorgen. Ik ben niet dood.
Ik heb mij vermomd als een onopvallende man.
Het gaat me wonderwel af.
Ik huur een kamer zonder gordijnen.
Ik zit achter het raam naar buiten te kijken.
Uitzicht liefste, dat weet je toch?
Uitzicht heb ik altijd al gewild.

Iemand anders

De hond jankte, op straat toeterde een auto
en uit de radio van de bovenburen kwamen flarden
van een lied in het Italiaans. En ineens dat verlangen
om je stem te horen. Na al die jaren.

Stel, zou ik zeggen, stel dat je één herinnering
aan ons mag bewaren, wat zou je dan kiezen?
Dat kiezen geen optie was, zou je zeggen.
Eén herinnering slechts: dat ik al je vingers brak.
Nee, zou ik zeggen, nee, daarvoor, toen jij nog liedjes
zong in dat kraakheldere hoofd van me.

Maar ik had iemand anders aan de telefoon.
Verkeerd nummer. Of je was verhuisd.
En dus hoorde ik die onbekende stem. Een vrouw.
Ik stelde me haar voor met een litteken op de wang.
Van een lelijke val of misschien wel van een mes.
Hoe dan ook van lang geleden. Ze droeg een trui

en een gebleekte jeans met daarin kromme benen.
Om de halve minuut knipperde ze met haar ogen.
Dat deed ze al een jaar of tien. Het was begonnen
toen haar vader stierf. Zonder boe of ba. Of sorry.
Ze was gescheiden van haar man. Een harde werker
maar o wee als hij gezopen had. Geen kinderen.

Neen. En een rijbewijs had ze ook al niet.
Nooit gehaald. Niet dat ze te stom was of zo.
Gewoon pech gehad. Domweg pech gehad.
En blijven zitten met al dat verleden.

En zo had ik toch nog even jou aan de lijn,
bedacht ik toen ik de hoorn inhaakte.

Maar waarvan

De hele dag al zoek ik naar een beeld dat voor even
mijn leven verheldert zoals een vuurpijl
het zwart van de nacht opklaart: Hier! Red mij!

Maar waarvan? Dat is een groeie vraag voor wie
de hele dag al ongeschoren en in kamerjas
naar het vrouwentennis zit te kijken en naar adem hapt
wanneer een meisje zo'n balletje vanonder haar rokje haalt.

In het hoofd van een man

Lang heb ik mij schamper vrolijk gemaakt
over de vrouw des huizes in haar kamerjas
die samen met haar man ontegenlijk vroeg
haar bed uit stapt en een ontbijt versiert,

nou ja, koffie, toast en jam, zij denkt vooral
aan hem, zijzelf eet straks wel, nu telt
alleen zijn blikken doos: een paar sneden
brood, wat plakjes vlees en nog wat fruit.

Zij legt zijn sigaretten klaar, zij zegt de tijd,
mak en hoorbaar als een feit. Zij wuift hem uit
en spint een draad van thuis tot aan de trede
van de trein. Zij weet wat hij doorstaat.

Ik wou dat ik nu aan jou terug kon denken
als zo'n prinses die mij haar sjaal meegaf.
Wat zou ik dan mijn paard de sporen geven,
en altijd weer terug naar jou, naar jou.

Droom

Ik vloog. Ik hief gewoon mijn armen
zijwaarts, draaide mijn rug naar de wind
en als een hoogspringer gooide ik mij achterover.
Ik vloog en woog nog slechts mijn ziel.

Ik hapte naar lucht. Mijn hart ging tekeer,
ik bleef eerst laag bij de grond, bang
voor de duik op de buik. Na een poos ging ik hoger,
een vogel, één lange lach van stuit tot kruin.

Ik sleepte de droom als een schat door de nacht.
Die ochtend geurde de koffie,
een vrouw streek mijn veren.

In een schrift

We moeten praten, zo begint zij het gesprek,
zo kan het toch niet verder, leg die krant
eens neer, kijk mij aan.

Ik doe wat mij bevolen wordt, beweeg
mijn meest beweeglijk lichaamsdeel:
mijn wenkbrauw gaat omhoog.

Mij bekruipt het déjà-vu gevoel dit
al eens eerder te hebben gehoord.
Waar, wanneer, dát weet ik niet meer.
Oor in oor uit, zo gaat dat
als zij te dicht zit op mijn huid.

Ze heeft het over al die kleine dingen
lang vóór het beminnen: een knipoog,
een glimlach, terloops haar knie aanraken,
een goed gesprek, zeggen dat ik haar graag zie,
nu, niet straks in baljurk of op hoge hakken,

wanneer alles in scène wordt gezet
als bij een etentje op het strand voor twee,
met een strijkje. Zo werkt het niet.
Neen, wat zij nodig heeft, niet meer dan dat:
wil ik oprecht haar wereld leren kennen?

Ze pauzeert. Komt op adem. En ze wacht.
In een schrift heb ik wel twintig zinnen klaar.

Verschijn je of verdwijn je?

Er ontbreekt altijd iets.
Soms mis je een arm, een voet, een hoofd.
Je laat je herinneren in een omtreklijn,
dun en onbetrouwbaar als mijn geheugen.

Hoe je ogen schitterden als karbonkels.
Hoe je met de punt van je wijsvinger in het gleufje wreef
tussen je neus en mond voor je een nieuwe zin begon.
Hoe je je hoofd schuin kon houden als een hondje.

Ik ken nog bijna al je kleine tics.
In mijn hoofd laat ik jou die opnieuw doen.
En opnieuw. En opnieuw.
Totdat ze hun eigen groef maken.

Maar hoelang?
Op een keer - het kan niet anders -
zal het beeld van jou blijven haperen
in de projector in mijn hoofd.

Het laatste dat zal verdwijnen:
De kleur van je ogen (*gifgroen als van een kat*)
Je tanden, sterk en wit (*om in het leven te bijten*)
Je wijsvinger tussen neus en lippen (*zo terloops kwam jij in mijn leven*)

Advent

Y.M. Dangre

° Brussel, 1987

is ook prozaïst.

Recentste bundel: Meisje dat ik nog moet (2011)

Kalenders

Ik staar naar de klok
van je lichaam. Het tikt
in buiken en buidels door
je heen, het lied van de tijd-
bom die ik van je maken moet.

Je wilt niet meer
dat ik je bemin
als een kind.

Tik. Tak.

In je biologische wijsheid
verlang je van mij enkel nog
de wijzer, mijn korte klok-
slag tussen je dijen, opdat je
eindelijk tilt zou slaan.

Daarna kruip je snel van me
af. Tik. Tak. En je tong
spreekt in kalenders.

Kinderlach

Elke dag het geneuk, elke dag
het gezeur van je vulva
die me ontmant, terwijl de rest
van je behekste lijf me bedekt
met kinderliedjes.

Ik hoor je intiemste opening zelfs
neuriën rond mijn kegel, rond
mijn te trage zaad dat moet
binnenzwemmen in je wensen.

Hoe vaak nog dat eeuwige spuiten
in dovemansoren?

Weer kerm je wanneer ik kerm,
want op je kille gezicht zie ik
de kinderlach die ik je schaam-
lippen schenken moet.

Sleutelcel

Ik ben niet meer thuis
in jou, tussen je hardhandige
heupen die rondjes draaien
om mij als een gevangene.

Je bent mijn dagelijkse cel,
klaar voor de deling
in jullie
en mij.

Van mijn lul maak je een sul-
lige gewoonte, een stamgast,
een looper voor je dagdromen
klemmend in mijn onderbroek.

Zwetend blijf ik dan maar sleutelen
tussen je liezen die geuren
naar speelgoed en muffige kinderkamers.

Buikspreekster

Je praat en je praat
op mij in, om mij heen,
links en rechts met je stem
als een trommel die verkondigt
dat je buik nu spreken zal.

Je geslacht is een en al
oor, maar het mijne oostindisch doof.

Toch praat je en praat je
over een kind dat je vult
met datums, namen, levens-
lopen die mij nu al doen uit-
hijgen.

Je laat me rennen
voor zijn leven.

En dan, na al dat gebabbel
kom je naar me toe,
klem je om mij je kleine
benen van de toekomst
die je te kort komt.

Verwachting

Hij komt. Hij komt, je jongste
kinderdroom in een ouder
wordend vrouwenlichaam.

Je roept met buik en vuist
door me heen dat je zwanger
bent, dat je meetelt, dat je telt
hoeveel weken je vleselijke echo
nog in jou moet weken.

Pijlsnel loop je vol met de verwachting
waarin je bent.

En de zwellende borsten vertellen me
dat ik achter de rug ben.

Vanaf vandaag gaap ik je
schoot aan en ruik mijn bloed
dat je niet meer verliest.

Babyblauw

Dagenlang loop je op wolkjes
die je uitkiest voor het behang.

De hele tijd ben je in de weer
met berekeningen, afmetingen
van het geluk dat bijna
in zijn kinderschoenen staat.

Je koopt zelfs al lijm
waarmee je mij plakt op muren
van onbegrip.

Ons kind. Jouw kind.

Spreken doe je in babyblauwe termen
die mijn dag verduisteren.

Tussen je stapels kleertjes
en woorden kan ik niets meer
horen of zien, behalve hoe je
dagelijks gaten en kinderkamers
in mijn ziel hakt.

Woordenschat

Razend ren je door onze vrienden-
kring, telefoneer je, schal je
met de bazuin van je buik
dat het zover is. Dat het zo
dicht is, die baby binnen handbereik
van je stem.

Je blijft maar herhalen
dat je staat te trappelen
als een foetus.

Allen moeten we luisteren
naar hoe je woordenschat rammelt
onder je navel, hoe je tatert
als een kleuter, een kleine
die niet wil gaan slapen zonder
het verzinnen van eigennamen.

Pas 's avonds kom je naar mij,
met je tong als een vuile broek
die ik desondanks weer wassen moet
in je spraakwaterval.

Volgeboekt

Het gewicht schommelt voor je
uit, die bol van kloppend vlees
en wiegeliederen die zijn
schaduw op mij werpt
als een lasso.

Ik word steeds kleiner, steeds
leger als ik kijk naar al dat vol-
geblazen jij.

Je staat nu bijna op springen,
houdt niet op met zingen tegen
jezelf, tegen jullie die dezelfde
voeten hebben en wandelen
in zeemzoete monologen.

Ik en mijn vaderschap kunnen niet
anders dan aan de kant staan
wachten, want je lijf is volgeboekt
met leegstaande moeders.

Advent

Het is zover. Ik rijd je
in zeven haasten en hemels
naar het ziekenhuis, naar dokters,
verlossers die je met sikkel
en scalpel zullen oogsten.

Ik staar naar hoe je openbarst
als een walnoot, hoe je uitpuilt
van blubber en vreugde.

Tussen je dijën verschijnt het doods-
hoofd en -vonnis van ons.

Ieder apart schreeuwen we moord en brand
tussen je billen.

Daarna ligt het kind al
op je arm, drogen jullie op
terwijl ik langzaam dichtgroeï
in jullie bloed.

Huilend zie ik je moeë benen
mij sluiten.

Bernard Dewulf

° Brussel, 1960

is ook prozaïst en essayist.

Recentste bundel: Blauwziek (2006)

Voyager

In de kamer ruist de heliopauze,
in de heliopauze ruist de kamer.
En wie zegt mij wat ik nu beluister
in de korte, dichte ademtocht,
woonachtig boven kleine tuinen
als een vonk in eigen vocht:
van wassende ruimte de gloedzang,
van alle verlangen de klacht,
of het gesuis van groeiend gras.

Sneeuwnacht

Wie zal ik zeggen dat er is,
hoe zal ik u benoemen in de kamers,
wie kondig ik straks aan
wanneer wij als het licht verzamelt

uit de zwarte ramen opstaan.

Iemand zal er moeten zijn,
iets nog nagaan hoe wij ieder
dagelijks in de dunne schijn
van huizen toch weer rondgaan.

Reden

Kom kind, wij gaan de reden vinden.

Nu we hier toch zijn, verschenen
in een samenloop achter de gordijnen,

nu het licht om onze lichamen kromt
als de spin om de vlieg in het heelal,

nu er zeker een einde komt
aan kalenders en groeischeuten en sterren

kan het alleen hier binnen begonnen zijn,
samen op de punt van de naald.

Ik heb je uit mijn zwaartekracht gehaald
en hoe je klimt nu in de kamers:

een licht dwars door het licht.

Ik zie ons

Ik kom ons nog tegen. Ik zie ons nog lopen.
Ik verlies ons niet uit het oog.
Ik neem mij ons voor. Ik voorspel ons nog.
Ik verzin ons niet, ik zie ons nog lopen.
Ik loop niet op ons vooruit.
Ik hoop niet op ons, ik bewaak ons.
Ik verzamel ons niet, ik leg ons aan.
Onze samenloop is een kwestie van tijd.
Ik zie ons nog lopen. Ik kom ons nog tegen.
Ik kan ons bewegen als een beeld.
Ik bedenk ons niet, ik adem ons nog uit.
Ik heb ons ontdekt toen wij droomden.
Ik zie ons nog in beweging komen.
Ik zie ons nog gebeuren, ik zie ons nog lopen.
Ik zie ons nog, nog voor me.

Klaar

Ik zat in de tuin, ik had niets misdaan.
De rozen bloeiden. Alles was vergeven.
De hazelaar droeg en woog zonder zonde.
In de adem van de lavendel
was ik ontheven van alle schuldige uren.
Ik leek klaar.

Straf

Hoe moest ik u herkennen, die stikte
in dezelfde avonden als ik
aan de toekomst van de kamers

en hoe moesten wij het weten
dat u toen de straf moest geven
die ik maar blijf schrijven

als een gek in mijn nieuwe kamers

om het nooit meer te vergeten,
dat ik haar vergat te zien
die mij het licht te schrijven gaf.

Een minnaar voor elk lichaamsdeel* **Luuk Gruwez**

° Kortrijk, 1953

is ook prozaïst.

Recentste bundel: Garderobe (2010)

‘Ik maakte van elk lichaamsdeel een beminde.’

Adriaan Morriën

Venus' voorspel

Al mijn lichaamsdelen wens ik u te presenteren
zodat u mij van top tot teen bekijken kunt. Ik zie
uw pukkels en uw sproeten wel. Ik neem uw pens waar
en uw stekelhaar. En zelfs die oppergaai van u: ik zie hem staan.

Maar toch willen mijn actuele borsten, roemrijke vorstinnen,
meteen al voltijds naar uw aandacht en naar uw gunsten dingen.
Mijn schouders, mijn ogen of mijn oortjes? Idem dito.
Van heel het vrouwendom ben ik het pars pro toto.

Wenn man nicht schön ist, soll man etwas Schönes machen:
ik leg mijn woorden op Herr Cranachs lippen. Herr Cranach,
niet bepaald een spetter, maar mijn mentale pooier en poëet.
Ik wil beschikken over al mijn lichaamsdelen,

alom bekleed met kippenvel, het braille van de lust.
Schenk mij een streelzucht, amper draaglijk. Laat
mij bijvoorbeeld hierop hopen: dat ieder onder u mij wil.
Want mis ik ook maar een van u, dan mis ik heel de wereld.

Eindnoten:

- * Erotische gedichten bij het schilderij Venus van Lucas Cranach. De reeks werd geschreven in opdracht van het Egidius Kwartet dat eind 2009 een concertreeks verzorgde rond het vrouwelijk schoon, met liederen van Lassus en tijdgenoten, die alle één vrouwelijk lichaamsdeel bezongen. De dichter stond in voor een eigentijdse poëtische interpretatie. Een reproductie van de naakte Venus van Cranach bevond zich in het begin digitaal aangekleed op de scène. Telkens als er een van haar lichaamsdelen bezongen (én beschreven) was, werd dit weer ontbloot. Aan het eind van die muzikale en literaire striptease, stond zij er weer geheel naakt bij.

Oog in oog

Mijn ogen hebben Alaska gezien, alsook de Mediterranée,
de Blauwe Moskee in Istanbul, mijn nichtje op de plee
en in een spiegel iets van mij, waaraan ik gaarne frutsel.
De vraag is steeds: wie kijkt naar wie? Zelfs Moeder Natuur kijkt mee.
Wiens blikken kleden de ander uit? En wie het meest of het heetst?
Ach, staart u mij toch niet zo aan en laat u zich maar gaan.

Bij de haren

Het hoofd is mijn schunnigste lichaamsdeel. Het is de hemel
en de hel in ieders lijf, het gekreun en het gereutel.
Hoevelen kregen niet ooit logies onder mijn krullen?
Kostschoolmeisjes, kelnerinnen, gore knullen.
Nee, ander haar dan schaamhaar ken ik niet:
het moet de bacchanalen in mijn hersenen verhullen.

Reikhalzend

Ik word dan wel zwaar door mijn lijf beneveld,
maar iedere gram van me snakt naar een hemel
waarin ik zo vluchtig als stuifmeel word. Wanneer ik
mezelf nog maar even prikkel, gaat hoog in mijn hals
een slagader zwellen alsof ik het liefst uit mij weg
wil klimmen om eindelijk lichter dan lijfloos te zijn.

Onderhands

Je hebt mannen die zich beroemen op roede en ballen, snoevers
die plots moegebonkt en uitgeblust in vrouwenhanden vallen,
zich door de haren laten kroelen, zwichtend voor wat drassige tederheid.
Ook die wil ik bezitten: die pafferige ukken met hun onderkinnen.
Ik zal ze zachtjes in mijn armen wiegen zolang zij mij maar willen.
Zelfs als zij dreigen te ploffen, dan nog zal ik ze minnen.

Voetwassing

Daar is geen pedicure voor: mijn voeten hebben last
van weltschmerz. Ongaarne zet ik ze op deze aarde
neer. Liever, mevrouw, meneer, ga ik eens lekker van bil.
Maar in de handen van Herr Cranach of een ander
die een voor een mijn tenen likt tot ik in katzwijn val:
zullen zij dan nog somber zijn? Natuurlijk niet, lief zwijn!

Een hoge borst

Ik, vulgair, obscene? Omdat ik schaamteloos mijn borsten etaleer?
Ach, kom nou. Ik toon ze u alleen omdat ik u vereer
met mijn beauté. Ze verbergen zou hovaardig zijn.
Zoveel chics hoeft geen textiel, niet eens een décolleté.
U daar, mevrouw met uw karaktervolle boezem, u bent
het ongetwijfeld met mij eens: wat voor vunzigs is er nu aan vlees?

Pauvres gens, qui après nous vivez**

Er heerst soms animositeit tussen mijn beide borsten.
 Het gaat erom welke voor wie is, naar wiens lippen reikt.
 De ene tepel wil Babette, de andere Alexander.
 Ik schonk ze als notoire bi het liefst aan allebei.
 Benijdt u, arme mensheid, die kibbelende
 tweeling niet. Straks gaat die net als u voorbij, voorbij.

Eindnoten:

** *Uit Ballade des Pendus*, François Villon.

Par derrière

Mijn kont, chéri, die blinkende babyface,
 is enkel uit op uw verwennerij.
 Zij krijgt als zij haar zin niet krijgt
 of schrikt u simpelweg af met een veest.
 Een flink pak billenkoek verdient zij nog het meest.
 Spaart u haar niet als u haar ziet.

In paradisum

Wellicht keek u dwars door al mijn kleren. Daarom dacht ik:
 die trek ik uit; dat zal hem leren, de schavuit. Trouwens, niet ik ben
 naakt,
 maar u. Dit paradijsje hier, waarop u zeker aast met al uw slimme
 hormonen,
 uw highbrow bronst en dat pistooltje in uw pantalon: het is gemaakt
 van astrakan, van licht vileine slijmen. Hier herberg ik mijn
 slakkenziel.
 Welnu, komt zelfs een piemelaar van niets hierin niet zomaar klaar?

Venus' epiloog

Wanneer ik afscheid van u neem, beobacht dan vooral mijn achterste.
Heb ik soms niet de mooiste billen sinds het quattroceto?
Ik vraag mij af: hoe naakt bent ú onder uw nette kleren?
U bent mij lief. Erbarme dich, al was het maar één keer.

Herr Cranach is nu uitgekweeld. Goddank! Ik hou het, ewigweiblich,
beduidend langer uit. Kijk, ondertussen ben ik piercings rijk
en talloos veel tattoos. Een roze tanga draag ik thans en een beha op maat.
Geen tijd voor oude meesters dus. Zet die van mij gerust op straat,

hij zou mij toch niet meer begrijpen. Niet dat ik hier
sloft een megaster verschalken wil. Ik ben al blij met elk
van u. Nog steeds ken ik als stoeipoes mijns gelijke niet.
Ik ben op verre na niet aan mijn laatste party toe.

Mijn mond, akkoord, werd groter met de eeuwen.
Maar wil een uwer hem nog zoenen: Bitte. Gerne.
Dan kies ik voor een oogopslag vol hunker naar de sterren.
Ik heb, al ben ik grofgebekt, nooit afscheid kunnen nemen.

Vissersvrouw uit Ithaca of elders

Ik sidder en ik bibber voor zijn thuiskomst. Zoveel jaren al hoor ik alleen mijn breinaalden tikken, dat ik mijn spraak ben kwijtgeraakt. Straks moet ik met hem - kan ik het nog? - vijf, zes woorden wisselen die uit mijn strot verdreven zijn:

‘schat’ misschien? Intussen heb ik zelfs mijn stilte ingeslikt. Zij zit in mij gekneld, raakt nooit meer uit mij weg. Maar in mijn hersenpan bonkt onaflatend het burenlawaai, de roekoe, het dubieuze geroddel

omtrent meneers gereputeerde flierefluitende afwezigheid. Wie bood mijn globetrotter zoal onderdak? Hoeveel bitches zonder kraak of smaak? Terwijl het maar bleef lekken in mijn huis en ik al eeuwen snakte naar ik weet niet wat,

bij Zeeman wol vond voor de sokjes van een schepsel dat niet komen zal: mager broedsel dat ik desondanks dag in dag uit hoor blèren naast een teddybeer en wiens gekrijs mij meer en meer de keel toeknijpt.

Groot is de Egeïsche zee, groter de Ionische, groter de Libische, maar uitgestrekter nog die zee van spijt. Verder en verder wijkt de horizon zonder mijn vent. Heel dat bestaan van me: geen donder schiet het op.

En

Het meest hou ik van verzen die met 'en' beginnen,
omdat het treft dat er nog steeds iets toe te voegen is
terwijl behoudsgezinde bergen aan vermindering lijden
en dichters onverstoorbaar lettergrepen tellen, niet

wetend of die stomme zon nu op- of ondergaat.
Ook hou ik veel van verzen die met 'of' beginnen.
'Of' laat het nec plus ultra toe: er is nog volop keus.
Er staat een koortje gore escortgrieten klaar

en vijftig jaar getrouwd of niet, je kunt nog weg.
Maar één woord wekt mijn algehele walg: 'behalve'.
Meestal betekent behalve nooit. Daar komt dus nooit
iets van. Ik blijf je altijd trouw! Behalve! Bah!

Micha Hamel

° Amsterdam, 1970

is ook componist en dirigent.

Recentste bundel: Nu je het vraagt (2010)

Redding

Een jonge vrouw, een kasplantje eigenlijk, ligt - witte pleisters
trekken haar neusvleugels open - aan de beademing en kijkt

met dierenogen naar binnen of anders voorbij de bomen
naar buiten. Haar zus denkt zus haar moeder zo en Frederik, haar

vader denkt het zijne. Als ze sterft zucht men van verlichting.

Frederik fantaseert als ik inadem hoeveel dataverkeer
neem ik dan met mijn teug mee naar beneden. Hoeveel

deviaties produceer ik in telefonades nu ik ferm tegen
de wind in fiets terwijl mijn hondstrouwe hersenen hard

bezig zijn om alle mogelijke gebruikerssporen te wissen?

De moeder wappert het echtelijk dekbed uit op haar balkon en denkt aan haar schatje die elf kilometer verder in de airco van zijn

kantoor zit te zwoegen op statistieken en rapporten. Ze dagdroomt als ik nu de lucht kus merk jij dan dat de koelte die door jouw kamer

trekt heel eventjes je wang aait, misschien wel zo teder dat je opkijkt?

De zus komt met haar - een dondersteen, tjonge - drukke dochtertje
net van de begraafplaats en ze puft poeh poeh we moeten er even uit

we maken er een gezellige middag van. Een uurtje later ligt ze op haar
handdoek met haar hoofd op haar handtas en gaat haar hartslag steeds

trager in de middagzon totdat haar boekje uit haar vingers glijdt, ploef.

Haar vriend moet vandaag een lezing houden, inspecteert
dus asem en
glimlach, strikt zijn stropdas en loopt met gretige tred door het
applaus

heen richting het kathedraal. De zaallichten doven en de projectie
toont de
juiste kiezelwoestijn. Een kolossale wolk van stilte groeit boven
de hoofden

van het publiek en zijn tong krimpt als een in lijmlucht
stikkende naaktslak.

Een kleuter wordt uit het zwembad gevist, slap op de kant gelegd en beademd tot ze onbeschadigd opent haar gezicht.

De badmeester deinst terug en dankt in een soort dankhouding, of scherper gezegd: hij maakt groot en vlug een lief onhandig dankgebaar. Omstanders lachen en huilen en lachen en huilen.

Tempels & taxi's

Hester Knibbe

° Harderwijk, 1946

Recentste bundel: Bedrieglijke dagen (2008)

1

De zonen en dochters van Nippon
buigen en buigen. Maar de berg Fuji
buigt niet. Buigend

word je binnengelaten en dan sta je daar blootsvoets
aan de rand van iets dat de zee voor moet stellen
maar de zee niet is maar

een vloed waarop je je kiezen stukbijt, die het stromen
van tijd bevriest en een hitte uitstraalt die
je zwaar maakt, doet zinken. Daarin

exact op de plaats door iemand bepaald die dacht
van volmaaktheid te weten een steen met een rimpel
mos eromheen. Schaduw

wiegt over de gritzee en de houten oever
kraakt van de mensen die kijken en kijken naar wat
niet wil wijken en er niet is.

2

Je bent op een plek
waar je het geluk niet kunt lezen. Het lot
dat je pakt uit de tombola blijft zo duister als morgen
ook al trek je het na als wil je bij wijze van spreken

een lichaam opnieuw vormgeven.
Maar het blijft een soort raam op poten, deur
voorlopig gesloten, kruis met een wimpel
een simpele kromme en iets waarin je denkt

je letter te lezen, maar doorgehaald. Iemand
spreekt je aan in een onverstaanbare taal, wijst
op een schaal in een smalle vitrine. Je ziet hem
onder handbereik, knikt, kunt er niet bij.

3

De geest die geen rust vindt doolt
over de planken, is zijn masker vergeten.

Treft dan het kind dat op zijn hielen gezeten
een lied aanblaast, leent de stem van de man
die achter het kind zit en meezingt, neemt plaats

in het oude sacrale gebaar dat de kleine hand
op de vloer maakt en ook in de hand van de man
doet hij het na. Maar vloeiender

zwaarder omdat de man weet
waarheen en vanwaar terwijl het kind
nog zijn luidkeelse heldere *hier ben ik* zingt.

4

Tempels en taxi's en het eeuwige leven
op straat. Had het ongemak van een lijf thuisgelaten
wat moet je met honger en moeheid wanneer je wilt kijken

naar een stilte die inkeert of de sierlijke
jongens, paardenstaartmeisjes en rattenkopjes
die juichend munten gooien naar een geluk
dat hen toelacht vanuit een glanzende vijver.

Vanavond zullen ze elkaar weer ontmoeten
aan de oever van de rivier om onder een spottende
maan karaoke te zingen, hun lichaam te vieren terwijl

- niets nieuws onder de brug - oude liefde arm in arm gaat
een man luidkeels de sterren wil spellen en zich verslikt, muziek
zich mengt met het eigene van de rivier en het trage

geniks van de mensen. Overal zwervers die thuishkomen
in een lijf dat het hunne nog is, hen nog net niet buiten
de huid heeft gezet, dat nog beaamt: je bent er.

5

Ook waar je niet thuisbent slaat herfst toe.
Maar ik Prunus weet nog bloesem lispelt de boom
door zijn roestende blad heen terwijl wind hem al

kaalplukt. Sentiment bij een eerste nachtvorst. Schop tegen
zijn dorrige afval zodat het verschrikt- of kwaadritselend
wegstuift, benauwd voor naaldhak en natrap. Zwaai

met de laatste rozen en de chrysanten
geknipt voor de doden, neem een foto
voor het plakboek dat je niet maakt.

6

Schildpad tijger kraanvogel
alle goden heiligen en mistroostigen
de grootste Boeddha zit buiten, ontvangt. Kruip

door zijn duister, de weg naar zijn ogen
is afgesloten, maar het luik in zijn zorgenrug
staat nog open en laag bij de grond zie je ze

lopen, klein van geboorte, met kleurige zilveren zwarte
cameraogen waarmee ze hun liefde en poppenkinderen
invriezen, de vogel op Boeddha's oorlel bewaren voor

later wanneer ze weer thuiszijn, het sneeuwen begint.

Nagekomen oriëntalisme
Vier gedichten uit een cyclus in wording.
Gerrit Komrij

° Winterswijk, 1944

is ook bloemlezer, criticus en prozaïst.

Recentste bundel: Dansen op spijkers (2009)

Halfslaap

Alweer een engel. Nu wordt thee gebracht.
Suleika zie ik op haar schildje staan.
Mohammed wast het bloed van mijn geslacht
En twee, drie keer kijkt hij me zorgzaam aan.

Een pijl getuigt: mijn bed staat richting Mekka.
Ik ben op weg. In welke karavaan?
Een verse engel komt mijn hartslag checken.
Mijn bed stijgt op, nog dichterbij de maan.

Ik ben een buik, die glimlachend vervloekt.
Ik ben een darm, die naar de sterren joelt.
Ik ben een been, dat nooit zijn huis opzoekt.
Ik ben een voet, nooit als een voet bedoeld.

Vannacht

Ik sloeg mijn ogen open en daar zat
Een man met zwarte haarwring op mijn bed.
Een prins of sultan uit een damesblad,
Voor mijn plezier daar even neergezet.

Hij buigt voorover en hij lacht me toe.
Het is of ik een vreemde harsgeur ruik.
Hij schuift mijn hemd naar boven, quasi-moe.
Met forse tikken klopt hij op mijn buik.

Hij trekt twee lange strepen en ik hoor
De woorden 'tot de hals' en 'opensnijden'.
Zijn ogen glanzen en hij lacht, van oor tot oor,
Alsof we iets geweldigs delen, beiden.

Naar het operatiecircus

Suleika, Khairun en Mohammed stuiven
Met bed en al de gang op. Het wordt tijd.
Het lijkt een match. Als witgekopte duiven
Fladderen ze om mijn vliegende tapijt.

Het bed en ik zijn opgetuigd met lakens,
Catheters, pompen en infusiezakken.
Het is een wonder dat we niemand raken.
'Ze komen er genadig af, de slakken.'

Ik ben de kerstboom, en dat zijn de ballen!
Rol mij per ijlpst naar het slagersmes.
We gaan toch naar de bliksem met z'n allen.
Hallelujah! Het scalpel knikt van *yes*.

Lied zonder roffel

De eerste novemberdagen en de klok
Lijkt stil te staan. Dit zijn de helse dagen.
De moesson wacht. Geen gong, geen trommelstok.
De smaak van as, de geur van sarcofagen.

De kleur van heel erg oude vuilnisbelten.
Sporen van een op hol geslagen draak.
De palmen weigeren nog net te smelten.
Niemand die kwalijk neemt. Niets zint op wraak.

Waar is mijn ziel? Waar is mijn kind gebleven?
Waar is de mond die langzaam openging
En waaruit bellen lucht en braaksel dreven?
Het is van de vernieling dat ik zing.

Anton Korteweg

° Zevenbergen, 1944

Recentste bundel: Ouderen zijn het gelukkigst (2009)

Uit in eigen land

Goes, grote markt

Heb je geluk, dan zie je bij *De Landbouw*
op het terras een magistraat in korte broek
die lekker kontje denkt, worden bediend
door een serveerster die een hinderende duif
en passant schopjes uitdeelt, en van kinderijssjes
het kleurig zilver van de parasolletjes
een baaierd van geglim teweegbrengen
als aan een tafeltje maar iets beweegt.

En heb je geen geluk, dan zie je altijd nog
mannen met vet geploegde haren op hun kruin,
dames met bontig vachtje op haar zadel,
loonslaven met mobieltjes in de aanslag.

Zeker op marktdag als, tot overmaat,
de lucht gevuld is van de zware geur van pinda's.

Over het gevaar dat overal loert, ook ten zuiden van Eindhoven

Niets oogt zo geruststellend als een streekbus
die z'n kalme gangetje gaat
tussen platanen en op weg naar Eersel.

Toch doet U er goed aan zodra
de kans zich voordoet direct
na het instappen te gaan zitten,

zodat de chauffeur niet verleid wordt
door stiekem snel op te trekken
U te verplichten tot het doen van enkele
bepaald genante, schokkerige stappen,

waarna U, met uw plastic tasje zwaaiend
en met uw vrije hand naar stangen grijpend
op een stoel neerploft waar U niet wilt zitten:
doorgaans de schoot van een wijdbeense moeke.

De achterbank van schoolreisjes is onbereikbaar.

Breda, 4 juni 2010

Op een mooie dag in de lente
reed een glunderend vastgoedhoofd
waarop een baseballpet
in een open BMW
zichtbaar genietend
stapvoets op me af.

Toeterde,
zwaaide,
stopte,
stapte nog juist niet uit.

Was ik het maar geweest!
Van vreugd had ik gehuppeld
op die eerste warme dag
in de Ginnekenstraat te Breda.

Wandeling in Midden-Delfland

'De landbouw is mijn lust,
de vriendschap is mijn leven,
alles wat ik bezit,
is mij door God gegeven',
las ik in de buurt van Abtswoude.

Ik knikte instemmend maar
moest vervolgens toch denken
aan wijlen de grasmaaimachine
en zijn onregelmatig geneuzel -
dat je dat nergens meer hoort,
zelfs niet in de buurt van Abtswoude,
en aan de knik die hij maakte,
zette je hem in het schuurtje.

Wat later viel mij nog in
hoe goed ik het had getroffen,
die grasmaaier daargelaten:

nog even en zeventig maar
en nu al volop tijd
om wat ik nog steeds kan
ieder jaar slechter te kunnen.

Een boek

Een boek waarvan de bladzijden
worden omgeslagen door
de linker wijsvinger van
een meisje met lang haar
tegenover je in de trein
tussen Bodegraven en Alphen
dat daartoe die vinger speciaal
evenals vroeger je moeder
eventjes belikt

- je kunt niet zien welk boek
open ligt op haar schoot;
wegens haar lange haar
kun je haar ogen niet zien -,

het ware beter geweest
was ze nooit geboren,
althans ingestapt.

Vroeg in de dageraad

Hoezeer, tussen Meppel en Hasselt,
dertig augustus, elf uur,
ik stilstond, fiets tegen boom,
aan de rand van het Zwartewater,
geen gedachte van enig belang
wou me te binnen schieten.

Maar wel een krantenartikel
van meer dan een half jaar terug
over een op z'n minst intrigerend
te noemen verschijnsel, inhoudend
dat talloze jonge vrouwen
vroeg in de dageraad
bezocht worden door spontane,
door niets opgewekte geilheid,
voor welk boeiend gebeuren
een groep Leidse meisjesstudenten
de naam ONOK bedacht had:
Ontzettend Natte Ochtend Kut.

Weer opgestapt bepeinsde ik
langs het Zwartewater voort fietsend
in lijn met het voorgaande
het fenomeen OSOL of OHOP,
een Onverklaarbaar Stijve Ochtend Lul dus,
dan wel een dito Harde Ochtend Paal,
een verschijnsel dat men destijds
in Leiden, jaren zestig,
wel aantrof bij jongens en mannen.

Parkhotel

Ik zie het mezelf niet gauw doen maar
zou het nou nooit eens gedaan zijn
met uitzicht op het Stationsplein
op een avond eind november
waarop de eerste sneeuw valt
die dat niet echt wil worden
door een Hopperachtige man
die de kunst van het tegen de muur
opvliegen nog niet beheerst?

In het hok

Het Mannelijk Varken in hem
houdt met het klimmen der jaren
meer en meer zich gedeisd.

Hoewel? Tegen heug en meug
droomt het soms heerlijk in hem
van zwijgen, mooi zijn, klaarliggen.

Dat is goed op te lossen
met een koude stap uit bed.

Over mijn kapper

Ik heb als kapper een Turk.
Op z'n raam een kaal schaap
dat blaast: 'Niet goed? Haar terug!'
onder een happige schaar.

Ik ben direct aan de beurt en
na tien minuten al klaar.
Rekent tien euro maar
voor mij: ben zestig plus.

Mijn kapper vraagt: 'Oor vrij?'
Zijn ene oog kijkt TV,
het ander de Breestraat in.
Tegelijk knipt hij mij.

Tot nu toe ging het goed en
betaal ik vol tarief:
de illusie van geen ouwe lul
is me nog altijd lief.

Vergiet

Als je afwassen moet
als je afwassen moet,
en je hebt daartoe niet een machine,

plaats dan het metalen vergiet
waarin zich spaghetti bedroop
in 't midden van 't afwasteiltje,

en geniet met een zekere huiver,
terwijl het sopje zich opwerkt
tot het boven de oren zich sluit,
van je trage verdrinkingsdood.

Al weet je niet waarvan,
je zou verlost willen zijn.

Frans Kuipers

° Vught, 1942

Recentste bundel: Het illuseum van Hersenheim (2007)

[Van verre]

VAN VERRE en door het oog van de naald kom ik gereden.
Geen wildere zee dan de mensenzee.
Mijn verhaal is niet uniek:
zo vaak verdwaald ben ik geraakt
dat mij huis en haard wonderlijk zijn geworden.
Weinig uiteindelijk weet ik.
Veel zo niet alles betwijfel ik.
In de stem van de stilte geloof ik,
in de slijkgreep van het alfabet,

in het aan de basis staande
stomwonder van het cadeaugekregen al,

in de profetie van het onbewaakte ogenblik,
in het toeval buiten alle
intenties, wensen en werkplannen om,
in het reddende toeval van tijdstip en plaats.

[Boven mij]

(BOVEN MIJ: het gouden oog
waarin niemand ongestraft kan kijken.)

(Achter mij: de onafzienbare
rij der vaderen - vaganten, klerken, kooplieden,
kaapvaarders, jagers, hunnen, holbewoners -
Ah mijn genesis: een genezing van het beest)

Ik ook
reisde van A naar B.
(En verwijlde onderweg in Keerweer,
Ziekbed, Hoenu en Hadjememaar.)

Ik ook
(In mij: de rietplas, de eiken, de merel.)
bezeil de Zee der Vele Winden
en zing van jou en wederjou.

En zing van luchtkasteel en duisterdal,
het godmiljaren maal omsnikte niks van al.

[Als het schip]

ALS HET SCHIP is gezonken, de ratten vertrokken,
komen de witte schapjeswolken weer zweven in het blauw

Eerst dorstig op een dodeinend wrakstuk gelegen
ervaart men zijn doodloze moeder,
de ongenaakbare, onafzienbare zee.

[Hoog op de leeuweriksladder]

HOOG OP DE LEEUWERIKSLADDER
spraakwatertrappend de klokkenrover;
naast een oud spoor onkruid klapproos roest,
het seinhuisje der verjammersleutelde.

Ontbonden het Genootschap der Tweeënen.
Van onverschil en zonder wil
de kring der dingen rond
de vrouw zonder rouw, de man zonder plan.

[Ach]

ACH al die unieke, hoogstpersoonlijke
en duizendmaal herhaalde historiën...

al dat *per omnia saecula saeculorem* bis en bis
van door muffe lucht besnuffelde oudgeworden
ouderparen, kleuterklassen klare kinderkoppen,
straatbedwingende demoiselles met hosanna's...

Ach, ooit, elders, anders,
leniglijviger en vertwijfelder zocht men de schreef;
heden, kaler, valer, schraler
men astublieft mevrouwmeneer en hoedt zijn hachje.

[Hou van]

HOU VAN. Kome wat komt. Hou van.
Vanonder de kale eik.
In de kraaienverlatenheid,
in het eeuwig heldere jaar nul
van de windvlagen over de plassen op het pad.
Bij het altijd eendere andere meesje
springend van tak op tak.
In de stilte in de mist in november
als het weer schoenenfeest is in de bladerenlaantjes.
Hou van. Kome wat komt. Hou van.

Delphine Lecompte

° Gent, 1978

is ook prozaïst.

Recentste bundel: *Verzonnen prooi* (2010)

Ik ben bang en het wordt geen gedicht

Ik ben bang
 Wat kan je zeggen?
 Je kan naast me zitten met een stethoscoop
 En alle auto's met af luisterapparatuur weggagen
 Je kan mij verstrooien met schaduwcoyotes op muren
 Of de achterkant van de doos fruitrepen voorlezen
 Alsof het profetisch is, Dracula is, improvisatie is
 Nog blijf ik bang.

Jij bent mijn geliefde
 Wat zal ik je geven?
 Ik kan naast je zitten met een pollepel
 En wolven tekenen in de gestolde saus
 Ik kan je wijsmaken dat ik bloemen heb geschonken
 Aan mijn vergevensgezinde huisbaas
 Of doen alsof ik blij ben met de gevlochten haan
 Die Koreaanse demonen op afstand moet houden.

Maar jij hebt die haan niet gevlochten
 En ik heb de demonen niet verzonnen
 Dus wordt het een avond zonder soelaas
 Je bent bang dat ik bang blijf
 Ik vrees dat je gelijk krijgt.

Je haalt een gezelschapsspel uit de kast
 'Sod the rules!' Roept een Schot in mij
 Oef, in mij leeft nog iemand met branie
 Ik inhaleer mijn pion en bekogel
 De gevlochten haan met de zes ogen
 Van de ongeladen dobbelsteen.

Een zomer lang veroordeeld

Het is zomer in 1995
Mijn beste vriendin schrijft
Een brief naar een Puertoricaan
Die wacht op een dodelijke injectie
Haar kaak maakt lawaai
Hij wacht in een cel in Oregon
Mijn beste vriendin zegt dat hij in een bluegrass band zat
En dezelfde ontbijtgranen at als haar oudste broer.

Het blijft maar zomer
Ik ga op zoek naar een nieuwe vriendin
Marijke is mooi maar somber
We nemen de trein naar een kuststad
We stelen portemonnees van notarisvrouwen
Ze zijn niet monochroom
Ze zijn geborduurd met paarden en initialen
De paarden zijn in beweging
Maar het is een optische illusie.

Ik keer terug naar mijn oorspronkelijke vriendin
Ze ontvangt mij met open armen
Haar hamster is in hongerstaking
We verlaten het huis dat ze deelt met haar zes gebrekkige broers
We versnipperen de brieven van de verdoemde Puertoricaan
Wanneer we Marijke tegenkomen in een knaagdierenspeciaalzaak
Gillen we in koor haar wrede spotnaam.

Bij het haar getrokken waarheid

Ik zit onbevreesd in de wachtzaal
 Het is mijn nicht die ziek tandvlees heeft
 Ik vergezel haar omdat ik verliefd ben op de tandarts
 Op mijn nicht ben ik ook verliefd
 Maar dat weet ik vandaag nog niet.

Iedereen is verliefd op mijn nicht
 Omdat ze sjaals breit voor autistische bakkerszonen,
 Omdat ze worstenbroodjes deelt met dove vuilnismannen,
 Omdat ze onder haar linkerborst zes penselen kan verbergen
 Ronde materharen penselen die wachten op een kwak
 Een kwak op een doek wordt een luguber kermistafereel
 Mijn grootmoeder hangt het in mijn slaapkamer.

Na de tandextractie gaan we naar de kermis
 Ik win een vis die mijn ogen mijdt
 Mijn nicht wint een schaakspel om mee te nemen op reis
 De broer van de spookkottuitbater wil haar schaken
 En desnoods verkrachten in een weide dicht bij Napels
 Tenzij ze toestemt en de attributen aanvaardt
 Dan is het liefde en mag ik haar schutterige bruidsmisje zijn.

In het spiegelpaleis valt het mij op
 Dat de vis niet meer leeft
 In zijn rigoureuze staat is hij aandoenlijk
 Niet aandoenlijk genoeg om in een luciferdoosje te proppen
 En te begraven naast de windhonden van Julien
 Vreugdeloos huppelend verlaten we het terrein
 Tien minuten later is mijn nicht vrij van pijn.

Alles hort en niets is zoals het hoort

Het is stil in de wachtzaal
Gefrunnik aan mijn rits het enige geluid
Je hebt pijn zoals alleen een ex-koloniaal die
Een kameleon heeft gestroopt pijn kan hebben
Wanneer een duif tegen de ruit vliegt
Zeg je: 'Ik droom nooit dat ik kan vliegen.'

De dokter schrijft zalf voor en
Toont ons daarna foto's van zijn stallen vóór de brand en
Foto's van zijn zesde vrouw dansend met een Zweedse
misdadaarschrijver
Hij waarschuwt ons dat de zalf stinkt
We verlaten de onderzoekskamer met gloednieuwe gelatenheid.

In de cafetaria eet je een stuk kriekentaart
Terwijl ik in een toilethokje een brief lees van mijn vader
Zo mild wil ik hem niet kennen
Hij was venijn, ik kon op hem rekenen
Ik berg de brief op en teken een kinderlijke snoek op mijn palm.

Je zegt dat je nooit droomt dat je kan vliegen
Ik zeg dat je dat een uur geleden ook al zei
We rijden langs herten achter schrikdraden en
Geïmproviseerde gebedsplaatsen in verwilderde tuinen
Je rent voor een vrouw op krukken die suïcidaal is.
Ze scheldt je uit en noemt mij een dievegge in het Armeens.

Thuis wacht niemand ons op
De kat heeft onwaarschijnlijk weinig gegeten
Je zegt dat je te moe bent om terug te keren
Het geeft niet
Ik vind wel een andere jas
Een met knopen
Dan kunnen we nog geluidlozer lijden.

Een weifelende duik in de vertrouwde viezigheid

Spring dan toch, roept hij
 Ik twijfel te lang
 Hij loopt weg
 In zijn ouderwetse woonkamer haat hij mij
 Hij steekt een kaars aan en schilt zijn rantsoen
 De kaars verlicht het ingoede gelaat van zijn moeder
 Met haar dikke vlechten kan ze een Zweedse twaalfjarige zijn
 Een insect heeft het perfecte moment gevonden
 Om zijn voorpoten te masseren op zijn lemmet
 Hij vliegt weg, mijn geliefde schilt verder zonder wrok.

Ik spring dan toch
 Het water voelt aan als hard snoepgoed van de pier
 Gelukkig draag ik geen pacemaker
 Een achterlijke bakker vist mij uit het water
 Ik ken hem al lang
 Veel langer dan dit vieze water
 We drinken thee in de cafetaria
 Hij vraagt of ik nog altijd zijn papegaai wil kopen
 Ik antwoord: 'Het hangt er van af.'
 'Van wat hangt het af?' vraagt hij
 'Van de prijs, van zijn vederpracht, van zijn mondigheid.'
 De achterlijke bakker zwijgt.

Mijn geliefde ontvangt mij
 Met gekruiste armen en geile pupillen
 We laten de papegaai in de gang staan
 Hij krijt: 'Wanneer dans je nog eens met mij?'
 Ik stond net op het punt iets totaal anders te vragen
 'Ben je nog lang in het zwembad gebleven?' vraagt mijn nukse partner
 Lang genoeg om niet te verdrinken
 Antwoordt de papegaai in mijn plaats.

Er bestaat een simpeler leven

Symbolisch noch onheilspellend
Zijn de koetsen
Ze zijn leeg
Ik zwaai naar een koetsier
Vroeger waren we bevriend
Toen we bevriend waren wilde ze hersenchirurg worden.

Toen ik bevriend was met mijzelf
Wilde ik mijn moeder worden
Caissière worden zoals mijn moeder
Tijdens de zomervakantie toen ze zeventien was
Na het afsluiten van de kassa las ze moeilijke Franse romans
Haar Noorse sloopshersteller was niet onder de indruk.

Mijn vader is geen Noorse sloopshersteller
Hij repareert niets
Omdat niets kapot gaat
Hij eet te weinig brood om zijn rooster te verslijten
De rooster was een huwelijgscadeau
Mijn moeder nam de rest mee.

Kortstondig was ik gelukkig in een supermarkt
Ik verzorgde de melkflessen
Blonk ze op tot ze niet meer obsceen waren
Er kwam geen toerist de weg vragen
Naar de rozijnen
Noch naar de pleisters.

De koetsen zijn gevuld
Met lethargische kinderen zonder mutsen
Ze willen thuis zijn
Om hun ouders te beschermen
Nog 8 rondjes, zegt de barse koetsier
Ik zwaai naar hem
Hij zwaait niet terug
Toen we in het gekkenhuis zaten wilde hij mij vermoorden.

Toerist zijn in een elandloze stad

Er bestaat een snoeverige duif
Deze ochtend bestond hij nog
Hij at de peperkoekkrumels van een matroos
De matroos had een blauw oog
Hij sprak mij aan in het Duits
Ik zei in het Frans dat ik ook maar een toerist was
Hulpeloos en panisch
'J'ai tellement soif', zei ik nog
Maar hij bood me zijn thermosfles niet aan.

Ik ben thuis
In de stad van de verslagen duiven
Zo worden ze geboren
Geniepig en ambitieus
Profiteer ik van de warmte van een wachtkamer
Zonder eczeem heb ik hier niets te zoeken
Ik blader in een tijdschrift
Een artikel over Lapland kan mij boeien
Omdat ik er nooit zal geraken
Een vrouw met vettig haar mag mijn knie aanraken
Het is onwillekeurig en ze bloost
Ik bied haar mijn fles aan.

Mijn fles is gevuld met jenever
Ik zeul die fles al jaren mee
Samen worden we oud
Drinken kan iedereen
Geruststellende klopjes geven is veel moeilijker.

Fier trotseer ik de koude
Die eigenlijk mild herfstweer is
Ik kom een visser tegen
Die mij aanspreekt in het Frans
Ik zeg in het Nederlands dat ik honger heb
Hij geeft mij zijn volledige peperkoekreep
En neemt mijn fles jenever aan
In het buitenland zingt een snoeverige duif
Een toontje lager op een dode matroos.

Boter voor de ter dood veroordeelde

Hij koopt vershoudfolie
Want je weet maar nooit
Iemand heeft de marsepeinen bloemen
Van de taart gepulkt
En aan een dementerende vrouw gevoerd
Ze verwachtte paprika chips
En sproeide de rozen in je schijnheilige tronie.

Hij blaast stof van een stereo
En van een opgezette meeuw die
Zijn ex-vriendin heeft achtergelaten
Hij wordt zij in mijn gedicht
In mijn gedichten zijn alle hypocrieten ik.

Ik steel een sober kruisje
Het is minder omslachtig dan berouw
Ze heeft een dik vel en mist het niet
De taart verdwijnt in een schutter
Die hardnekkig goedgelovig is.

Hij gelooft dat ik boter nodig heb
En bleekwater om bezoekers zonder schaamrood te ontvangen
Aan de voet van een promotiepiramide
Vertelt hij een anekdote over een Ierse schoorsteenveger
Die het veulen van een notarisvrouw terugvond
Zonder hoofd in haar paraplubak.

Thuis drink ik bleekwater
En smeer boter aan de krabpaal van mijn kater
Mijn bezoeker is mijn moeder
Ze eet het laatste stuk taart
Met blote handen die een kwartier geleden
Een gestrande walvis op een loonfiche hebben getekend.

Ik ben blij dat mijn moeder mijn geboorte heeft overleefd

Ik hou van mijn moeder
 Wanneer ik wakker word
 Uit een nachtmerrie over verstikking
 In een stuk lavendelzeep in een buitenlandse cel
 Dan denk ik aan mijn geboorte.

Mijn geboorte was moeilijk voor mijn vader
 Plots moest hij een naam bedenken
 Voor een eczeemgedrocht,
 Geld uitgeven aan troostende spenen,
 Zijn gitaar aan de waslijn hangen,
 Calvados op een hogere schap zetten
 Of opgeven?
 Nee, nooit zal hij de calvados opgeven.

De schap was niet hoog genoeg
 De gitaar werd gestolen door een loodgieter
 Hij zei: 'Vaarwel loodgieterij.'
 Maar niemand hield van zijn bittere folk
 Hij kon niet terug naar de loodgieterij
 Dus liet hij zichzelf gaan
 Naar Bulgarije waar hij werd vermoord
 Door de jaloeerse echtgenoot van een Franse psychologe
 Pyromanie bij elfjarige meisjes uit pleeggezinnen was haar
 vakgebied.

Ik hou van mijn vader
 Wanneer ik opsta
 Om naar de supermarkt te gaan
 Mijn lijstje is begrijpelijk
 Ik werk het geduldig af
 De caissière kent mijn naam.

Dit is een kuststad met een zee die een krijttekening eist

Dit is een kuststad
 Maar we kijken niet naar de zee
 We zijn het water beu
 De romantiek, de zelfmoord en de woordspelingen
 Dus drinken we de cognac
 Van mijn grootmoeder die in slaap is gevallen
 Op haar onbegrijpelijke gedicht
 Over god gaat het niet meer
 Noch over de diaspora, nooit over taxidermie.

Mijn moeder zegt dat we moeten dweilen
 Ze staat niet op
 Ze kraakt een noot en mijmert
 Mijn grootmoeder wordt wakker
 Uit een droom waarin ze zestien was
 Net verkracht door een messenwerper die
 Naar haar vader rook
 Dat was de geur van getemde beren en chorizo
 De geur van ziekenhuislasagne en verwaarloosde katten
 Ze schraapt een komma en een corpulente jongen
 Het gedicht wordt begrijpelijk.

Ik dweil halfhartig
 Met mijn rug naar mijn moeder
 Kan ik de kuststad aan
 Mijn grootmoeder stuurt mij weg met een boodschappenlijstje
 In blokletters en alfabetisch is het overzichtelijk
 Ik versnipper het half dromerig.

Dit is de zee
Je kan staren en geen zelfmoord plegen
Je kan kijken en een kitscherige krijttekening maken
Wanneer het regent weet ik het weer:
Het was geen messenwerper
Het was een scharenslijper
Geen chorizo, geen getemde beren
Het waren bloedworsten en per ongeluk geïmporteerde koala's.

Roel Richelieu Van Londersele

° Ninove, 1952

is ook prozaïst.

Recentste bundel: Tot zij de wijn is (2009)

Vierentachtig

de dag oefent, de nacht beslist,
schuift verderop, in de nabijheid
van wat duister is en toch moet komen

hij legt neer, zadelt geen nieuwe paarden,
de tuin wordt groter, het huis vermoeid,
langzaam smelt de zomer, de mussen kijken om

wat zien ze? vruchten, zaden, een onherroepelijk lied.
hij neuriet een lichtgrijze melodie,
groeit naar beneden en wacht

De weduwnaar

de zee duurt
ze is tot aan de boord gevuld met wensen
zijn blik reist naar twee schepen
die elkaar vinden in de horizon

hij voelt voorzichtig haar arm
die ontbreekt op de reling
zijn vingers haperen in de leemte
er is geen verweer

wel woede die hij niet gebruikt.
hij heeft haar wandelschoenen bij,
grijpt de avond aan om te verwachten.
de zee duurt tot haar terugkeer

Alzheimer

er ligt niets in de zeef van de dag
geen spijker, geen hand, geen boek
hij loopt langs de rand van zijn terugkeer
op zoek naar geleefd en geliefd

en niets nadert, het gras weigert,
zand rukt op, bomen groeien uit elkaar,
de wilgen staan niet bij de beken

hij, de roeier, verlangt naar water:
stroomopwaarts ligt de stad van zijn geheugen

The old man and the sea

er zit een kleine vogel op de reling
hij schikt zijn veren voor een eigen reis.
de meeuwen roddelen over hem,
hij laat begaan en schaaft zijn plannen

de wolken slaan hun trommels,
geven adem aan de vermoeide avond.
de meeuwen kiezen brood en oorlog,
de vogel volgt een schip, zijn eigen eiland

de man op het terras schrijft het beeld
zonder pen in zijn logboek, hijst binnensmonds
de zeilen, zoekt het roer van zijn geheugen

de zee wenkt en wacht
zijn dromen praten met matrozen,
hij licht het kleine anker uit zijn koffie

Vergeten vrouw*

kijk mij aan, verzin mijn ogen,
leg je breekbaar verhaal naast het mijne

ik ben over de schutting van de nacht
gekropen om mezelf in te halen.
ik was mij vergeten, zoals dat gaat
als je de ochtend niet meer vindt

ik ben traag opgehaald uit vroeger,
hersteld tot een dame met mogelijkheden.
nu kies ik zelf de wijn en mijn mannen
die onbeholpen drinken aan mijn lichaam

wie heb ik geschrapd uit mijn kamer?
wie herken ik nog met volle teugen?
kom, ik omhels je zonder armen
tot ook jij de juiste woorden spreekt

* Geschreven bij vier beelden van Marf die op de markt van Aardenburg staan.

Gwy Mandelinck

° Wakken, 1937

Recentste bundel: Schemerzones (2009)

Secret

Over wateren
de glans van

wat bedriegt:
marmer trekt

er zakken naar beneden;
geen rimpeling,

geen spoor
van wat verdween.

Limieten

Aan koppensnellen
nauwelijks ontsnapt,

de honger ribbenbloot, uit-
gedroogd elkaar verslepen:

touwen snijden door
de kleren, een kaak

naar voren uitgescherpt.
Een halsgerecht.

Competitie

Water adert
om de kleiduij

aan te modderen.
Voor de helft

het oog
versmald;

ons uit de
prijzen schieten.

A huis clos

De voetafdruk van wie
er aan de ketting loopt;

de halsplooi klopt,
vergeet te tellen.

Buiten adem op zijn hurken zitten:
het gezicht verrimpeld in door-

trapte schoenen, de kin
die knieën raspt.

Defense

Verderf al binnenshuis? We
duiken in stadsparkpoelen,

waar vogels op vleugels lopen,
men een sleep van slijk op asfalt

trekt, vermomd in een rok
van wieren een koor inzet tegen

de gedrochten, kaarsrecht wakend
op de klieren van hun stuit.

Charlotte Mutsaers

° Utrecht, 1942

is ook romancier, essayiste en beeldend kunstenaar.

Recentste bundel: Slagboom in bloei (2009)

Goed besloten

Tien of twintig jaar
geleden
werd ik op een zondag
wakker.

Het was lente
en dat rook je
en ik dacht mijzelf
dapper.

Vanaf heden
dacht ik
neem jij
nooit meer
blaadjes
voor de kersenmond
vermits schaamte
niet het recht heeft
jou te volgen
in je voetspoor
als een trouwe
hond.

Gilles Deleuze:
'La honte d'être
un homme,
y-a-t-il une meilleure
raison d'écrire?'

Adam en Eva
zonder pen of kwast
raakten naakt
op tilt.

Arme vijgenboom
vanwege
bladverspil.

Kunststof

Een man verkleed
als vuilniszak,
wijdbeens in het
dichtgevrozen venster
van mijn bedzicht,
werd al slapend
dus met plastic
nest en al
van zijn laatste leefplek
en geluk gelicht
door het molewiekend
kakement ener
vuilniswagen en
vermalen.

Alsof hij
Max en Moritz
zelf was.
Doch es
war nur
nachtelijke
camouflage.

Zwarte Piet
strooit pepernoten
op zijn kardinaals.

Meeuwen doen
zich dwaas te goed
aan nepgarnaals

‘Opdat het strookt,
voor eeuwig strookt
met de gevoelswaarde.’

Vrouwen van Picasso

Het werk van
Pablo Picasso
vorderde met
elke vrouw
die hij had
een relatie met,
roze of blauw.

Evenzoveel vrouw
als strepen
op zijn zigzag
zebra-shirt,
en dat waren
er talloos.

Gedurende zijn
hele vitaal
elk der vrouwen
die hij in zijn borsthaar
wist te strikken
werd onderwerp
van zijn levendige
mijmert.

De kunst van het
terugsmiten
hartigte hij
ook, kleurrijk,
oer en
terdegelijk:

indien kwast droog
in Venushaar grijsjes,
verhuiste hij
naar schaambekkens
van vochtiger dimensies.

Zo roestte P.P.
keer op keer
zijn spijker
neerwaarts
in de vruchtbuik
zijner muzen,
hartstochtelijk
op weg
naar de dystopie
van een uiteindelijk
Quernica.

Broodje standbeeld etend in de nacht

Is het dakhaar
wat dit brood
zo grauw bedekt
of wat dacht jij
zwaar gemaande
nek?

- Leisten als je
't mij zo dodelijk
vraagt.
Maar vraag
me niet
hoe zwaar
zo'n kapsel
draagt.

Eet smakelijk.

- Jij ook.

Kijk, dat bedoel ik:
het genot
alvorens te
verstenen
dat je die
zware hoed
nooit
meer hoeft
af te nemen.

Wesp deelt taakstraf uit

Eigen richting,
de beste richting,
altijd zo
geweest.

Voor mij
dient recht
dan ook
niet zwart,
eerder wesps
gekleed.

Nog liever zag ik
nakend procederen
op geschilderd gras
in volle
lucht.

Maar wie
ben ik,
al langer
dan mij heugt
van het vlezigste
aller vlezigen
weggerukt.

Desondanks de haperangel
in de juiste richting
steken:
het allerschoonste feest
(als jurisprudentie schoon kan zijn),
altijd zo geweest.

Speciaal voor het
Vos Fladderneelgeslacht,
heb ik dan ook
de tofste
aller straffen
uitgedacht:
levenslang teelbal
op het menu,
dag en nacht.

Meer straffen,
waaronder de broertjeskrakeling,
het voorgevormde badpak plus
de zweepslagtank
vindt u in mijn web.

Had dan ook
geen advocaat gemorst,
u met uw meterslange
vrijemeningsuiting
en uw smetteloos
geplooid porno-bef.

Vanuit de glazen bol

Een eivol ei op
een witte schimmel
zoals ik
het zeg.

Een eivol ei op
een sneeuw wit ros
en de dooier
die men
niet zag.

Je zag hem niet nee
maar horen dubbel
doordat in ene dat
ruiterkekuikerke uit.

Piep! uit de schaal,
vogellevend.
Diep dooiergeel,
snavelklaar.

Toen leek het
een paard met koplamp
en hop:
opzij daar komt
de Verlichting!

Dwars tegen
rijmrichting spokend
dendert het vers
geboortig ranke ondier
vierklauwens en frivool
de duistere snelweg op
niet verwachtende
dat terzelfder tijd
een snelheidsduivel
qua hoeven onpaar
zoals wij van een beetje
duivel zijn gewend
maar daarom nog
niet minder evenwielig
en robuust
komt aangestevend
met safarivaart
die smaalt op
snaveljockeys
in galop.

Uit zijn kwaak panoramabek
werd noch het woord *halt*
noch het woord *deernis*
ooit door iemand
onzer Samaritaanse soort
vernomen.

Hou je vast,
gevederde baby,
pak in godsnaam
die manen vast!

Maar nee,
pardoes in het teer.
Zwart asfaltlijm
plus gele bontekont
en blood on the tracks.
(Wat weten beesten ook
van de vaart der volkeren
af.)

Schilderijen die nooit
In jou zijn opgekomen,
Rembrandt,
en bij propere types
als Vermeer nog
heel veel minder.

Je zou zweren
de Duitse vlag op korte baan.
Dus is het de Belgische,
van alle vluchtbanen
verweg het schilderachtigst.

Ik heb het
al vaker gezegd:
men kan niet
aan mij zien
wat ik
allemaal weet
van wat er
van anderen
zal kunnen
geworden.

Kein peur, mon trésor

Niet morren, reuskop.
Kruiers opmonteren.
Puristen oormerken.
Kein peur, mon trésor.

Pik nou sterrenroem.
Roep monter: 'Niks reu!'
Roer kin. Neem Proust,
puike motorrenners.

U knipte noemer-errors.
Ik rust en roep Noren.
Rus opereert monnik.
Meneer kruipt Noors.
Oor smeert pek in urn.

Kein peur, mon trésor.
Rem niet, reuskop, ren!
Sonor preekt mineur.

Leonard Nolens

° Bree, 1947

is ook dagboekschrijver.

Verzamelbundel: Laat alle deuren op een kier (2004)

Recentste bundel: Woestijnkunde (2008)

Lord wanhoop

Lord Wanhoop is zo te horen
Geen rock-'n-rollmuziek,
Geen blaf, geen brulboei
Van een paar akkoorden,

Geen afgeraffelde riff.

En kun je niet leven
En kun je niet dood,
Kom hier. Kom hier studeren
Om degelijk te leren schreeuwen

In stilte.

Wetboek

Verlies je de vader,
Verklaart je zijn dood vogelvrij,
Smijt dan je wetboek verweesd
In de vlammen en tel

Het vuur.

Je rouw is de kou
Van kijken naar de brand
Van je verwekker.
En wist hij zich uit, hij wast aan

In je toekomstmuziek van zijn as.

Melk

Verlies je de moeder,
Verspeel je de melk en omspoelt je
De leegte, verdrink je vandaag
In opgedroogde bronnen,

Maak van je dorst

Een tepel, geef
De borst aan afwezigen straks,
Gemis is een min.
Je tekort is de stevigste kost

Voor andere wezen.

Zintuig

Is wakker worden de gaap
Van een afgrond, een brandkuil van klokken
En kranten, prik met de punt
Van je tong dan een kijkgat

Dwars door dit bladwit.

Je woord is een zintuig,
Het laatste, het beste, het zesde.
Het weet wat in bloed,
In zweet, in tranen ontstaan

Het lijf ontgaat.

Nest

Hang niet te lang
Aan je kloek, pak je weg, pak je wieg op
En wandel het huis uit.
Beruik in de windroos je zelfzucht

Naar elders.

Koester je haat,
Je doorsneemaat van de blijvers.
Verlaat je provincie,
Bevuil met precisie je nest

En test wat je rest.

Ivan Ollevier

° Veurne, 1960

Recentste bundel: Efemeriden (1994)

Mont noir

Helder: terwijl ze staat
als een cijfer
boven het landschap

Op de kaarten lees je
waar de hond
begraven ligt, de tafels
omgekeerd,

het huis stevig op de top, en daar

achter het raam, waar denkt hij aan terwijl zijn hoofd in
zijn handen. Een avond wijdbeens tegen de bergwand
krimpt en laat het donker zingen

- Hé! Maar kijk dan toch... Dat de zee zo oud... oud... zo oud geworden
en roekeloos maar soms (vaak) heel sluw
een karkas dat kermt
rammelt in zijn zouten kooi

Aan de andere kant, daar, ja kijk achterom,
de Rode links rechts de Zwarte

‘Regen morgen, als je ze ziet’

[Een lelijk land, wild]

Een lelijk land, wild.

Er zijn geen paarden, de weg is zwart

Trage tongval van water. De maan
komt giftig en
mankend uit het bos, en blaft en
hangt gebonden aan de stammen

Het licht
is zichtbaar in messen

Honden maken ons wakker.
Ik ruik cordiet

[Zegt hij? Zingt hij? Hij roept]

Zegt hij? Zingt hij? Hij roept
zijn honden
alleen om de zomerwind voor te zijn
(die in de struiken ontploffen)

Wel vaker in deze streken - de illusie dat
alles bij het oude of
bijna zelfs uit de tijd gevallen:

op de erven snijden de boeren hun
vingers; ze vluchten de stallen uit en de erven kraken

de jonge harige apen geeuwen
en betasten zichzelf tussen de bieten in
het veld - de ossen giechelen
ze zeiken

ze dansen in de zon

[Wat er te zien is]

Wat er te zien is:
sterren die je koud
uit de handen vallen

recht de aarde in,

stapstenen naar de overkant

Iemand maakt zich uit de schaduw los,

de maansikkel die komt ruiken aan haar al die donkere
geurige holtes en vochtig
hoe ze daar ligt
tilt de berm op en de lastige kluiten aarde

loopt je tegen de luchten in

Geen deur trekt aan waarin
het vuur groeit, tenzij onhoorbaar en
onbewaakt. Waar mijn schoenen staan

Bergluchten

1

Donderpad. Schaduwland.
Roerloos bos

De hoogte
van de aarde

Alles rond je staart je aan

2

Een hemel vol vliegende honden

Zijn hoofd tussen haar
machtige, goddeloze dijen

Zoveel eeuwen al dat ze siddert!

3

Waar je bent, een schaar
in de wolken

Mijn adem barst

De wind staat
als een woedende fles in
mijn kamer

4

De berg ligt lek
tegen de lucht. De lamp
die gilt

Het uur van ons

De donder hoort zijn zolders

5

Ze komt met zeven tongen,
de rilling die geluidloos in haar vleugels schuift

In de tuin hangen haar hoorns te loeien

6

De dampende berg onder
mij is een paard dat schokt en niest

Zijn hart reikt tot aan de verste stenen

dat steeds nergens is en hier
een flank waarover de rook zijn lange haren wast

(Noteer: strompelend zelfs, de doofstomme dieren die bewegen in de ochtendkilte. Ik hoor hun getrappel, het volle gewicht van de stampende sterren. Maar de heuvel houdt stand

Wijngaarden, olijfbomen, doornstruiken, geen God. Alles gelukkige, troostende onverschilligheid)

[Er blijft een plek over]

Er blijft een plek over, een
bloedend veld dus waarin je haastig woont en waar je -

een zee die hemel vangt veel
te vroeg op de dag dat je -

zomaar een hand die trillend vorm geeft aan
verte tot je wordt ingeslikt -

alles wegloupt tot het einde in
zicht tot woorden ophouden een muur een
vuist een feestelijk zwart pak, manchetten en een hoed
iets onzegbaars met veel duiven
te zeggen

Het moest er ooit eens van komen, maar
wie terugkeert naar de vlakte is een ander om te -

in het trage dal waar niets in is toch
niets wat je kunt

Tonnus Oosterhoff

° Leiden, 1953

is ook prozaïst.

Recentste bundel: Handschreeuwkoor (2008)

[Dichters storten zich namens de mensen]

Dichters storten zich namens de mensen
 in donkere wateren: er is daar iets
 ondragelijks dat gedragen dient.
 Iedereen die juichte wordt stil.

Nephoorgeschal, diepzeebeeld.
 'Zet je eigen storyboard om in echte video!'
 Geweldige acteur, je hebt alleen
 larrikin harlekijn boeman
 nog om zeep te helpen.

In elkaar verward, binnenstebuiten opgehangen,
 soms waar niet steeds betrouwbaar, als de slinger van een klok,
 de nachtwind draait aan hun touwen ze rond en terug.
 Nachtkrabbel, 't is nachtkrabbel in het donker zijn alle
 Kijk, buiten! Nu we toch zijn in de nacht
 kijk, buiten! Staat de steelpan gevaarlijk
 dicht boven de schoorsteen moet roken
 de staartklok loopt goed voor langs
 hoogte vrees achter over liggend de theaterschoonmaker,
 de omgekeerd in de diepte vlag nausea
 hij was zijn eigen beste klant, de dealer, de waard,
 de dood, hemelsegment.
 Het doet me ergens aan denken aan een bestaan
 dat voorbij liep op een brug verder.

'Meneer mag ik u iets vragen?' 'Nee, nee.' 'Eikel.'

De kleuterschool bel gaat een tekening maken
van Eekhoorn, zijn armpjes om de n
en van de eikels drupt onschuld. Het verleden,
de gezellige dikke man met de druiven in de mand
de druiper in de hand op de brug waar gevolgd
de bedelaar met de surveillancecamera wordt.

Je bent vergeefs op aarde, bourgeois dichter, je leeft voor niets
met je argwanend gemompel. Omdat niemand luistert meen
jij dat je respect verdient. Je vindt: 'Ik mag
eerbied vragen.' Waarom? Waarom mag jij dat?
Niemand verwaardigt zich een antwoord,
de bedelaar spuugt op de grond.
Meneer mag ik u iets vragen. Nee? Eikel.
Overbodig zijn, boventallig, overtollig zijn
en dit weten en toch leven, een buikje hebben. Kun je niet tellen?
Je twaalf lezers, je veertien belachelijke lezers.
Ze zijn als jij. Als jij... wilt? Nee, als jij. Dienen voor
niets deugen; ze stemmen met je in
als je zingt in de lege kerk,
de kerk met de galm, de doucheceel
als je het enige preekt wat je weet:
'Vlakbij de waarheid is niemand depressief.'
Omdat de waarheid zo meevalt? Nee, daarom niet.
Maar omdat de waarheid
slijpt aandachtig de punt van zijn pijl.

Lezers zijn stel je je voor als jonge vaders.
Ze ijsberen op de gang voor de operatiekamer.
Ze horen schreeuwen. Chirurg of patiënt?
Wordt daar een fout bekend? Is er iemand
daarbuiten zoals er iemand hierbinnen is?
De bijfiguur, de figurant, het voorhoofd op de n,
de armen om de poten, weet al: hij komt vandaag
aan de beurt in de geschrapte scène.

We wachten, beker zonder rand of bodem;
voor een acteur is omhooggevallen
geen kunst. God joh, je bent een acteur,
wist je dat? Echt! Geweldig! Invloed onder de
Daar lig je dus helemaal niet ziek maar
omdat je acteur bent. Geweldig!

De acteurs gorden zich aan,
steken hun armen in de bewegingen,
reeds schiet het galeischip van gevoel
voort, diepblauw is de zee.

Een haai had een radio ingeslikt.
Door de stand van zijn tanden
was het dier niet in staat deze aan de zee
terug te geven. In elke baai die hij aandeed zong
haai noodzakelijk de liedjes van het land.
Als hij niet gezonken is wordt hij
door het leven nog voortgeroeid.

Half één, nachtkrabbel al. Ik leg
voor vandaag het dichterschap af.
Nu ik na het tandenpoetsen gorgel en daarna
onder het uitstoten van zeehondgeluiden
ritmisch op mijn lul sta te wijzen
die uit mijn pyjamabroek hangt,
lijk ik in niets op mijzelf.

[We gingen vroeg naar bed, kortste nacht, langste dag]

We gingen vroeg naar bed, kortste nacht, langste dag.
Shasta Merilyn, spamhaai, zij schreef me een brief.

Langste dag, de natuur herstelt zich van de lente:
moedereend Candy wordt bij een aanval van meeuwen
van zes kuikens beroofd. Eén blijft nog, die is voor de snoek.
Wij gingen vroeg naar bed, de zon scheen door de gordijnen.
Weer lukte het niet. Hoe ver moet je gaan om in de buurt te komen?
Het wordt alweer dag.

De jonge bruidegom springt uit het bruidsbed,
danst de tent die zijn hemelse vader hem spande.
Na één dag op, afgeleefd ligt 's nachts het jongetje bij zijn voedster.
Bij het eerste licht springt de bruidegom
het bed uit, rent de aarde bijzijde.

Het gefluister van de voedster,
spraak zonder klank, ware kennis.
Eunuch met doorgesneden stembanden, bevoegd het meetlint te
dragen.
De dag vertelt het de nacht, de nacht fluistert.

Shasta moet blijven schrijven of ze zakt naar de bodem.
Ze moet blijven schrijven zonder omwegen:
'Tired of wasting uncountable \$ to grow your Penis but result not
what you expect? our magic pills can give you length you deserved.'
Dit gaat in een heel vreemde taal over mij, vreemde mij. Welke
lengte verdien ik?

Heden = Schuld:

de zwarte kogel van schuld rolt door de wereld.
Van dag en nacht trekt hij zich niets aan.

Onze schuld, wij hebben gedaan wat gebeurt.
De zwarte kogel rolt, verleden ruikt fris als na onweer.
Te brede auto's klapwieken over de klinkerwegen,
om aan gruwelijke ongelukken deel te hebben. Daarna kijken
hun koplampen verbaasd uit de verwrongen grille.
Het wrak glimt in het zonlicht.

Het is zinloos nut te hebben gehad,
zinloos als een strik in het haar.

[Wij hebben in verzegeld aardewerk]

Wij hebben in verzegeld aardewerk
tweeduizend jaar oude bieren met zeventien vleugelen
en tweeëntwintig pootjes gevonden, in verzegeld
aardewerk gevonden en benoemd; benoemd
hoe in Artis de tijd is begonnen te vliegen.
We bestudeerden de avondklok de avondklok
nam zijn raderen onder zijn armen, vluchtte de nacht in.

Want een verschijnsel met twee voelhorentjes draait
zijn kopje en is het oude niet meer.
Het gedraagt zich tegenover het wezen ervoor
als ernaast. Het herkent ernaast niet maar eet het.

Wat wij verbinden valt in ons gele doodshoofd weer
uit en uiteen. Echter in het doodshemd van zakken
vol enen en nullen past meer dan erin kan,
zuinig met bijfiguren omspringen, dat is onzinnig.

Elvis Peeters

° Grimbergen, 1957

is ook romancier en theaterauteur.

Recentste bundel: *Dichter* (2008)

Onze bronnen

Onze bronnen raakten uitgeput.
Onder een koude hemel tekenden wij elkaar
oplossingen voor die de hele nacht duurden.
Wij lieten ons drijven door ons gemoed.
's Morgens veegden wij de as op een hoopje.
Het vuur ontstak ons in hoop op licht en warmte.
We zochten olie, we zochten goud, we zochten liefde.
Er kwam sneeuw.
Onze bronnen raakten uitgeput.
Onder een koude hemel stonden we als vee bij elkaar.
We wisten niet of we moesten loeien of balken of
blaten.

Katten

Het was de maand van het krijsen.
De grauwe kater dook op -
en ook de zwarte.
Ze deden het om beurten.
We konden ze horen vechten als het nacht was
en je de zwarte niet zag - het maanlicht hielp niet.
De grauwe hurkte zich schuin over
de jonge kattin en beet haar in het nekvel.
Het duurde lang eer zij goed voor hem lang, buik
op de grond, poten uiteen, de staart opzij,
de spleet vrij, en hij op de tast met zijn onderlijf.
Plots ging het snel.
Zij klauwde naar hem, hij sloeg op de vlucht.
Er zitten weerhaakjes aan zijn penis.
Met de zwarte ging het niet anders.
Zij beulen haar af, vond jij.
Ze wentelt zich in het stof, ze scheidt een geur af,
las ik je voor.
De natuur krijgt alles gedaan.
Jij opende jouw benen en ik nam er voorzichtig
mijn plaats in.

Wit

Sneeuw op de velden,
magere zwarte bomen op een rij,
ik moet mij haasten,
het gaat dooien, zegt de weerman.
Straks is al dit wit weg, moet ik het
uit mijn herinnering putten.
Je weet hoe onnauwkeurig die is.
De huizen die verderop in de velden staan,
hebben witte daken.
De voetsporen over het veld zijn wit.
De fijne sporen van een duif of een fazant,
de dikke sporen van een hond, wit, wit, wit.
Het eerste licht gaat aan, ginder in dat huis,
terwijl ik dit opteken.
Begin van de vallende avond.
Ik mag niet langer wachten.
Die witheid, acht centimeter dik. Gemiddeld.
Bijna oneindig, bijna zuiver, bijna gebroken.
Deze schoonheid voor haar dooi.
Bijna verbleekt.

Troost en de dingen

Troost lag over de dingen.
Dat was nodig.
De muziek speelde het niet klaar.
Ook in gesprekken lukte het niet.
De muzikanten dropen af.
Gezichten werden verwisseld,
aangepast
tot iedereen tevreden was.
Dus tot ieder weer het zijne had.
Toen was het stil.
Verontrustend,
je kon je eigen gedachten horen.
Van een feest was geen sprake meer.
Toen werd er maar in de handen geklapt.
Om de gedachten te overstemmen.
Tot ook dat wegstierf.
De dingen omringden ons.
Zo lange tijd al.
We konden ze aanraken.
We dachten dat er stof op lag.
Maar het was troost.

Natuur

Het groen is er weer aan de bomen, de struiken, het nieuwe
gras en andere planten, wil je dat ik een lijstje maak?
Zonder veel informatie ga ik de natuur in.
Dit zijn tuinen, velden, weiden, bosjes, een berm, dat zie ik wel.
Hier ligt de aarde nog bruin omgeploegd.
Ook jij hoorde tot de natuur toen hier maïs stond.
Natuur die zich van haar kleren ontdeed.
Kevertjes, spinnetjes waar we ons niet om bekommerden.
De natuur met haar bedding van zacht vlees in zachte aarde.
We wilden allebei alleen maar dolgraag neuken.
Daarna wezen we elkaar de vogels aan die we zagen, eksters,
bosduiven, merels, een torenvalk, ik noem ze uit het hoofd.
Daar is het sparrbosje waar het donker is op de bodem.
Ook toen hoorde iemand als jij tot de natuur.
Rauwe spleet in het naaldhout.
Geur van humus, paddenstoelen, schimmel, gloeiend,
gistend, gapend onder zwellend zwart mos.
Zoals wij de natuur onder woorden brachten
en de wandeling verder zetten.
Ieder zijn eigen weg naar huis.
Daar op de kavel is een woning gebouwd.
Ook die keer legde de natuur zich neer, spreidde zich
uit in het raaigras.
Ook ik was natuur. Natuur op natuur
verwijderde ik met mijn tanden haar slipje. Cunnilingus. Fellatio.
Nu staat er een bed in een kamer onder een dak, het computerscherm
blikkert, de grasmaaier wacht bij zijn litertje benzine.
Geen spoor van het zaad dat wij maakten.
Meer wil ik van de natuur niet verlangen.

Alfred Schaffer

° Leidschendam, 1973

Recentste bundel: Kooi (2008)

Vangst

Ik ben wat verderop gaan staan misschien heb ik nu beet.
Een meeuw hangt schuin boven m'n hoofd, tegen de kade
klotst de troep van dagen blikjes zakjes vissen alles wat
zoal blijft drijven, ik moet steeds zoeken waar de dobber is.
Vanuit het oosten rolt de donder aan, daar maakt de rivier
een bocht naar links, de atmosfeer is zwart van wolken
alsof de wereld al in rook is opgegaan of alles wat ik zie al
hoort tot het verleden. Het zou me niks verbazen. Stel
dat ik naar beneden sprong en dwars over het water liep
naar al die huizen aan de overkant volledig uit de tijd precies
als in de folder, waar al die mensen roerloos staan te kijken
naar iets wat zich achter mij voltrekt - ik zou er binnen
twee minuten kunnen zijn. Niet dat ik ongeduldig ben
maar dit wordt geen succes in feite sta ik hier voor gek.

Mijn leven, vederlicht

Behendig kruip ik door de struiken naar de grote weg.
Mijn zuurstofmasker past perfect de wereld lijkt wel plat
zo laag lig ik. De kruising is ontruimd het grote plein
met hekken afgezet, er wordt gewezen en geschreeuwd
een woest gebed ik heb geen spijt precies als
een machine, ik hoor alleen mijn eigen ademen.
Als ik op mijn rug ga liggen en omhoog kijk, peil ik
een diepte die ontstellend is net als de kracht waarmee
ik aan de wereld plak, laat ik los dan val ik en ik val en val
het donker en triljarden sterren tegemoet, tot ik blijf vallen.
En de dag begon zo mooi. Het was alsof ik pas bestond
ik oefende mijn glimlach in de spiegel, knipte mijn nagels bij
en wiste de berichten op mijn antwoordapparaat.
Ik duw een tak uit mijn gezicht en bal mijn vuisten -
ik lachte tot mijn lach gebeiteld stond.

Droomstart

De nachten zijn het ergst. Verderop de laatste boerderijen
maar alles is al onherkenbaar zelfs mijn eigen stem niets
er klopt helemaal niets meer van - wat bestaat lijkt plotseling
superdichtbij en gedocumenteerd, het water in de slootjes
de wind door het kniehoge gras, de zuigende aarde
en dat paard daar volgens mij is dat een paard. Om tijd te winnen
strik ik mijn veters. In mijn rugzak water voedsel droge kleren
zeven losse kogels mijn mobieltje heeft gewoon bereik.
Nauwelijks denk ik na, nauwelijks haal ik adem, net of ik dood ben
maar ik ben springlevend, op ramkoers en zo zal ik mij beteren
voor volk en vaderland. Heb ik dorst dan drink ik, ben ik moe
dan zing ik een liedje dat mijn moeder altijd voor mij zong.
Van bovenaf zou dit misschien op vluchten kunnen lijken maar
van bovenaf is alles duister. Hooguit een paar kilometer schat ik
dan komt de zon op, schitterend en helder licht alom.

Bart Van der Straeten

° Gent, 1979

is ook criticus.

Heeft nog geen bundel gepubliceerd.

Envoi

heb jij de discipline van kadavers?
geniet jij van de geur van rottend fruit?

er is een kind dat schreeuwt van vreugde

het is het slotakkoord van iets

Komen

men moet komen als het tijd is om te oogsten
wanneer de wereld zich schuilhoudt
het leven zich omdraait

en ook de lucht is omgekeerd

stof tot stof
as tot as

met de rug naar de zon
tegen de keer
de platte, platte horizon

Keren

ten einde raad en buiten strijd
keren de woorden zich om
zij hebben ogen
zij kijken mij aan

ten einde raad en buiten strijd
kleden de woorden zich uit
zij tonen hun tanden

de woorden zijn gretig
de woorden zijn ziek
zij zoeken genezing

ten einde raad en buiten strijd
wonen de woorden mij uit

soms moet men elkander het nakijken geven
een woord is een bed als een ander

Raden

geloof niet in de draagkracht
er zijn te veel dingen die vallen

men heeft voortdurend al zijn vermogens nodig
tussen de stad en het huis
is de afstand onschatbaar

soms ga je de deur uit, ook zonder verplichting
men heeft er het raden naar, soms

Wijken

hecht geen waarde aan genot

in de grond is het leven eenvoudig
je moet het zien met eigen ogen

we hadden niets om aan te geven
ook niet die hoop, die niet wou wijken

we hielden het vroeg voor bekeken
zou dat in de grond een verklaring zijn?

Storen

is het de kilte hier die stoort
de damp die uit de schoorsteen slaat
een sluier voor uw ogen

stook nu meteen de blokken op. soms zijn wij
als de dood

Wetten

i.m. jeroen mettes

men zal zijn geweest
restfractie
tekst voor de rouwdienst
een wekker die afgaat

voer voor de gieren
voer voor de grond
een zeis om te wetten

versmelting van letters
verwerking van vetten
strottenhoofd ruis

Proberen

wees niet bang

het is iets dat voorbijgaat
in fasen

er zijn er die blijven proberen

uiteindelijk
gaat het voorbij

Miriam Van hee

° Gent, 1952

Recentste bundel: Buitenland (2007)

Eens zover

het ware mooi, als het eens zover is,
om ernaar te verlangen, naar buiten
te gaan in de ochtend en mochten wij
sterk genoeg zijn om het bos in te durven

op zoek naar een plek waar wij vroeger
al waren, wij lagen er toen op een rots
uit te kijken over een bocht in de rivier
iets stond te gebeuren, een dier zou zich

aan ons vertonen, laat niemand ons storen
als het eens zover is en wij onze problemen
dan eindelijk opgelost hebben en vrij zijn,
laten wij luisteren of wij het water al horen

ruisen, wij wisten toch iets van de wereld, wij
hadden gewacht op de sneeuw, op de trein
onder platanen en in de wouden, we wisten
al lang dat het klimmen zou worden of dalen

en dat we omkijken zouden noch dwalen

Les Gorges du Verdon

het is vloeibaar smaragd dat zich diep
in een kloof tussen bergen geslingerd heeft
en het komt uit in een meer, altijd, elke dag
elke avond en verder is dat niet te vatten

altijd komt het punt waar de foto gemaakt
wordt, het liefst op de rand van de afgrond en
niets mag ontbreken, de rotsen, het water
beneden, de staalblauwe lucht, alles moet

vastgelegd worden, op onze gezichten dat wij
overwinnaars zijn, risico's nemen, een soort
van geluk maar na de foto veranderen wij
van gedachten, ons wachten tunnels

onleesbare wegwijzers, hoogtevrees, ons wachten
honger en dorst en het stijgende water en nog
overvalt ons voortijdig de nacht en de zaklamp,
waar hebben wij dan toch de zaklamp gelaten

In Gent op de watersportbaan

daar gaat in een bootje mijn vader te water
hij roeit met langzame stoten waartussen

het stil is, hij roert met een spaan in het water
hij maakt golven die later de oever bereiken

waar ik niet meer ben, ik fiets op het land
ik roep dat hij zeven en half doet per uur

hij zit met zijn rug naar mijn uitzicht, hij ziet
waar we waren en ik zie wat komt, hij draagt

een kirgizische hoed, geen echte maar een
van verschoten katoen want er is te veel wind

zegt hij, voor een pet en hij heeft aan zijn voeten
galoches die nog van zijn schoonvader waren

en goed blijven zitten, zegt hij, mocht hij dan
toch in het diepe belanden, hij hield van het

water, zoals van mijn moeder want midden
op zee ontbrak alleen zij, zo liet hij zich vroeger

ontvallen en wij dan, zo dacht ik en wuifde
ten afscheid, hij kon niet terugwuiven en ik riep

maar hij kon mij niet horen, hij roeide, het leek
hem geen moeite te kosten, langzaam vervulde

hij zijn aardse plicht af en toe kijkend naar mij
op de oever, bewogen misschien maar dat was

van hier niet te zien, het kon evengoed nog
een spelletje zijn waarvan ik de regels niet kende

en ik dacht dat ik hem daar kon laten, het water
verstond hem en droeg hem achterstevoren

terug naar het land

Bo Vanluchene

° Tielt, 1988

heeft nog geen bundel gepubliceerd.

De dag

niemand die binnen zat kon het weten,
die eerste dag dat de omgekeerde
regen kwam. zij die vanuit de huizen
naar buiten keken leken te zoeken naar

jassen en honden, wij nemen hen niks
kwelijk. terwijl het water ten hemel
steeg, die tweede dag, schrokken de
wolken en hongerden de akkers al -

toen braken de paraplu's van binnen
uit en kwam er storm in alle glazen
water. langzaam aan verdween het
leven in plassen, waren bruggen

en kusten te veel, zeeën en oceanen
te weinig, zwierven mensen tussen
stapels dode vis op zoek naar oude
grenzen. de woede naar boven,

de kin naar beneden, zo zakten alle
poppen in elkaar, die voorheen dansten,
die de dunne draadjes aan hun lichamen
bemerkten en een laatste maal zwaaiden.

De ontdekkingsreizigers

na jaren kwamen zij aan, met hardere huiden
om hun schouders en grotere handen om te
graven. zij wisten niet wat te meten en waarmee,
wat te weten, dat zij konden nemen en uitdelen -

van hun moederland waren zij maar net vervreemd.
op de zachte onbekende erven liepen zij als vee
zonder de schutting te vatten, zij pootten posten
neer en probeerden zonder meer te kijken

maar verdwaalden zodra ze overeind kwamen.
tussen de sobere gewassen en de vreemde geluiden
begonnen zij te begrijpen en te benoemen wat zij
tijdens de nachten bevend beroerd hadden, de vrouw.

Een jager in de grootstad

tussen de lijvige gebouwen voel ik mijn thuis
niet meer in mij kloppen, ik laat mijn lege
netten slepen langs de straat. stilaan begin ik
te begrijpen dat het niet voldoende is het pad

te verlaten om te verdwalen - niet het hinkelen
zijn wij afgeleerd, wel het volgen van krijtstrepen
naar onze voeten. alle stenen leiden naar het
midden van het plein en daar drukt deze stad

zijn wrede lippen tegen mij. ik wil nog tegen
spartelen, maar mijn benen ben ik onderweg
in alle haast verloren en ik heb geen armen
tot ze iemand hebben vastgehouden.

Nieuws op zondag

zoals muzikanten afgeleefd leed
blijven inoefenen, zo knippen zij
schaduwen uit gordijnen en
figuren uit hun lichaam tot
afwezigheid vorm is

zij waren het die vroeger tijdens
onze kinderspelen niet eens
een goede schuilplaats hadden,
zelfs gevonden tot de volgende
bleven zitten

en als zij moorden branden zelf
doden dan kiezen zij zondaars
zondag, als de oude kranten zich
met gehavende vellen over het
tafelblad uitstrekken

en de lege blikken als een vrolijk
koor met opengetrokken lippen
op een rij staan - valse getuigen
die guitig zullen zeggen: hij
heeft het gedaan en wij

wonen slechts aan de overkant.

Zijn handen veranderen...

zijn handen veranderen tot ze alleen nog
snijden, zijn lijf is de man uit de jongen.
met valse voeten blijft hij haar uit alle macht
ontkennen, alsof hij al lang was terug

gekeerd toen ze zijn spoor dacht te volgen
en aan de laatste stam stond. met zijn geur
maar ook zijn gedachten. de hele tocht heeft hij
de herinnering aan haar gepland, zij was al

een vrouw uit zijn verleden toen ze naast hem
lag. zij had ogen als zessen en beende de
liefde uit tot enkel het malse vlees nog
restte. zij was van kracht en zachte aarde,

zij probeerde met takken te vliegen, ze
was. en hij zal de woorden minnen en
mijmeren tot jaren later tot ze meer
hem is dan haar, en weg.

Wij staan met onze rug naar de oceaan

wij staan met onze rug naar de oceaan
die willen klippen zijn, die meer willen,
wij hebben het schuim op de mond van
onkuis te zijn, zonder woorden die we al

hoorden te gebruiken. voor ons het gras
dat we kleineren, dat we in de maling
nemen, in de verte de bomen, die we uit
dagen, zij komen niet tot aan onze enkels.

wij lachen met de rug naar de oceaan
dat iedereen mag komen: de boeren uit
de aarde, de vrouwen uit het vuur,
de kinderen die naar de sterren turen.

op het feest kondigen wij onze vloed
aan, wij bruisen van plannen, tonen
onze kruiken gevuld met stenen.
wij kijken nooit achterom.

Bernard Wesseling

° Amsterdam, 1978

is ook prozaïst.

Recentste bundel: Focus (2007)

De haren uit het putje

Onbezorgd tot op die dag, wilde ik opeens niet meer leven alsof spijt de grootste zonde zou zijn.

Verhuftering en vertrutting deed ik voortaan wijselijk af als twee zijden van dezelfde medaille. Ik verschaft me een vriendin met wie je ook kon lachen. Een carrière bleef niet uit. Ik volgde een kookcursus, genoot van eten en gegeten worden en las psychologische thrillers, de kennis waarvan ik me nu en dan bediende in gesprekken.

Vaderschap aanvaardde ik joviaal. Ik ging tijdig vreemd, zodat er in ieder geval genoeg van me gehouden werd om er iets tegenover te zetten. Kortom, mijn keuzes hadden een heilzaam effect op mij en de mijnen. Slechts een keer - een incident en een fictie bovendien - droomde ik dat gebrek aan strijd van mijn leven een onwaardig leven had gemaakt. Volgens mijn dagelijkse wederopstanding in de marge kwam alles dan ook vanzelf: geboorte, groei, sterfte. En, zo wilde opdringerig de pointe, ging ik schreeuwend onder met de zon achter de heuvel van mijn ontzetting.

De les van het aambeeld

Ik heb lang gedacht aan een graf: een heuvel met een kruis, een brandend vlot in de nacht. En wel duizend toestoppingen maar uit te spreken valt er niks over de laatste rustplaats.

Nu zit ik maar stug voor me uit te kijken naar die vreemde, oers aandoende vorm daar tussen de distels in 't maanlicht, heel pontificaal, waar ik mijn hoofd maar niet omheen kan krijgen... en waarvan ik inmiddels wel durf te zeggen, nadat ik een en ander gelezen heb en dan nog voorzichtig fluisterend ook, dat 't dit aambeeld is waarmee ik hem heb willen vervangen, zoals Zijn Nagedachtenis dan uiteindelijk is verruild voor de letterlijke aanwezigheid van een massief gewicht, daar heb je het, alstublieft - hoewel een molensteen de rol denkelijk beter had vervuld - maar dat is op de keper niks meer dan een belezen soort branie; de ergste soort, volgens hem.

Aan mijn meester

Hoe belangrijk zou wat wij te bespreken hebben zijn als we
de enige waren; de eersten, de laatsten?
Onverdeeld speelde zich alles tussen ons af.

Een zon voor ons om elkaar in te bekijken.
Een maan voor ons om zichtbaar onder te blijven.

Op afstand zouden dieren zonder menselijke trekken de aarde
licht zien glooien waar wij zaten, haar door de ruimte
navigerend met onze gebaren.

Huize vergetelheid

Dat de klok stil staat, is meer dan veelzeggend,
is bewijs genoeg nu we wonen in huize Vergetelheid.

We beginnen met afzonderlijk van elkaar in bijziendheid
te oefenen. Maar ook ver-zien doen we, wetend dat een
starend mens nog geen dooie ziel is. Vooral in de spiegel
blijkt het goed uit te houden. Beurtelings gaat er een naar
boven om een Escher-achtige wandeling te maken.

De huisdieren ondertussen slapen opgerold met hun kop
aan de staart temidden van een treinset vormend
het oneindigheidsteken.

Grootste ontdekking is wel, naarmate de vertraging tot
stilstand neigt, dat ramen er juist zijn om van alles mee in
te lijsten, gevangen in de seizoenen:
een dagelijkse tuin en een dagelijkse vijver,
een aanlopende geliefde die binnenskamers
in portretten juist verschiet.

Wat me raakt...

Wat me raakt neemt vanzelf een pose aan,
voegt zich bij de verzameling verwrongenheden.

Kabinetten vol gebotteld spul, rij op rij aan bevroren
vrucht maar langzaam wellend vanbinnenuit, films
onontwikkeld en verteerd door wat men innerlijk licht
noemt, maskers ook, exotische - alles as en rook
in de maak, met nog meer kastenrijen daarachter.

Ik weet 't
het pakt je aan, het laat je los wat er is in de wereld:
vertaalt zich naar dat onttoverde toeverlaat.

Tussen taal en teken
een cyclus
Willem van Zadelhoff

° Arnhem, 1958

is ook prozaïst.

Recentste bundel: *Tijd en landen* (2008)

1

haar schouder vangt het laatste licht
de pen trekt lijn na lijn op papier cirkels
nu is wat was en ontbreekt het
voorgoed aan herinneringen

niets hoeft meer gestold in inkt
misschien een schaduw op de vloer
bijvoorbeeld de vragende blik op haar gezicht
dat nerveuze trekken van haar mond

wat was is tijd geleden is het lijden
van tijd is uur minuut en seconde
dan steekt een wind op en blaast
papier en bladeren voor zich uit

2

dit is wat was dit is materie
waarmee we uit de voeten kunnen
dit is gekleurd licht op een stuk huid
dit is gereflecteerd verleden water

druppels op een ruit toveren ons regen
voor liegen de hevigheid van de bui
en ik dan? midden in de kamer staan
en haar naar hier denken zoiets

toch zolang zij door glazen en deuren loopt
zolang haar geur mijn pen belet te schrijven
kan ik wensen wat ik wil maar krijg slechts stilte
haar verglijden in een andere tijd

3

starend in spiegelglas denk ik haar hier
ik streef lijnen op papier ik wuif met
mijn trage hand het stof uit haar kieren
ik blaas zachtjes in haar oor en luister

naar stemmen uit een ver verleden naar
een verhaal zoals haar lichaam dat vertelde
hoe zij haar vragen in mijn gezicht borstelde
hoe zij de antwoorden uit mijn gebeente zoog

en nu zit ik weer voor leeg papier en twijfel
over de eerste lijn als plotseling het besef
doorbreekt dat vandaag woorden niet langer
door woorden worden voortgebracht zelfs lijnen niet

4

wat was aan haar is niet langer
mijn verhaal ik behelp me met een
schaduw op een verre wand die een
wordt met andere figuren op het behang

nu zie ik haar in duizendvoud elk
detail haarscherp in het gele lamplicht
hoe lang nog voordat de dag ontwaakt
hoe lang nog voordat een eerste lijn

op papier haar ochtend maakt in haar
klein geraffineerd boudoir waar
ik als ongewenste gast de muggen
mep met onze vergeefse correspondentie

5

ze zegt dat tijd niet ter zake doet
ze zegt dat ze haar schaduw niet erkent
en ik zit met een naar binnen gekeerde
glimlach aan haar voeten voor aap

maar dat noem ik geen reden tot klagen
zoveel weet ik ook wel maar haar taal
blijft knagen aan mijn herinneringen
aan hoe ze daar dan zit zo vol zo woord

voor woord van mij en mijn papier
ook deze strofe is inkt is door en door
inkt op dorstig papier niet te stelpen
dorst die zich naar binnen keert vooralsnog

6

dus haar schouder uitgelicht mijn dorstig
papier bereid mijn hand trillend als espenblad
dit is wat was dit is wat komen gaat dit is
toekomst en verleden dit is het bittere woord

dit is het woord dat een vieze smaak achterlaat
kind van taal die doodslaat van taal die elk
mysterie terugbrengt tot dierlijke proporties
taal die geen duisternis verdraagt geen taal

en van geen vergeten willen weten desondanks
blind en doof voor alle tekens geen vogels aan de hemel
alleen haar verhaal in laat avondlicht fluisterend
en wetend dat onze jaren nooit de hare waren

7

insecten vertrappen onze verloren tijd kruipen
ritselend in papieren bloemen in laat avondlicht
en ik denk aan een ochtend toen ik wiegend op de wind
allang geen oog meer had voor de zogenaamde goede dingen

nee ik trok lijnen vormde letters die maar geen woorden
wilden worden ik dacht dat wij een verhaal waren
ik dacht teveel ik zag je niet het huis verlaten
ik hoorde niet hoe je de deur achter je dichtdeed

zelf nu nog verwar ik mijn blindheid mijn doofheid
met passie ik krab het stof uit mijn wenkbrauwen
ik volg de vlieg op het vensterglas en giet hem de
woorden in die wij van begin tot eind ontbeerden

8

nog een keer haar verhaal haar vervagende
aanwezigheid in mijn taal klinken een wazig beeld
op mijn vermoeide netvlies een gebroken film
fladdert in de nacht en ik moet weer aan bloemen denken

zonder dat ik nog langer hun namen weet
ook deze dag loopt ten einde en voor me
ligt het blad papier dat ik behoedzaam heb gevuld
met haar eigenschappen en hoedanigheden bestoven

ik luister nog een keer naar het gefluister van de dieren
nog een keer probeer ik met een enkele lijn
mijn vervlogen hoop op te roepen nog een kort moment
te geloven in een gedeeld verleden onze tijd bestoven tijd

9

de kamer wordt weerspiegeld in het vensterglas
nu niet langer de lijnen strelen die opgekruld op
het papier liggen ik ontken dat wat was niet
langer ik zie hoe het licht op haar schouder breekt

ik zie hoe zij het huis verlaat ik hoor hoe zij de deur
achter zich dichttrekt ik ben van haar ik was van haar
ik zal haar altijd toebehoren mijn verhaal is haar verhaal
er bestaat niets gemeenschappelijks meer vroeger

is doodgebloed en nu zij haar naaktheid niet langer
verbergt open ik mijn ogen en laat mijn vingers
haar omtrekken aftasten dit is jouw vlees dor en droog
schenk mij maar de laatste resten warmte als een bedelaar

10

nu is de cirkel rond traag tekent het potlood
haar schouder langzaam ontstaat een herinnering
op papier een beeld van lang geleden waarvoor
geen woorden beschikbaar waren dat soort drogredenen

ook is nu wat was niet langer meer excuus
ik lees haar ik volg de lijnen van haar mond
met mijn vinger teken ik figuren in de lucht
ik kleed haar omgeving in zacht oranje licht

ik trakteer mezelf op verleden ik beuk de waarheid
op papier straks ga ik bloemen strooien op haar graf
luisteren naar dat oorverdovend zwijgen
dat stem gaf aan dat toch nog onverwacht verleden

Met dank aan Paul van Ostaijen

Lang heeft het konijn de lach gezocht. Zo zielsgraag had het konijn gekend de luide lach. Waarom het de lach zo graag had gekend, weet ik niet. Zo iets kan men niet weten. Het konijn heeft de lach niet gevonden. Maar het was de lach zeer nabij. Dat het het geheim van de lach zo nabij was, weet het konijn niet. Vlak vóór de lach hield de kennis van het konijn halt. Daar vond het in plaats van de lach die het zocht, de verwondering die het niet zocht. Dit nu is iets wat buiten het begrijpen van het konijn valt: hoe je in plaats van het gezochte iets anders vindt. Daarom verwondert het konijn zich zeer om de verwondering. En daar het met deze verwondering geen blijf weet, toont het konijn zich voortdurend verwonderd, gans onbeholpen. Het weet zelf niet hoe verwonderd het is. Uit zijn verwondering groeide zijn nieuwsgierigheid. Doch van huize uit droeg het de vrees mee. Nu weet het konijn niet goed welke zelf-raad te volgen: óf de ras-vrees óf de nieuwsgierigheid die, in de wereld van het konijn, alreeds een beschavingsverschijnsel is. Alleen waar licht gloeit in de nacht, wordt de beschaving te sterk en werpt het konijn zich roekeloos in zijn ondergang. Het duurt nog wel een tijd alvoor het konijn zal geleerd hebben in dit geval te luisteren naar de stem van het ras, van de vrees. Dan komt het konijn tot het nuanceren zijner nieuwsgierigheid.

Dit echter geschiedt nog zo spoedig niet. De stropers met de lichtbak mogen gerust zijn. Het konijn leert slecht.

*uit: Paul van Ostaijen: 'Diergaarde voor kinderen van nu.'
Eerste reeks. In 'Vlaamsche Arbeid', juni-juli 1926.*

[Nummer 2]

Albert Bontridder

° Anderlecht, 1921

is ook architect.

Recentste bundel: De tuinen van Naxos (2004)

Noemen

Het is
en heeft geen naam.

Het ademt,
draagvlak voor warm en donker,
schemer en damp,
beweging,
maar heeft geen naam.

Het heeft de hand
in tijd en ruimte,
aan kringen, soorten,
cijfers en getallen,
maar heeft geen naam.

Hoeven de dingen een naam
om te bestaan?

Te schikken,
rangschikken,
onderschikken,
beschikken en onderscheiden
met naam en bijnaam?

Te grijpen geruchten,
kreunen en zuchten,
krijten, gillen, huilen
met naam en toenaam?

Rochel in de holte
van de keel,
woord in het hoofd.

Het woord, zeggen de teksten,
is bij het noemen,
het woord is noemen,
maar wil het stellen
zonder naam.

Noemer

Teken en wenk
 verwijzen wat is
 naar beeld en gelijkenis,
 maar vieren de kans
 zijn en worden kwijt te spelen.

Richten en keren,
 nijpen en zwellen,
 harden de stembanden.

Zelfs stenen spreken
 in cirkels opgericht,
 het hout gehouwen
 gezaagd en gesneden
 om de abyssale afstand
 tussen wezen en gelijken
 te overbruggen.

Zichtbaar maken
 - zien is zijn -
 stijgen naar zegbaarheid,
 bare klanken,
 nabij het noemen,
 prikken in het woord
 zonder naam
 om te bestaan,
 in te delen,
 op te delen,
 te verdelen, situeren,
 te ver-staan,

in vorm en tegenvorm
te stellen wat kan,
te verkennen wat mag
in het duistere magma,
taal te wekken,
te handhaven.

Regenboog

De vlag en de leugen
slijten de vele kleuren
van de regenboog.

Zwaaien
met rode vaandels
langs krotten en verschaalde aarde,
en roepen:
'Broeders, wij allen zijn broeders'.

Waar broze beentjes struikelen
onder zware schedels,
vliegen en muggen zwermen
rond puisten, zweren,
en etterende ogen
nog even
glans en schittering
door smalle spleetjes schuiven.

Bogen spannen
indigoblauw
tussen kans en waarde,
rendabel in weerwil
van herkomst en stand,
reikhalsend met onverbiddelijk
het vuur aan de schenen.

Zeggen vrij
en durven denken
geel van glorie en zon,
recht en zelfbeschikking
voorbij horizon,
dorst en begeerte,
droom en illusie.

De kleuren van de regenboog
verbleken achter de nevels
van de willekeur.

Oerverhaal

I

Het werd
- zo luidt het verhaal -
uit een klompje aarde geboetseerd
en met de adem
van de maker bewogen;

met een tegenbeeld
van aanschijn tot aanschijn
in voeling gebracht;

samen tussen bomen geplaatst,
bedolven onder bloemen,
vruchten, sporen,
zaad in overvloed
tot voorbij de grenzen
van de tuin

Paren was aan de orde,
maar ook kijken, bekijken,
keuren, bekeuren,
ruiken, likken, proeven,
met volle tanden
bijten in de appel
en - terloops? -
namen bezinnen.

Wat genoemd wordt
heeft te maken met kennen,
herkennen,
verkennen,
begrijpen dus:
weten.

Het paradijselijk prentje
werd plots stukgescheurd,
de maker woedend,
het brave koppel
uit de tuin verdreven.

II

Een stem,
vermoedelijk zonder naam,
lispelt,
wil gehoord worden,
orakelt:
'weze het licht'
en het licht kwam
uit de diepste diepte
en zag hoe goed het was.

Bedacht wat later
iets te willen
naar eigen beeld en gelijkenis,
keurde het woord
en zag hoe goed het was.

Zien - zegt Nikolaas van Cusa -
is de dingen uit het ongekende
te voorschijn halen.

Leren kennen bijgevolg,
bekennen,
erkennen,
zintuigelijk,
huid aan huid,
verkennen plooiën en spleten,
binnendringen langs kringspieren
om eigen te maken
wat afstandelijk is.

Kan dergelijk weten
fout lopen,
verboden, gewraakt, vernield?

Mag de oerstem
soms niet begrepen worden?
gevreesd
maar niet bemind?

III

Was voor de boom van kennis
kwaad en smaad
machtiger
dan het goede kon verdragen?

Stond soms een schamel woord,
een eerste of een tweede letter,
uitroep of zucht wellicht,
een heu! een ho!,
wantrouwig oog in oog
met denken en begrijpen?

Lag over tegenvoet en andersheid
- wars en vreemd -
de gesloten hand,
het zelf van leegheid,
gapende holte,
knagende stilte,
brekende weerstand,
geweten oeverloos?

Wat werd bedreigd,
bedrogen,
berooft van het blauw
dat glanst in andere ogen?

Het blijft bij dreigen
voor wie ook,
tegen elke dreiging
heffen de vuist,
houwen op schedel en gebeente.

Onderwerpen wat weerstaat:
snoeren de mond
van de weigering,
verduisteren het licht
van de pupillen,
vernielen de vraag,
verdelgen de vijand,
de broeder,
het zelf.

Het mystieke hexagram^(*)

Zes klauwen in de ruimte
- het mogen sterren en planeten zijn -
verbonden in verbeelding
met rechte lijn
of kortste afstand,
bekennen en beschrijven
- dat zegt een vreemd gezag -
betrouwbaar een fragment
van de mystieke kegel.

Waar ook in de ruimte
het fragment
van de verbeelde kegel
wordt uitgesneden,
mogen de gewrichten van de zeshoek
onderling
verband, verbond en hoogtij vieren.

Waar ook ter wereld
schuil gaat het wiskundig oog:
het boort door verte
en verwijdering
met kegels, cirkels en spiralen,
om sterren en planeten
bij elkaar te betrekken,
maat en afstand te overbruggen,
en de drie dimensies over te brengen
naar de vlakte van het tekenbord.

(*) Ook 'theorema van Pascal' genoemd

Het toeval in de val^(*)

Wijlen Blaise Pascal
wou vaste waarde
voor het toeval,
maat nemen van het onzekere,
het toekomstige verzoenen
met wat wetenschap vastlegt
in onveranderlijke termen,
onvoorspelbaarheid toetsen
aan rollende dobbelstenen.

Toeval is meetkunde^(**)
- beweerde hij -
fractie
in een reeks seriële momenten,
berekendbaar in de tijd,
product van winst en verlies,
moeilijk te voorspellen
maar in te schatten
in het kader
van onderneming en handel,
onder de hoede
van wiskundige voorzienigheid.

Toeval dreigt niet,
bezit geen woeste doelloosheid.

Toeval is ontmoeting
in open lucht,
in limietloze ruimte,
kans en keuze
om met man en macht
het paleis voorbij de eindigheid
in lichte laaie
op te bouwen.

Eindnoten:

- (*) ‘... de supprimer en somme le rôle du hasard, de le piéger dans une sorte de labyrinthe pour le découper en certitudes...’ in Jacques Attali: Blaise Pascal ou le génie français. Livre de Poche, Fayard, Parijs, 2000, p. 186-200.
- (**) Géométrie du hasard.
ibidem

Het buikje

Het rust in de lakens vooraan,
nauwelijks aanwezig,
verborgen noch verzwegen,
alleen uit de aandacht,
niet te ruilen voor de overkant.

Oog in oog
met de spiegel,
mateloos de afstand
tussen weerschijn
en verdoken besef.

Onder de hoede
van blonde iconen,
metaforen voor voeden en telen,
de vlinder onbewogen,
nauwkeurig gladgeschoren,
zonder macht
boven de tweesprong
van het geslacht.

Weggemoffeld
achter de rug,
blind en tijdeloos:
wachtend marmer.

Stadje

Het is een patchwork
van onverschilligheden,
lappen uit verspreide dekens
toevallig samengenaaid
en opgehangen langs onbuigzame
of kronkelige straten,
deuren en ramen
ondoorzichtig,
de ruimte daarachter
jaloers verborgen,
hooghartig, weigerig en gram
voor het verbrokkelde bestand
van links en rechts
of overkant,
toornig voor passanten
en luidruchtige kinderen.

De bouwsels,
bij de grond of torenhoog,
blijven mentaal kleinschalig,
verschanst achter struiken en hagen,
en elektronisch bewaakte poorten.

Zij krijten met heese keel
en schamele taal:
zie je mij wel,
ik ben.

Nergens vis Mark Boog

° Utrecht, 1970

is ook prozaïst.

Recentste bundel: De grondsoldaat (2010)

Het lijkt te gaan regenen

Het lijkt te gaan regenen.
In stille afwachting de grijze ochtend,
die het ook niet kan helpen droog te zijn, weinig.

Ergens wacht de opluchting van verwachtingen
die uitkomen, hoe somber ook. Niet regenen
is onaanvaardbaar.

De ander, volmaakt, en de tekortkomingen,
ze vullen elkaar aan. Illustraties,
niet meer dan illustraties.

Op het bed, in de kamer die kleurloos lijkt, leeggebloed,
een kleurloze gestalte. Wit, mager en toekomstig
het aangezicht en de lakens.

Wat doet het bed in de woonkamer?
Het bed woont in de woonkamer.
Het gaat regenen, het is droog.

Nergens vis

Hoe kan iets niet bestaan
waarvan we een vermoeden hebben?

Het zijn zulke vragen die ons gaande houden,
die ons ijl als een reiger

peinzend aan gindse waterkant doen staan,
veinzend, jagend,

het heldere water een verschrikkelijke spiegel -
vind zo verdomme maar eens vis,

we zien alleen onszelf, vermoeden onszelf
in het betoverd rimpelen.

Betreffende winst

Omdat winst en verlies
zo moeilijk te onderscheiden zijn,
onderscheiden we niet.

Wat zien we dan?
Hoe hetzelfde zich herhaalt?
Het herhaalt zich niet. Dat begrijpen wij zelfs.

Het weer? Het weer! Voorspeld door beteren dan wij
onttrekt het zich toch. Overdondert, overkoepelt,
overspoelt. Dreigt.

En hoog, hoger dan we mogelijk dachten, vogels.

Er is altijd hoop

Dit is de manier waarop ik mijn leven wens te vergooien,
niet de manier waarop jij je leven wenst te vergooien.
Hoezeer ik commentaar ook op prijs stel, houd je mond.

Laat de vissen twijfelen, aan de oppervlakte adem zoeken,
geef ze de kom die ze wensen: hebben. Vang ze slechts om
honger of bij wijze van rustgevend tijdverdrijf. Of zomaar.

Toch nog onverwacht. Dat ze het niet hebben aan zien komen,
natuurlijk best hebben aan zien komen, dat ze tot het einde,
tot het vroege, verlossende, veel te vroeg verlossende einde,

hoopten.

En goden

En ergens goden, aantal onbekend,
die bijvoorbeeld zweven en onberoerd blijven.

Het verlicht het pad naar de supermarkt
nauwelijks, weten dat het pad onverlicht is.

We verliezen ons in zalig redeneren,
dat gedachteloosheid is maar dan mooier.

We bewaken het ongezegde dapper, fanatiek,
als schuimbekkende honden hun gevangenis.

Er dreigt

Er is de aangename dubbelzinnigheid
van 'dood' na 'ik'.
Er dreigt aan de einder. Aan de einder dreigt er.

De dubbelzinnigheid van horizon, schip, boortoren.
Van horizon de dubbelzinnigheid.
De wind die de meeuwen draagt die de wind maken.

Er: ergens. Er: hier.

Er lonkt de aangename aanname van alles,
zonder denken.

Achter ons de wegwijzers

Het feit dat beslissingen al genomen zijn
voordat we ze nemen, zou gerust moeten stellen
maar doet dat niet, zo is beschikt,

en dagelijks draaglijk is slechts de wetenschap
dat we alles weten, of tenminste bijna alles,
althans voldoende. We redeneren ons een weg

door het woedende landschap die onmiddellijk
met asfalt overwoekerd zou worden
als hij bestond. Wel verdraaien we achter ons

de potsierlijke wegwijzers. Ter verdwaling
van hen die ons volgen. Ons voorbeeld,
tenslotte, is nauwelijks voorbeeldig te noemen.

Betreffende protest

Ik geef het namen en het leeft, protesteert.
Ik leg uit dat de namen van elders komen,
doorgegeven worden. Het protesteert.

Ik vertel dat alles tintelt, zindert, vluchtig is
als het stof op de vleugels van een vlinder.
Het meesmult, snuift, gromt, protesteert.

Ik verpletter de vlinder, verkruimel de vleugels.
Het glimlacht, aarzelt. Mocht. Dat het gelijk
ons maar langzaam verlaat, dat is wat het ziet.

Tussen de mensen

Wijd verbreidend zich gaat hij.
De straten leeg, eigenlijk leeg.

Anderen? Zo min mogelijk.
Ze bemoeilijken het wijde, het zijn.

Niettemin: de sterren, ergens de sterren,
door straatlantaarns herkend.

Ook in andere jaargetijden zijn er problemen,
maar nu springen ze bijzonder in het oog.

Dag

Tanden bloot, haren overeind, schuim
in de mondhoecken - tegenover ons

de Ander, die ons maakt tot wie we zijn.
Het is eindelijk lente, nog wel wat koud,

stralend weer. Was het geen lange winter?
Het was een lange winter, die voorbij is.

Zon, vogels, koffie, nieuws, geen nieuws,
kinderen, lichaam dat niet meer meewerkt.

Hoed af. Opgestroopte mouwen. Diep en
donker grommen. Behoedzaam cirkelen.

Het schudden van de uitgestoken hand,
de glimlach en de groet. De dag. De dag!

Stefaan van den Bremt

° Aalst, 1941

is ook vertaler.

Recentste bundel: Voegwerk (2009)

Sneeuwwijs

Wat onder je schoenen knerpt
is niet de sneeuw, het is
de wintertijd die kwettert
dat hij barst van kindertijd
die knirpt, van knarrentijd
die knarst, van krappe tijd
die krimpt, ijsvijvertijd
die smelt, die smaalt dat het
onder je knoeselvoeten knerst.

Zonnekeerpunt

Nooit was het hier zo helder. Uit het veld
geslagen graven zich de donkere dagen in.
Hun schaduw reikt tot in de verste uithoek
van het najaar. Voller is de maan nergens
dan waar de zon dreigt stil te staan
en waar onrust zich niet wil laten onder-
sneeuwen. Geen licht was ooit zo winterhard.
Wij staan gebrandschilderd op lucht in lood.

IJsheiligheid (13-14 mei 2010)

Toen kilte de maand mei bedierf
zag ik de dagen lengen, ik zwierf
door wijken en straten van anderen.
En verder zag ik kip noch kraai.

Waar halfvergane bloei bezonk
in mei, de maand die slonk, die slonk,
zag ik de sierkers ontmantelen.
Dat deed de wind, de wind
alleen vond nog zijn draai.

Toen de maand mei van armoe stierf
liep ik weg uit mezelf, ik wierf
wat blind geluk van anderen,
ik zag de lente kantelen
im wunderschönen Monat Mai.

Gevleugeld

Eén zwaluw maakt de lente niet.
Maar twintig? Ze vlogen hoog
en zwenkten scherp, waren bijna
het oog dat ze navloog te vlug af.

Een zwaluw ziet veel -
te veel voor één bek,
te klein voor mijn blik.

Eén ooievaar maakt nog geen zomer
maar ik zag er twee. Ze stonden op
een torentans in Soria
en klepperden ten dans.

Het was een dag waarop
de kruipbrem vleugels had.

Een mens ziet zoveel -
te veel voor woorden
op een zomerse dag.

Sequoia

Twee takken slingeren in slome haast
om mekaar heen, ze zoeken steun,
want deze boom groeit uit zijn stam
zoals een jongen uit zijn op de groei
gemaakte slungelige benen; hij wil
weg van zijn stek, ontdekt zijn bast,
ontkent zijn grond, hij duizelt van
zijn eigen wil tot macht, halfgod
onder de bomen. De hoge beuken
maken zich naast hem bijna klein,
de hemel wenkt. En hij, hij schiet
omhoog, boven de torenflat, onder
Zeus' toorn uit. Mammoetboom
met slagtakken tegen de bliksem.

Anne Broeksma

° Almelo, 1987

heeft nog geen bundel gepubliceerd.

Jungle

Er is een beest achter een plant
dat schichtig is, het schudt de kop.
We zijn nu in de jungle van ons leven.

Er is een vrouw die dansen moet.
De armen zoeken omwegen omhoog,
het lukt de kijker niet dit te begrijpen.

Denk je in een rol die past bij de omgeving.
Simpel, blootsvoets.

Het roffelhart dat nadert klinkt versleten.

Met zwarte lippen

Met zwarte lippen van de wijn
kom ik 's nachts op je af en elk jaar
worden de mannen ouder en banger.

Ik draag een jurk van stug katoen
en kleed me ongevraagd voor je uit.
Daar zing ik bij als een kraai die gaat sterven.
Je moet het mooi vinden want het is voor jou.

Doe met mij een dans op een onbewerkte houten vloer.
Trek de haren uit mijn kop dan mag je erop kauwen.
Er mag beslist niets overblijven voor morgen.

Panorama Mesdag

altijd weer het Kurhaus
aan de zijkant, het dorpje zelf
waar mensen bij een eenzame visboer
in de herfst een krant meekrijgen
onbekend uit welke eeuw

vermoeide schepen, rafelig touw
een dikke laag zand op de vloer
en meeuwen die toe zijn aan pauze

en ik wil niets dan opgaan in de illusie
want dit is de vaderlandse geschiedenis
een rond schilderij waar je in mag
om te bewijzen dat je de grijze wolken
echt wel aan kan

Oefening in eendes

I

Midden in het antwoord op de vraag wat je nog wilt doen
moet je lachen om wat woorden zijn: beheersing van gedachten.

Het einde van een mens wordt respectvol begeleid:
een dagboek op film, ongedwongen langs het strand
in een jas van RTL. We zien de mens. Dag mens.

Op de stoet van witte jassen volgen bloemen.
Je bent nu wat je vrienden zeggen,
hebt al niets meer in te brengen.

II

Het dringt tot je door op het moment
dat iedereen aan koffie denkt
in stoeve witte kopjes.

Zij weten waar we het over hebben vandaag,
kijken verlangend naar het openstaande hek
waardoor ze straks zullen verdwijnen.

Niet blijven staan
tussen de jaartallen, de eksters
ingebed tussen lullige supermarkten
en twijfelende architectuur
op een maandag in november.

Dat we dus niet blijven staan.

Doen alsof je er bent
als iemand in de auto straks
obsceen naar warme handen zoekt.

15 Augustus

vreemd hoe we onverschillig welkom zijn
deze haven als een moeder die de lakens wast
van al haar luie zonen

de terrassen en de winkels
de mannen met geld
en de vrouwen met strakke broeken

de hitte waarin je vormen vager worden
ik je nauwelijks meer zie
we opnieuw leren ademen
in de smalle stegen van het oude hart

en altijd wel een kerk op slechts wat straten van de zee
waar Maria in een koele hoek op ons staat te wachten
en goudkleurig zwijgt

Hendrik Carette

° Brugge, 1946

is ook essayist.

Recentste bundel: Een zeemeermin aan de monding van het Zwin (2011)

Het geheime leven

voor Hubert van Herreweghen

Ik wilde weg uit de verstikkende grootstad
uit mijn getto met die open riolen
naar nog niet gevelde peppels en abelen.

Als een rentenier volgde ik mijn Pruisische sierhond
tussen dofrood en donker bomengroen naar een al
bijna uitgedroogd moeras. Het was een ware zegen.

De zon was wat waterig, toch was 't een dag
zonder regen. We drentelden buiten het domein
en kwamen slechts één andere landsman tegen.

Mijn oude teef snoof de lucht op en op een bodem
van mos en varens vonden we het hol van een vos
verscholen in de verlatenheid van 't geheime leven.

Levenskoers en levensvernieuwing

*Dit is de opstanding
(ergens in Nescio gevonden)*

Ik werd almaar ouder en zelfs geheelonthouder
en verbrak al mijn zwaar rammelende kettingen.

Zo was ik weer sereen, noteerde mijn notities
en vond de innerlijke rust en de irenische vrede.

Ik herlas de mooiste passages in mijn Nescio
en bewaarde deze in de nis tegen de duisternis.

Gisteren kocht ik zelfs zo'n dure beige hoed
zoals die echte heer J.H. Gronlöh altijd droeg.

Nu zit ik hoog op mijn berg en kijk naar dat dal.
Zo wil 't de gerechtigheid. En zo is het goed.

Valproject

Emma Crebolder

° Sint Jansteen, 1942

Recentste bundel: Vergeten (2010)

[Onze overgrootmoeder stierf]

Onze overgrootmoeder stierf
toen ze voor het eerst beviel.

De landerijen waren omsloten
door water en rietpluimen.

De min nam plaats achter
het valgordijn en de schuifdeur.

De wielen van het rijtuig hadden
iets wolligs geraakt. Het valwild

bleek een kleine knuffelvos
niet veel ouder dan het bakerkind.

*

Hoe bevallig het uitzicht op wit-
verpakte tuinen. Tussen oevers ligt

het water vastgeklonken, valwind
bouwt er spelonken van sneeuw.

Wij worden na zestig jaar zesjarig
geparachuteerd in dezelfde sloot.

Onze tongval kleeft aan ons
als mos. Het roepen vergaat.

Wij zijn op de Noordpool geraakt
zagen wij in plaatjesboeken.

Nu zij bij de valput staat.
Vanouds speelden zij hier

het zelfgekozen einde na.
Het stonk er naar vlasafval.

De blauwe bloem was eens motief
voor een breekbaar kinderservies.

Tussen de dijken broeiden de stengels
op tollen van vlas, mini Indianendorp.

Zij schoot de klodde met de klakbuis af.
Olie en linnen liggen thuis in de kast.

*

Als jouw vrouwenrok te nauw
sluit kan het valgat uitkomst

bieden. Gespleten van onder
tot boven beweeg je alsof je niks

droeg. Na elke stap valt de stof
naar waar het moest. Vinnen

in flapperstand met daar beneden
die benen, gelijk twee meervallen.

Astrante en snedige mechaniek
van enkel, voet en knie.

Flor Declercq

° Menen, 1985

heeft nog geen bundel gepubliceerd.

Grootmoeders dag

Op haar sloffen voor kerst, die de jongste haar gaf,
als een muis de trappen af.
De nerf in haar hand buigt naar haar eind, zij volgt
mee de woonkamer in.
Het eindeloos lippen, nietszeggende items
van de dag, staart ze aan.
Thans wordt alles buiten haar om beslist. Zou ze
al mogen opstaan?

De klapwiekende meeuw op haar hoofd krabt ze steeds
onder zijn vlerken.
Ze monstert glazig het donzig kleed en vraagt
haar dode broer om water.
Ze plengt voor hem en kijkt sluiks naar haar oude beer
met grijze manen.
Aaien wil ze en zijn verschoten vruchtbaarheid
weer goed steken.

Plots die verwijten van zijn kant. Is het sinds het bitter kind
die moord van haar schoot?
Daarna, of ze al gegeten heeft? moet ze naar het toilet?
heb je haar al gebeld?
Nu wordt ze bemoederd, eens was ze bemind maar werd ze
eigenlijk ooit verafgood?
Toch weet ze wat zal resten: haar naam, haar kruis
en dat gebroken bord.

Neen, zij telt niet meer af. Laat maar
kauwen en knauwen.
Ze slaat tot slot een glas achterover.

Muis af. Sloffen uit.

Moeders dag

Op een morgen, terwijl hij koffie zet
bezielt ze haar leven: de gebroken onschuld,
een misrekende stap, haar gestriemde ringvinger.
'Ben ik wijs geworden', vraagt ze hem,
terwijl ze haar ochtendorders
en dagbemoedigingen mist.

Boven bij het nemen van haar stortbad
telt ze op, trekt ze af, noemt als uitkomst
zichzelf waanwijs maar vergeet
de rest die ze wel weet.

Wanneer ze met de waterdamp praat,
het vlees blakert, tegelijk de post doorneemt
en omagewijs haar hand verbrandt,
herinnert ze zich de echo van hun lach
en negeert zo de nieuwe stilte. Op dat moment
is ze blij dat hij naast haar komt staan.

Later op de dag vouwt ze
met een schalkse daadkracht hun week
en naamtekent nog een laatste keer
hun hemden met haar duim.

Dan ziet ze haar gesteven plooiën
om hun lijven en hoort hen beweren
de wereld te kennen. Onder zijn oksel
voelt ze hun zacht gekartelde kussen.
'Ook hun onschuld wordt aangevreten',
bedenkt ze.

Dochters dag

Tussen haar lakens mort ze ongegeneerd
tegen het volle geweld van de reeds verre dag.
Haar ene voet, tintelend verraadt hij
het eerste schaamrode coloriet, duikelt
tevreden vanonder het beddengoed.

Ze wrijft haar lokken uit haar
ogen en overziet telegeleid
door het internet haar wereld:
van beeld voorzien zorgeloos gekakel,
het struikelende slang van de halfwassen beloftes.

De eerste jeuk in haar onderbuik
droomt ze weg met gelukkige horoscopen
om haar dagtaak te vervullen:
ze zal met mensendronken dichters
de vriendschap beklinken, wereldwijs
zullen ze dé manifesten schrijven,
ze zal overal zingen waar het niet mag
en dansen zullen ze, zij en haar prinses,
tussen kortademige voetstappen.

Verfomfaaid meldt ze bij valavond,
aan de gsm, haar nieuwe verovering,
de eerste ervaring verzwijgt ze maar geeft
toch mee dat ze vannacht de sterren zal slaan.

Potlatch party

Paul Demets

° Deinze, 1966

is ook essayist en recensent.

Recentste bundel: De bloedplek (2011)

Architect

Van op de drempel wijs je hen de tuin. De tafels
trekken samen tot een schaalmodel. Als een last
laat je overal je handen zakken. Op hun zoenen zit
slijtage. Tussen hun gelach probeer je jouw stellingen

te poneren. Parfums zomen hen af als vitrage.
Je kunt weggaan, doen alsof je anderen nog begroeten
moet, of je vragen als een schietlood laten dalen.
Weten zij zo jong hoe het vanbinnen is? In jouw gedachten

luisteren zij naar oude namen, maar als doden zijn ze
vlot. Wat ze bedoelen, is met hun gezichten niet waterpas.
In de glazen weerkaatsen schimmen die hen zitten
te imiteren. Van hen af komen kan je niet. Hun stemmen

knarsen van zand. Op goed geluk krijgen ze de plaatsen
toegewezen. De ruimte wordt op hun maat verdeeld.
Je bergt je plannen op als je de houdbaarheidsdatum ziet.

Verzekeraar

De tuin ligt slap als slachtafval. Door de tent kiert wind.
Onder gespannen kabels vluchten ze terug naar hun proporties.
Op risico's is het doorsneegezin voorzien. Maar de wanden
zijn licht en doorlaatbaar. Wat hen omvat, heeft oren

en kan als staaldraad zingen. Schoonheid beschermt zichzelf,
zeggen ze. En klinken zich vast aan tafel. Helderheid
wordt geveinsd in de karaffen. Je zoekt op trefwoord
liefde. Geven zij tenminste iets van zich

prijs, laat je vernielzucht plukken aan jouw
servet. De plaatsen staan op naam. Hun jurken
zijn een confidentie. Als ze cirkelen om je vragen heen
gooi je jouw lenden los. Je hoort je dansend iets vergeten

en amper schade meten. Verkleinwoorden doen je
krimpen tot een kind. Ze worden moeders die zich willen
verzekeren van gehoor. In je hoofd knappen alle kabels door.

Instrumentalist

Je zoekt een hand, een schelp, om te vatten
wat op haar schouders dwarrelt. Ze wenkt je.
Haar vinger is een splinter. Jouw stem staat in de schuld.
Je strijkt bloedende bloesems van de bank en streelt

haar ongeduld. Dan maak je je los van het besef
dat wat ze bevecht, jou treft. Schaduwen vallen schaars
als vorig jaar in Marienbad. Tijd kromt vingers rond de hals;
de strijkstok spant de eerste noten. Tussen de struiken

zindert de warmte nog wat na. Muziek verwaait
en wordt een vreemde. Ze strijkt haar haren
alsof het snaren waren. Je laat ze uit de klankkast
groeien. De heester bevekt het grasperk, zo licht gekleed.

De partita hangt in de tussenruimte tot ze vrije doorgang
krijgt. Zwijgen stijgt op; iemand legt het spreekkoor om.
Tussen hen in krijgt haar gezicht weer vorm.

Chirurg

Hand in de nek, als om weg te wassen. Wrijft
tot de tover uit haar hals blinkt in omgehangen
juwelen. Ze laat niets los. Er komen oude liefdes
uit haar ogen. Ze strekken zich op stoelen,

hun handen draaien filmpjes af en kleuren ze
breed gebarend in. Aan beide kanten snijdt het mes:
als je kijkt, is haar gezicht in tweeën gespleten.
De zon krijgt hoogtevrees op de achtergrond.

Hoe verzinkt ze bijna in haar romp. Je moet haar
bij de schouders nemen, haar op adem laten komen
als knopen blijven steken, takken schaven, stengels
breken. De bomen rillen en de stemmen worden

door de wind verdraaid. Ze toont waar het schrijnt,
niet te stelpen. Het is een vloed waarin je verdrinken
wil. Een kwetsuur waar zij je van af moet helpen.

Vertegenwoordiger

De wind is uitgezwaaid als late gast. Tegen middernacht hangt een dwaallicht tussen de wolken. We morsen op het leven. Dronken te zijn. Dronken te willen worden. Wie in de tuin verdwijnt, verstuipt. Geen stoelen nodig.

We veinzen zitplaatsen en schuiven dicht bij elkaar. Gelach gaat rond aan de lopende band en gutst over de rand van de glazen. Het geblaf van een hond groeit boven de daken. Iemand roept rust af, maar

we dansen onder een stomp. Dit heeft het feest te bieden: we zitten bij de vijver en worden bekeken door dat oog. In amper licht zijn we samengeklitte entiteiten. Zolang het donker ons dichtschroeit, vergast het ons op groepszin.

Het laat ons ongemoeid er aan de randen in. Stappen we op, kwijnt godsbewijs. We verdwijnen naamloos uit het oog. Gefrons van ongelooft geeft de vijver door een briesje prijs.

Annemarie Estor

° Grathem, 1973

Recentste bundel: Vuurdoorn me (2010)

Het dunste vlies

I

Wie raapt het water op
dat van uw handen is gevallen?

Ach, ik. In ruil voor een glimlach
moogt ge mij verscheuren.

Tussen vruchtbegin en vuil
is het dunste vlies gespannen.

Dit is ons geheim:
gij hoopte al uw woede in uw armen op.

En ik ben maar zacht, niet meer dan dat.
Ik verdwijnt als deeg in uw vuisten.

Ik snuif u op, elke molecuul.
Ik drink u in, bid om uw schaduw zelfs.

Wie ben ik, wie zijt gij,
dat wij de kust verlaten om een steen?

II

Het einde stampst voorbij de gevel.
Wij geven er niet om. We lachen naar elkaar.

Wij feesten woekierend,
dringen onverschillig door in alles,

als fijn stof uit een verbrandingsmotor.
We infiltreren het huwelijksbed, de kinderslingers.

Laat mij fosfor zijn.
Laat me wit zijn, niet meer hoeven wederkeren.

Wij riskeren zelfs het brood en onze naam.
Alles, enkel voor de steekvlam.

Gij zijt al wat ik te vrezen heb.
Hier is mijn weefsel, pak het hard, nu.

Mijn lichaam wil uw code weten.
Uw klarinet resoneert in de membranen.

Besmet ze, smee ik u.
Dan kunnen we klezmer spelen.

III

Het verlangen tilde ons op
tot ver boven de straatstenen.

Voeten van het dek gelaten,
geketend bij de vleugels en de nek.

Wij kenden het goed. Het was bij machte
alles te verbreken. Alles te verstieren
wat verzameld was.

En elk woord werd een leugen, elke belofte.
De letters, de zinnen werden slaven
van het verraderlijk verlangen
dat zich telkens vermomde.

Soms verlangden wij het lam te zijn
geofferd in het hemelstralen,
dan werden wij de pooier
aan de ingang van de martelkamer.

Wisten wij maar wat zou blijven:
De wens om zuiverder te worden,
of de honger om het vuil.

Wisten wij maar wat de doorslag gaf.

De stenen bleven ondoorzichtig
tot de doodslag kwam.

IV

Gij hebt me met uw stropdas om
geopend, ingenomen,
als de brakke akkers van de armen.

Ik was ongewapend,
en heb gedaan wat kelken moeten doen.
Vocht verschaffen, u te drinken geven.

Ik heb nog dagenlang gebloed.
Ik was de braamvrucht aan uw prikkeldraad.

Ik likte alle druppels van de grond.
Ze lagen in een orde die ik lezen kon.

Ik lik uw woede en uw wreedheid op
en slik ze door, waar het verteren kan.

Onderwerp mij nu dan aan uw kruisverhoor,
gij zal de zoete zee maar horen.

De zee die in uw vaderen suisde,
mannen die in Ashdod zijn geboren.

Brand mij nu maar af. Zeg maar niets meer,
steek een fakkel bij mijn schenen.

Stefan Hertmans

° Gent, 1951

is ook essayist, proza- en toneelschrijver.

Recentste bundel: De val van vrije dagen (2010)

Elyse velden, nacht

Zo likt een kat zich in
bij wie op schoot haar
klauwen heeft gemist:

Ze veert op en ze zingt voor
dronken dichters, roodzwart
haar opvallend hesje
en haar echtelijke trouw,

gezworen en verloren
in ons kuise bed,

godinnetje van smeltend steen
te midden van een woud
van microfoons en achterklap.

Hoor je dat zingen in de sponde
over die misdaad zonder zonde?

Wel dat doen wij,
als minnaars in hun tombe.

De ratten

De ratten, die afgunstig zijn
op vogels, vreten het aas
dat hun is toebedeeld.

Ze knagen en ze wroeten,
ze kijken daarbij niet omhoog.
Ze houden alles in het vuile
oog en bidden om ellende
voor hun beste vrienden.

Ze kweken en ze rennen,
ze kriepen en ze jennen,
ze sippen aan het sap
van lijken en proberen door
de aars van dode engelen
onophoudelijk naar Gods
blote kont te kijken.

Ze neuken de geschiedenis,
want dat is ook een rat.

Ze wedden roekeloos op liefdestwist
en vuilnisbelt, hopen dat ooit
een vogel voor hun poten valt.

Want die zal boeten voor
zijn vleugels: die bijten ze
het eerst eraf.

De uitverkorene

Als Flora danst
zit hij op de eerste rij.
Hij zet zijn bril af,
sluit zijn ogen en geniet
terwijl zij zweeft.

Hoe hij haar ziet,
heeft niemand ooit begrepen:
doorschijnend zijn alleen de
oogleden van een engel.

Ze schuiert en ze vlindert,
werpt schaduwen en licht
de zandkring rond,
ze schudt haar lijfje en ze
kronkelt als een slang
met ledematen, geurig
en als blind.

Ze zingt erbij,
hoog en een beetje wild.

Ze staat plots voor zijn troon;
ze hijgt uit en ze trilt.

En hij, de ogen nog steeds dicht,
hij lispelt in de richting van haar adem
en de kloppende aders in haar keel
en looft wat hij niet ziet.

Het vuur

Ze zaten in stromende
regen, spraken in tongen
het orakel tegen.

Hadden een woord voor
beuling en voor nacht,
voor zwanger zijn en
huilen in de schemer.

Hun vingers zijn doorschijnend
als ze zingen; het tegenlicht
is hun bekend van mythen
en legenden.

Maar in de verte is
beweging voelbaar, dat
wat de tijd wegvreet.

Je ziet het gloeien in
de holte van hun ogen,
leeg en donker als een
langzaam dovend vuur.

Ik zal een van hun vrouwen
roven, woestijnwind lispelen
in haar Neanderthaleroren en
haar vertellen over de leugen
en de geile, zachte duur.

Merelbeke revisited

Aan de Verbodene vertelde ik
waar metafysica vandaan kwam.

Ik wees haar op de weiden,
ondergelopen in het voorjaar,
modder en loze vruchtbaarheid,

waar de verspreid grazende vogels
zochten in wat geen wintergras
meer was.

Hun namen, zei ik, zijn die van
Bashō, Borges, Dionysios de Areopagiet,
en zij die we ons verbeelden.

Ze keek en hoorde hoe ze kwaakten,
piepten, knorden, floten,
opfladderden en verdwenen
in wat ooit een allegorie
moet zijn geweest.

Ik legde mijn hand licht
op haar arm, en zij, die keek
als voor het laatst, zei dat het

onze zielen waren, en ik, die zweeg
omwille van dit plots teveel,

ik dacht aan wolken op die oude,
glazuurverdichte doeken van
lang gestorven meesters,

de schilderijen die nooit waren
en ons hier bestendigden,

een oogwenk lang.

Leeuw uit de zoroastertijd

Hij ligt, omdat men hem niet kent,
tussen de rommel van een wereldrijk,
poten aaneengesloten, en is van koper
zoals ik en gij van mens.

Er zit een luis, onooglijk in zijn manen,
de man die hem verkoopt rookt stinkende tabak
en roept de vrouwen achterna:
Ola! Antika!

Er is iets wat ik vrees in die zo gladde poten,
de oren die, Azerisch gestileerd, naar achter liggen,
gespitst op een sonoor verleden dat pas klinkt
als ik hem pak en met zijn koele lijf
een jonge god de kop insla.

Hij ligt en staart naar niets. Ik vraag zijn prijs.
Die is te hoog voor woorden. Ik wil hem
stelen, maar met gestolde zielen
mag dat niet.

Nu spookt hij zeven nachten door mijn dromen,
hij sluipt en jaagt, hij komt en gaat,
en als ik bij het wakker worden ziek ben
van tijdloze slaap, ruik ik zijn roofdieradem

en ik vloek omdat hij me verlaat.

Rozalie Hirs

° Gouda, 1965

is ook componist.

Recentste bundel: Geluksbrenger (2008)

Naar mijn andere handen onophoudelijk

voor Stefan Hertmans

langs haren lange schaduwen vult het huis zichzelf
voorbij waarneembaar koepelblauwe schaduwdiertjes

geraamten waar het bloed struikelend tot diepzwarte
kersen bloeit de vijver van je oog met lichtend koortsglas

de vluchtweg afstruint waar melksteen je aanscherpt
jaren hun aanvang nemen niemandsstrand langs stuivende

kleine vleugels zich vrijvechtende woorden langs een reling
van nagelriem bijna doorschijnende sterren vallen gissend

langs de smalle knieën van een hemel haar schemering rooit
waar tussen vissen zich schikken het land op vloed stoot

uitgestrekte koelte zich steeds anders oprolt in de linde
of schermbloemigen langs een schilferende muur vergeefs

de poging wagen je oogring vol zevengesternte blauw ontbloot
aan ons ontsnappen levende drager van wat niet voorhanden is

alles wat beleefd nooit verteerd is lucht geen naam had
als ademschaduw barende oevers gedachten in vorm

Rouke van der Hoek

° Eindhoven, 1952

Recentste bundel: Wolventeldag (2008)

Delen door nul

In de derde klas leerde de juffrouw ons hoe te *delen*.
'Er zijn twee kinderen en vier appels. Hoeveel appels...'
'De sterkste pakt ze alle vier', zei de straatvechter naast me.

Maar dat was een verkeerde wetenschap, een verdachte,
die niet in het onderwijs paste. Opnieuw. Nu met zes appels.
Lange rijen imaginaire kinderen klopten op de schoolpoort

om kratten vol imaginaire appels weg te kauwen, ongeraakt
door het minachtend gemor van de straatvechter naast me.
Zo aanvaardde ik het gebod tot eerlijk delen, rare symbiose

van rekenkunde en moraal. Tot het kwam bij delen door nul:
nul kinderen ontmoeten vier appels. Het antwoord is... nul.
Verwarring. Protest. 'Maar die appels zijn er nog allemaal!'

Nee, dat was een denkfout en een verdachte. Want, luister
goed: 'Een appel telt niet mee als hij niet wordt begeerd.'
Raden welke symbiose ons daar weer werd aangesmeerd.

Uit het retentiegebied

De rivierdijk langs dit laagland is afgesteld als val
om de gevaarlijkste hoogwatergolven af te toppen.
Wat ooit spontaan onderliep, loopt nu onder
met instemming van de autoriteiten. Dank u.

Iedereen vertrok, maar mij kreeg men niet mee.
Er ligt wel een boot in de tuin. Verboden voor dieren.
Ziet u mij als Sem, Cham en Jafet de hele dag stront
overboord scheppen? (Onze doorstart stinkt!)

Old Bob zong het al: 'When you go down in the flood'.
Inderdaad, om het systeem te handhaven moet
iemand in jullie plaats de straf ondergaan. Straks.
Onder dit dak van oudtestamentische betekenissen

betaal ik digitaal mijn rekeningen, zoals de bank vraagt,
en geniet intussen van de stilte en van de zekerheid
die anderen pas toevalt als een dijk in hun leven bezwijkt,
als een zorgvuldig genegeerde waterader openbarst.

Bij de dood van een stuntpiloot

De groene specht 's zomers in onze tuin
pikt de mieren vanaf het klinkerpad, waagt
zijn delicate poten niet op het natte gras

en bewijst zo: natuur houdt niet van natuur.
Als vogels bouwen konden als wij, bouwden
ze dezelfde appartementen en bungalows.

Hoewel - gisteren lag buiten een geelgors
te creperen. Stuntpiloot die met zijn toestel
onder de brug doorschoot maar met een 'pok'

terugveerde van onze ruiten (en een vetvlek
achterliet als markering). Vriend nu van natuur
noch architectuur, staakt de taak om grijze lucht

op een vonk geel te trakteren. Bij het afvoeren
dringt de uitnodiging tot me door: te leven
als een potloodpunt die geen streep nalaat.

Waarom Carla de toren van Oirsbeek schilderde

Zij was het meisje dat *poep* durfde te zeggen tegen de koning.
Dan lachte zij en lachten ook de koning en lakeien. Maar tegelijk
snoven ze om zich heen of er iets aan hun schoenen kleefde.

Wie dapper is en lachen kan wordt gevraagd. Door andere koningen
- die het lachen is vergaan. Zo reisde zij de hoven af, vond onderweg
een prins in een witte jas en een huis op een heuvel, voor haarzelf.

Maar op een kwade dag klopte een vijand op de deur. Erger nog,
hij klopte op de binnenkant van de deur. En veranderde het meisje
in een koningin: de ongekroonde koningin van de chemokuur.

Nu moest ze *poep* zeggen tegen zichzelf, maar lachte wat zachter.
Tijdens haar laatste jaar schilderde ze vanaf de hoge weide vaker
de toren van Oirsbeek, de spits met ui die boven de bomen uitsteekt

met daarachter de volgende heuvelrug en daarboven in hallucinerende
kleuren een balzaal van lucht. Vreemd. Het waarom doorgrondde we
toen de rouwstoet aan de voet van deze toren stilhield bij een kuil.

Het huis met het bordes (de methode Tsjechov)

Ik huurde het landhuis van B., jonker in boerenkleren
die het bijgebouw bewoonde en zich onbegrepen achtte.
De oude kachels van het huis bromden, zelfs bij stil weer.

Tijdens nachtelijke onweersbuien viel beangstigend fel licht
door tien grote ramen. Het meubilair: één bed. Meer niet.
Aldus dwong verveling mij tot zwerven. Zo bereikte ik

op een gouden namiddag een mij onbekende bezitting.
Via een pad langs fel geurende sparren kwam ik op
een lindelaan met een sfeer van verlatenheid en ouderdom.

Rechts in een wrakkige boomgaard zong een wielewaal,
zwak en onwillig. Even later kreeg ik zicht op een wit huis
met een bordes, daarachter de vijver en verderop het dorp

met schitterend licht op de kerktoren. Het leek alsof ik
dit eerder had gezien. Maar nee. Begrijpt u dat ik rijp was
om verliefd te worden op de eerste die uit dat huis trad?

Het is geel en het helpt

In het verpleeghuis weten ze: wanneer de neuspunt van de patiënt opvallend dun wordt, is het einde nabij. 'Dan geven we ze soms een advocaatje met slagroom.'

Wacht even: rauwe eidooiers? Dient dat om het proces te versnellen of is het bedoeld als beloning, voorschot op wat Petrus aansluitend opleest bij de hemelpoort?

En dat 'soms', is dat ook een kwestie van voorselectie of hangt dat af van ieders zorgverzekering? (Ver weg begint het te rommelen, de comateuze reus Solidariteit

draait zich om, dan keert de rust terug.) Wat vandaag nog is, hoeft er morgen niet te zijn. Gelijke rechten, advocaat. Vanaf heden zullen wij neuzen inspecteren,

te beginnen met de eigen. Loop bij onraad tegen een solide dichte deur, ter verdikking. En schenk op straat passanten met scherpe neus onbekrompen advocaat.

Moeflon in het dorp

De boekdrukkunst werd gelijktijdig
in drie Europese steden geboren.
Op meer plaatsen maar in hetzelfde jaar
werd de kernsplitsing verwekt. Idem de chip.
In 1920 leerden pimpelmezen in verschillende
Engelse steden, onafhankelijk van elkaar,
de doppen van melkflessen te openen.

Verklaar het maar.

Eens, in een dorp tussen de bossen,
zag ik hoe op een middag een moeflon
- 'Is dat dan geen hert...?' -
bedoord het marktplein betrad.
De bus remde, voorbijgangers wezen,
schooljongens renden er op af.
Dus gaf de moeflon gas en liet
allen in verward rumoer achter.

's Avonds aan de toog beweerden velen
de moeflon als eerste te hebben gezien.

Hoe Huckleberry Finn aan zijn naam kwam

Hoog water op de Maas. Een brede grijze stroom
die zacht slurpend langs ons glijdt. Op een boom
vaart een kraai voorbij, vlotschipper aan het roer,

zichtbaar tevreden over de voortgang die hij maakt,
de bochten die hij rondt, de ondiepten die hij mijdt.
Ach, hoe heette die gozer nu toch, die Bessennaam

die nog als een paarse vlek op de Mississippi drijft.
Wie *Huck* zegt moet ook *Miss* zeggen en mist dus
de finesse. Wie *Huckleberry* zegt opent het gordijn:

hoe een goed mens dom kan zijn. Tot zover de bes.
De rest kwam denkkelijk van een zeeman uit Helsinki,
Gelukszoeker die de rivier opvoer, zwarte overall

en een haakneus. Hij plantte zich voort en verdween.
Nu vaart de zoon naar zee, door hetzelfde gedreven:
het zoeken van geluk is de bron van ons bewegen.

Frank Koenegracht

° Rotterdam, 1945

Recentste bundel: Vroege sneeuw (2003)

Drie vaders

Ik heb drie vaders.
De eerste zei nu heb ik je
laten studeren maar daardoor kunnen we
niet goed meer praten. Ik vergat hem.
De tweede zei kom maar, kijk
daar staan twaalf kromme perebomen
onder de maan, het is feest,
daar zijn de meisjes. Hij vergat mij.
De derde zei hoe gaat het met u,
schrijft u nog gedichten? Geeft niet.
Dichters moeten soms lang zwijgen. U bent
dokter nietwaar zou u eens naar mijn
zieke karper willen kijken? Hij heeft
een soort schimmel.
Dit zijn mijn drie vaders.

Light verse

De waarachtige hypochonder
krijgt altijd op zijn donder
zowel van boven als van onder.

Hij schrijft een ochtendlied:
Haal ik de avond niet
beschouw dit dan als avondlied.

Ongemakkelijk leeft de hypochonder.
Hij heeft wel een voordeel.
Hij is zijn eigen laatste oordeel.

Epigram

Aan de grenzen van de stad
waar het altijd waait
wonen de meisjes met de gezichtjes
en de ronde ogen, amandelvormige

en vooral de rustige grijze ogen.
Tussen hen woont de heer Leeuwerik
van het ministerie
die ook niet weet waar dagen voor zijn.

F.K.'s honderdvijftiende droom

Op zekere ochtend ging ik de deur uit
om schoenen te kopen
totdat ik een hoek omsloeg en ontdekte
dat ik in een groot oud gekkenhuis liep.
Ik had blijkbaar 'vrij wandelen'.

Het was winter, niemand sliep
want in een gekkenhuis slaapt men niet.
Drie zusters snelden toe
en vroegen of ik verdwaald was - jazeke -
en zeiden: dan moet u langs de haven

naar het industrieterrein.
Maar het is hier toch een gekkenhuis, zei ik.
Zegt u dat liever niet. Kijk daar is de haven,
ziet u wel, u twijfelt te veel.
De schepen worden geladen.

Brief aan mijn moeder

Moet je horen, mamma, luister je?
Ik lees hier over een aanbod
waarbij zeer oude moeders met
meestal zeer oude zonen die
om niet tastbare redenen niet meer
bij ze willen slapen
een zwaan ter beschikking wordt gesteld
door de thuiszorg.
Het gaat om Hollandse zwanen.
Ze zwemmen overdag rond,
maar 's avonds worden ze opgeborgen
in prachtige vitrines.
Ze worden thuisbezorgd en in je bed gelegd.
Ze slaan hun linker vleugel om je heen: dat
is tegen angst voor duizeligheid en ze leggen
hun snavel op het ander kussen;
dat is tegen eenzaamheid.

's Ochtends worden ze weer opgehaald.
Nou, doe het maar, mamma.
Je bent er immers voor verzekerd.

Ready made

MADRID. Een 60-jarige Britse vrouw is gisteren in een Chinese supermarkt op het Canarische eiland Tenerife onthoofd door een geesteszieke dakloze Bulgaar.

De 28-jarige man, bekend bij de politie werd overmeesterd toen hij met het hoofd naar buiten liep (ANP/Reuter).

Ik weet het niet, maar misschien had hij het hoofd beter kunnen afrekenen bij de kassa.

Psychiaters onderling

Heb je gehoord dat de slager dood is?
Ja, vrij plotseling
het was toch geen suicide?
Nee, nee gelukkig niet,
hij is meer in het algemeen dood.
O, dan is het goed.

Epigram

voor Rudy

Als je dood bent op een dag
blijven de lampen rustig in hun fittingen
en ook de wc kan je gewoon doortrekken.
Wel voorzichtig want
het vlottertje werkte al niet goed.
Alles doet het nog: bijvoorbeeld
de overdrijvende wolkenvelden
en de matige tot krachtige tijdelijk harde
tot zeer harde wind uit eenuitlopende richtingen.

Light verse

Bij curling wordt door dames en heren
in curlingkostuum een steen op een ijsvloer
voortgebracht, die zoals verwacht
een afstand aflegt die wordt gemeten.

Hierbij mag worden geveegd, maar
niet geblazen voor de steen uit
zodat hij verder glijdt. Dit lijkt
mij gedragstherapie.

Er bestaat nog een vereniging
waarbij men achter de steen veegt
en wrijft en poetst.
Dit is de vereniging voor psychoanalyse.

Emy Koopman

° Groningen, 1985

heeft nog geen bundel gepubliceerd.

Uit zinnen

Ik sloop de ik uit mijn zinnen,
sloop de uit mijn zinnen,
sloopte ook mijn,
uit zinnen.
De woorden die laten zien
wat er mis is,
wat er mist.
Laat staan, haal nog maar weer aan.

Jij is alles wat er altijd
weer is,
alles wat er altijd weer mist
of
wie je ook bent,
sloop de zinnen,
haal maar weer aan,
laat staan
wat er mist.

Boeken

Ik besloot vandaag
de boeken aan te doen,
als vers ondergoed.
Als een mens één kamer heeft,
één kamer voor haarzelf,
moet zij die goed besteden.
Mijn kleren heb ik weggesmeten.
Zij konden mij niet dragen.
Zij hingen maar om en zwegen minachtend.
Ik eiste hunkering.

De boeken keken,
ze keken en kleedden uit, aan,
uit, aan.

Ik moest ze wel scheuren,
ze vergaven mij dat,
plakten op me, vel op vel,
alsof het altijd
zo geweest was.
De woorden op mijn elleboog
riepen naar de woorden
in mijn knieholte,
en ik werd gedragen.

Wij vierden de doden

Terwijl het lichaam van mijn vader,
ergens in het zuiden in een stoel,
werd weggevreten door ziekte,
vierden wij de doden,
terwijl het lichaam van de jongen
die mijn hart ronddroeg,
ergens in het noorden op een bed
zijn nagels sloeg in een meisje,
vierden wij de doden,
en je deed of ik je liefje was,
terwijl het lichaam van een vriend
en het lichaam van een ander,
ergens in het oosten op een bank
hun ego ontstegen,
vierden wij de doden,
terwijl ik hoestte en hilde
en de joden op tv
in high definition en surround sound
klaptten en krijsten,
vierden wij de doden.

En je vroeg me: 'volgend jaar weer?'

Afsluiten

Afsluiten. Nu.
Trek iets aan, iets, maakt niet uit wat,
als je maar iets aantrekt, zodat we weg kunnen.
Ik wil nu afsluiten.
Maar trek iets aan, het is fris buiten,
misschien vriest het zelfs.
Hagel in je haren,
het slagveld buiten.
Houd mijn hand vast, als je bang bent.
Nee, niet nu, ik moet afsluiten.

Je zegt 'je bent naakt', als een verwijt
of een grap.
Zit de deur wel goed dicht?
Kijk nog een keer.
Hij staat op een kier.
Sla hem dicht.
(Sla me dicht.)
Nu.
Met geen mogelijkheid dicht te krijgen.
Je kijkt naar buiten, maar
die deur blijft maar open.
Sla harder, sla hem harder.
Afslaan. Nu.

Of probeer om te keren.
Je keert me binnenstebuiten.
Buiten hagelt het.
Ik vraag 'Kan die deur niet dicht?'
Nee, de deur kon niet dicht.
Trek liever wat aan.

Binnen bevroor het, vroor ik vast aan de spijlen en de veren,
het dons op je tenen, mijn schouders, jouw buik,
als pek en veren. Zo sluit je af.

Je weet dat ik blijf. Hoe verder de deur opengaat, hoe meer
ik vastvries.

Lieke Marsman

° 's Hertogenbosch, 1990

ontving in 2011 de *Derde Debuutprijs Het Liegend Konijn* voor haar bundel 'Wat ik mijzelf graag voorhoud' (2010).

Ik sta klimop opzij en zie

Iemand heeft me zojuist vijf keer door de borst geschoten.
Uit mijn eigen revolver kwamen enkel stuitenballen.

Uit mijn eigen leven gegrepen zaken kunnen niet begrepen worden,
enkel ontwaard totdat ze waar lijken.

Stel je voor dat er een einde was aan ontegenzeggelijk zwijgen
ten overstaande van het gehamer vanbinnen.

Stel je voor dat verdriet niet langer je tweede naam is,
maar wat als het de naam van je zonen en dochters zal zijn?

De hele wereld

Het allerliefst zou ik zo hard spreken dat ik iedereen de hele wereld rond sprak, dan kwam iedereen altijd terug. Maar als je zo hard praat krijg je te maken met de terugslag van je adem, waarna we elkaar opnieuw voorbij zouden zweven.

Het allerdomst zijn de mensen die zich afvragen of een vallende boom wel geluid maakt als er niemand is om toe te horen. Wie durft te beweren dat een gevallen kind niet huilt omdat er niemand is die het troost?

Het allerbest zijn de mensen met een broodtrommel, voor hen wil ik lunch maken.

Het allervervelendst is het feit dat niet alles in woord te vatten is. Als je verdriet kon vangen kon je het in een kooi stoppen en het als een papegaai verzorgen, het dit woord laten zeggen: geluk. Het je laten herhalen. Als je jezelf kon herhalen, zou je nu zeggen: geluk.

Het allermoeilijkst vind ik dingen uit handen geven. Wie geen dingen uit handen geeft, zal in ieder geval geen blaren zien, maar ook nooit een tamme kanarie vast kunnen houden.

Het allermooist vond ik je toen we elkaar voor het eerst aankeken, hoewel je dan eigenlijk alleen de ogen ziet, die bij iedereen hetzelfde zijn.

Het allerbijzonderst ter wereld is liefde, zeg je, maar ik kijk naar de grijze massa van mensen, die het allemaal voelen.

De eerste letter

I

Als het woord angst met de eerste letter van het alfabet begon,
in iedere taal
Als ik dacht dat ik nog geen tien minuten stil kon zitten, maar het
duurde tien minuten voordat ik het op kon schrijven en ik zat
Als ik dacht dat de wereld opeens open zou splijten in de vorm
van een katten oog of een vaginamond:

Hier,
sta op, open een raam
met een hand die je voelt, in het zich
van iemand die je wil voelen, in de weerspiegeling
van het ongeopende raam.

Wat ik er aan kan doen

Je tegen het oude in mijn hart aanleggen en het vertellende in je stem tot rust brengen. Je tegen me aandrukken zodat het jonge in mijn hart op je schouder klopt. Het kloppende uit een boek begrijpen en het zo lang mogelijk niet begrijpen om de kaften, die hartkleppen zijn, niet dicht te slaan. Met geluk strooien. Wat in een avond wortel schiet laat zich niet in een dag plukken.

Als ik mezelf ervan beschuldig paradoxaal te zijn,
zou ik mezelf logischerwijs tegelijkertijd moeten vergeven.
Als ik gebroken was, kon ik ergens de helft van zijn.

Zei ik ooit dat ik van winter hield, ik loog.

Jan H. Mysjkin

° Brussel, 1955

is ook vertaler.

Recentste bundel: Rekenkunde van de tastzin (2011)

Briefalfabet

abc
ik schrijf letters
cde
letters in brieven
efg
ik heb er de hele dag
ghi
geschreven
ijk
brieven
klm
brieven met letters
mno
en dan nog
opq
waren er geen
qrs
voor iedereen
stu
brieven
uvw
brievenletters
wyz

////////////////////////////////////

Fysieke betovering

Wat is een hand, blootgesteld aan de zon?

Een weg zover het oog reikt.

Wat zijn deels gemaaide gerst- en tarwevelden?

Gouden honingkoekjes met uitgesneden partjes.

Wat is de middag?

Een richtloodrechte zon zodat de basis van de huizen door geen schaduwlijn wordt afgezoomd.

Wat is het levensgeluk?

Zeelui die vis op het zand gooien alsof het scheppen kwikzilver zijn.

Wat is de schaduw van palmbomen?

Rum en whisky, onschuldiger dan banaanlikeur.

Keitjes

Ik betrapte mezelf
erop
dat ik belangstellend
keek
naar de katogen
en
maanstenen
in de uitgedroogde
bedding
van een rivier.
Het waren er miljoenen.

Ik zag mijn kinderdromen en raakte ze aan

Droom van wouden, droom van weiden, droom van manen, vollemanen, droom in droom in droom zie ik weer, droom van meren, droom van bergen, droom van verten, vage manen in de verte, droom in droom in droom zie ik weer, bruine droom, ruwe droom, rosse droom, ja, ros als Guineese manen, droom in droom in droom zie ik weer, droom van kaarsen, droom van kersen, sappige droom, onder een sappige maan, droom in droom in droom zie ik weer, drierivierendroom, driegranendroom, drietuitendroom, ja, de drie tuiten van de maan, droom in droom in droom zie ik weer, droom van muskaat, droom van kaneel, droom van manen, ja, manen van kardemon, droom in droom in droom zie ik weer, droom van morfine, droom van vanille, droom van specerijen en aromaten, alle specerijen, alle aromaten, droom in droom in droom zie ik weer, droom van een enkel blad, droom van jasmijnen, droom van manen, ja, zeemanen, droom in droom in droom zie ik weer, droom van dotterbloemen, droom van pijpbloemen, droom van rozen, roze manen, blauwe manen, droom in droom in droom zie ik weer, droom van bloemblaadjes, ja, verkreukelde bloemblaadjes, droom van bloemkronen, ja, paarlemoeren bloemkronen, droom van bloemen en kleuren, alle bloemen, alle kleuren, droom in droom in droom zie ik weer, droom van heenweg, droom van uitweg, droom van manen, ja, gouden manen, droom in droom in droom zie ik weer, zwarte droom, van zwarte manen, glibberige droom, van glibberige manen, droom van zwarte, glibberige manen, droom in droom in droom zie ik weer, liggende droom, diepe droom, uitgestrekte droom, van uitgestrekte manen, droom in droom in droom zie ik weer, spitse droom, geklauwde droom, uitgehouwen droom, ja,

uitgehouden maan, droom in droom in droom zie ik weer,
droom van vlechten, droom van tamboerijnen, droom van
manen, ja, manen bij heldere hemel, droom in droom in
droom zie ik weer, droom van pantsers, droom van olifanten,
droom van manen, grote manen van Versailles, droom in
droom in droom zie ik weer, droom van toortsen, droom van
schildpadden, droom van wammesen, maanwammesen,
droom in droom in droom zie ik weer, droom van
waanzen, droom van wanzinnen, droom van zingen, ja,
maanzingen, droom in droom in droom zie ik weer, droom
van stoten, ja, kopstoten, droom van krachten, ja,
dommekrachten, droom van manen, dommemanen, droom in
droom in droom zie ik weer, droom van nachten, droom van
ogen, droom van nachtpauwogen, ja, nachtpauwmanen,
droom in droom in droom zie ik weer, droom van veren, ja
vereren, droom van leren, ja, kwinkeleren, droom van meren,
ja, manemeren, droom in droom in droom zie ik weer.

Droom van makkeloenen

De makkeloen heeft de kleur en de vorm van geciseleerde bronzen draken die uit Tibet en Nepal naar de antiquaren in het Noorden worden gestuurd. Zijn kop is bekamd; zijn normale kleur is lichtgroen als aangeslagen koper dat in de zon de kleuren van een glazuren regenboog aanneemt. Als de makkeloen lacht, loeit hij als een stierkikker. Als hij boos is, daalt een zuiver gele wangzak van zijn hals en zwelt tot een krop. Als hij bijt, laat hij voor niets ter wereld los: zelfs zijn afgekapte kop krijg je niet meer los.

Ik heb in een grasspriet een strop gelegd en ving het dier met die lasso. Het beest hing daar, en verstikkend opende het zijn rode mond vergelijkbaar met een vissenbek met kleine tanden en een grote tong. Ik bewonderde hem in de zon van de weg en liet hem toen gaan. Hij ging er echter niet vandoor. Hij bleef staan, recht op zijn vier haakpoten, kop, rug en staart stekelig uitgezet, zijn krop gezwollen van woede, zijn oog boosaardig fonkelend, vergelijkbaar met een kwade draak in 't klein die zijn mond opent om vlammen te spuwen.

De makkeloen is een prachtig levend juweel.

* * *

De nimf is een klompje goud in pindavorm,
de vlinders zijn sprookjes,
de libellen in het riet van het meer zijn robijnrood,
de vuurvliegjes zijn edelstenen, ja er bestaan zelfs geen
juwelen van eenzelfde zijdeachtige en gewaterde weerschijn.

De dorpen zijn verdwenen

De hagedis die op je hoofd valt, staat voor je plotse dood binnen twaalf uur.

* * *

Pluk de bloemen van de dollarboom (greenback-tree) en knoop ze tot een bloemenslinger (garland).

Koop fijne olie (fine oil) en een kleine lamp (little lamp).

Vast de hele dag (day).

Ga bij het vallen van de nacht (night) naar een bank van een grondlegger (founding father) midden in de jungle;

het moet een vrijdag zijn (friday);

hang uw bloemenslinger (garland) rond uw nek (neck),
vergewis u ervan dat u alleen bent (alone) en treed nader tot het standbeeld (statue) van de grondlegger (founding father);

hang de bloemenslinger (garland) om zijn nek (neck);

ontsteek uw fijne olie (fine oil) in de lamp (lamp);

bid;

doe zeven (seven) of veertien (fourteen) of eenentwintig (twenty-one) of achtentwintig maal (twenty-eight times) de ronde (round) van de bank.

Herhaal de ritus elke vrijdag (every friday) gedurende acht opeenvolgende weken (eight consecutive weeks).

Vervolgens (after that) bent u verzekerd (are you assured) van uw geluk (of being lucky), uw leven lang (your whole life).

* * *

Een ladder beklimmen te midden van zwermen wilde bijen om bij de vogels te komen die toezien op de toekomst, te weten: de pauw, de haan, de arend en de raaf.

Een spoor in wit zand

Cees Nooteboom

° Den Haag, 1933

is ook essayist en romancier.

Recentste bundel: Bitterzoet (2000)

[Die we niet zijn]

Die we niet zijn
die we zelf zijn.

Die over de woorden is
die in de woorden is.

Die naast de gedachte is
die de gedachte is.

Wie legt het spoor
in het witte zand
van de bladzijde?

Wie legt het uit?

[Uit de smeltende stilte]

Uit de smeltende stilte
het eerste geluid

in het buitenste klooster
de vogels

in de binnenste muren
de stemmen

ochtendlijk beurtgezag
metten en lauden

de voorzichtige tred
van haas

de vlucht van ekster,
kraai, buizerd,

niets maakt geluid
tot je het optelt

upanishade in de bossen
van Bentlage

gezegdes zonder hoorbare
stemmen

die hun innigste waarheid
vertellen.

[Dit is zo weinig]

Dit is zo weinig
wie niet oppast

heeft het niet
gezien

hoe akelei beweegt
hoe het nieuwe blad

van de eik
trilt en twijfelt

boven de lichtzinnige
bloemen

antifoon, psalm
graduale

rond het vroegere
nachtgezang

van de mannenstemmen
nu weg,

en toch, nooit meer
ongezongen

ongedaan.

[Vergane stemmen]

Vergane stemmen
maken geen geluid

de tekst is gebleven,
de leer

van de langzaamheid,
het woord.

Haas legt zijn oren
in zijn nek

angst
voor mijn stappen

drie ooievaars
in de kloosterweide

hieroglyphen
getekend in het veld

vogels als zonen
van farao

zij denken mijn oog
op zoek naar een kikker

hun dolkstoot
een vonk in de tijd.

het groot arsenaal
van de varens

het gedempte en toch
van het mos.

Aan de voet
van de slapende meester

zitten de spreuken
en zeggen

het zo openbare geheim.

[Is de spin]

Is de spin
het begin

of het eind?
De som

of de vraag?
Haar veelhoekig

weefsel
schrijft een meetkunde

over het pad,
de dood

van de vlieg.
De spin spint

de dood
uit zichzelf

de vlieg
volgt het spoor

in het wurgende
doolhof

euclidische
lijnen

zuiver
als kerkmuziek

logica
van offers

en daders.
Bentlage,

april,
elf graden

regen over
de beuken

een kras in het grijs
van de vijver

de ziel
zegt de upanishade

is een vlam
zo groot

als een duim.
Vandaag

klopt het.
Onder de loden

wolken
dooft

de vlam
van de zon,

het vers
zegt

de laatste
gedachte

herhaalt het gebaar
van de cirkel:

die we niet zijn
die we zelf zijn

die over de woorden is
die in de woorden is

die naast de gedachte is
die de gedachte is.

Wie tekent het spoor
in het witte zand?

Wie legt het uit?

Deze cyclus werd geschreven bij werk van Cees Andriessen.

Het woord *Upanishade* (Sanskriet) komt uit het werkwoord *sad* (zitten), met *upa*, verbonden met het latijnse *sub*, onder, en *ni*, dat te maken heeft met neder.

De betekenis komt neer op nederzitten aan de voeten van, luisteren naar, zich openstellen voor, in dit geval de vergane stemmen van de Kruisheren uit het vroegere klooster Bentlage, en de geluiden en beelden uit de bossen en weiden rond dat oude klooster, dat nog gedeeltelijk overeind staat, en waar de tentoonstelling van Cees Andriessen plaatsvond.

Het citaat dat in het gedicht wordt aangehaald is uit de Katha Upanishads, deel 4 (translated by Juan Mascaró, Penguin Classics, 1965): *'like a flame without smoke, the size of a thumb, is the soul, the Lord of the past and the future, the same both today and tomorrow: This in Truth is That.'*

Martijn den Ouden

° Nieuw-Lekkerland, 1983

Recentste bundel: Melktanden (2010)

[de maan geeft melk]

de maan geeft melk
het is heel gezond
rode melk in zilverlicht

dat licht trilt om je mond
liefje
blijf zo staan

als ik drink wil ik naar je kijken
het bloed achter je lippen zien stromen
het einde van je ogen zien bewegen

je kan ook stil zijn
ik vind je mooi als je stil bent
mooi en verdrietig

het mooiste ben je met iets scherp in je handen
iets wat je niet mag gooien
wat je toch gooit

de hele avond moeten we opruimen wat je gooide

jij houdt van een schoon huis en koffie in de ochtend en van
boodschappen
voor het schone huis gaan we boodschappen doen

liefje
KIJK DAN
het trottoir geeft melk

zachtjes lopen
geef me je hand

twee duiven doen het op een meerpaal
onder het brugje liefje
jij ziet het niet
jij praat
en ik wil dat je me pijnigt omdat je niet luistert
we lopen over het brugje
hier mag je mij niet pijnigen
en je begint me te pijnigen tot mijn ogen bloeden

in de auto ben ik bestuurder van de Saab van je moeder
je moeder heeft geen handen
je moeder heeft geen Saab
we dromen

we dromen in jouw bed
ik moet ijsbloemen eten

sla me wakker met de vuisten van de liefde

sla het bloed uit mijn ogen
pijn me waar de honden geen brood van
de duiven van opvliegen
op op op
hoger hoger waar het vriest

sla met de kracht van de liefde het bloed uit mijn ogen
je weet dat ik graag naar je kijk

in de winkelstraat
je gebarsten handen
je tranen

*het maakt me geen fuck uit wat de mensen ervan vinden
ik blijf hier net zo lang liggen als ik zelf wil*

ik slaap niet meer in je haren
in je haren slaap ik niet meer
want alles wordt winter
alles
je haren
de straten
de vogels
de winkels
de lucht
je haren
de huizen
de daken
de rook
je haren
de muizen
de ramen
je haren
de auto's
de torens
de kerk

alles wordt winter

het bloed stroomt uit je vingers liefje
je vuisten van liefde zijn wit en leeg

de tuin met het graf is mijn hart
je bent niet dood
je graaft

mag ik je mond bewaren als je lacht
in mijn hart
in jouw graf

doen we nog één keer dat ritje
ik fiets door de sneeuw

jij huilt
alles is winter
je staat naast je fiets naakt op een hoek van een gracht
om je hoofd een sjaal
de winter in je ogen

[het is nu nacht]

het is nu nacht
de winterbloemen roesten in mijn geslagen mond

het is vossennacht
de vachten branden
prachtig
katachtig

oevers beklinken een driemaster in het dringend schuim
als
wee
als het loerend water met de rug naar de Hemel ligt

buldert

en licht

[me Poeze haalt brood bij de bakker als ik 's ochtends douche]

me Poeze haalt brood bij de bakker als ik 's ochtends douche
ze koopt honing bij de imker en wol in grijze fabrieken

dit is kwaadland
de schunnige bijen maken drumgeluid

ik klop mijn vleugels uit op het balkon
dertig meter boven aarde

me Poeze wandelt met brood en honing door de straten
een bolletje wol tussen de tanden

dit is kwaadland
de schunnige bijen maken drumgeluid

de auto's vloeken uit hun ogen

[goddank was het in de grijs-zwarte voiles]

goddank was het in de grijs-zwarte voiles
van brandende benzine en jaren zeventig gordijn
mooi Gent staren

met haar meisjes met sjaals
in rode badvinken badjassen
die de donderdagen
druk toch droevig
de dikke dijendans ten tonele voeren

voor een kwartje kan je komen kijken
daar de dijken me smiezen
me duchtig over lenzen voeren

zeelenzen
zeespiegels
net natte hemelgewelven

daar ik toch weer op natte sokken
via bruggen over de maas en de zee
naar de maan gelopen ben

[de visboer]**de visboer**

bij het uitzetten van karpers schieten zilvervissen schichtig op
uit de blubber

de vrouw

dat moet werkelijk een mooi gezicht zijn

de jongen *jaagt de ballon na over het plein*

de visboer

is hij er een van u

de vrouw

de jongen

de visboer

de jongen

de vrouw

nee

hij is er niet een van mij

de visboer

hij moet een verschoppeling zijn

de vrouw

de jongen is een verschoppeling

de visboer *vindt twee stuivers in zijn broek*

de vrouw *graait naar een klosje garen in haar rok*

de ballon *knalt in de handen van de jongen*

[ongelukkig is de man van wie het gezicht van de schedel glijdt]

ongelukkig is de man van wie het gezicht van de schedel glijdt

[in den beginne schiep hond de god en het bot]

in den beginne schiep hond de god en het bot
de god speelde in veld zee en hemel

moeder de god stak met kop en schoft uit boven het veld
zag dat alles vlak was

de hemel ging open
scheurde uiteen als een dor door zon verbleekt gordijn

van links kwam de god
hij drukte zijn neus in moeder de god
verloor een tand op de dag dat het land brandde

kom hond verlies je tanden op een dinsdag

geef ons de namen van de god en moeder de god

[ik slaap veel]

ik slaap veel
ik heb mijn dromen nodig

in juni 1986 nog
droomde ik van een schip dat met spinnenpoten over de horizon
kroop
zijwaarts
met gehesen zeilen
het was windstil

het waait nooit in mijn dromen
het is er altijd nacht
er zijn vrouwen zonder monden
kinderen

geruisloos
duiken zij op

omdat het nacht is zijn mijn dromen blauw
blauw dat zich langzaam volzuigt met nattigheid
niet dat het regent
je ziet de nacht gewoonweg langzaam wakker worden

de betonnen maan
het lispelend water
de asgrauwe duinen
het spinnend schip
vastgeniet aan de aarde
dan weer zijn zij los
zij schuiven in de windloze nacht

de feesten waar ik niet bij kan zijn drijven op zwart water

[**einzelgängertje**]

einzelgängertje
droom eens wat rustiger

niet meer werken in je slaap

niet meer van die mensen in het Vondelpark
niet meer van de wilg die zich kranten aan takken laat naaien

droom over de rivier

[**hermetisch**]

hermetisch
kut
raam

het geeft niet dat je scheef kijkt
blauwe ballonnen in de hemel geven altijd prijs in Duitsland

tijger je lijf door je huis poes
blijf naakt en laag
- een kat mag graag naar zakkend water in de plantenbakken luisteren

blaas meel van je klauwen
zeem je tegelmuur
soldeer verhalen

je bent al bij hoofdstuk 11

Sylvia, Ingrid
Sylvia Plath (1932-1963) - Ingrid Jonker
(1933-1965)
Hagar Peeters

° Amsterdam, 1972

Recentste bundel: Wasdom (2011)

[Jullie zijn uit de cirkel van zeewier gestapt]

Jullie zijn uit de cirkel van zeewier gestapt,
verlieten de theekrans de handtas gedachten
op sleeptouw. Je danste de glans van de nacht
uit je maanzieke ogen maar jullie verkozen
dat benauwde blauw van de zee,
die mistgroeï van gas uit de oven.

[Je hing elk gesprek op aan hunker en vrijer]

Je hing elk gesprek op aan hunker en vrijer,
sluipers die schreden hernamen.
Het wier in je haren hun streling van afstand,
het sissen van gas hun spoor van verdwijning.
Kou van ouders was jullie kapstok.

Onze kinderen speelden lief en dociel.
We hadden de kluister zijn klauwen ontstolen,
de vuisten van vuur die zich balden ontzenuwd.
Dan vleiden we ons en vloekten en tierden
maar niets kon ons keren, niets kon ons leren.

[Jullie staken het wit tussen strofen over]

Jullie staken het wit tussen strofen over,
overwonnen koudwatervrees groter dan water.
Nu probeer ik de punten voor jullie te delven.

Kijk er zijn koekjes en ga nu maar praten
en zullen we winkelen, is dat wat je wilt?
Hoe heb je je vorm al die jaren behouden?
Jij durft in bikini, er bestaan laserstralen
om je voorgoed van je lijf te ontdoen.

[Ik, van ons drie nog geladen met adem]

Ik, van ons drie nog geladen met adem,
nog in staat om de nacht van de nacht te herhalen
om de kou van de kou evenmin te verdragen

ik stond aan een ziekbed, gaf tulpen hun bloedrood,
ik had mijn handen op jullie handen gelegd,
ondanks koudwatervrees dieper dan water
verlatenheid slakend

van cynische lachbui
overstelpende vrolijkheid slagzij.

[Wie snapt nog wat schort in een schoot]

Wie snapt nog wat schort in een schoot
aan dit vod van een schitterend leven?

Wie weet hoe de luim kolkt,
hoe extase verdoolt in labyrinten van tralies?
De Kozakken komen, door prozak ontmanteld.

Jullie namen je beul, je benul, mee het graf in
en de levenden haken naar resten
geheimen die smaken naar omhaal, naar ophef

het bloed van sensatie die smelt op je tong
het rood van de dorst die kotst in je hart
de hand van de dood met haar vrolijke nagels
die toeters en bellen korsetten met lijklicht.

[In bloemlezingen prijkt jullie ontzetting]

In bloemlezingen prijkt jullie ontzetting
op sterk water voor altijd, voor elk nageslacht.

Dat schuifelt erlangs, slaat het glas
met zijn aanblik: mutantengedachten,
het gen van de gekte in woorden vertakt.

Zie daar ontsprong aan een zang de verstomming,
hier brak een gelukzalig neurietje af.

Vermiste Denen

John Schoorl

° Haarlem, 1961

Recentste bundel: Uitloopgroef (2009)

[Als ik vermist ben]

Als ik vermist ben,
Of onder de voet gelopen,

Vind je me op
Het terras van de Wagon Bar,

Op het uiterste puntje van Isle d'Oleron,
Tegenover de Deense strandzeilers.

Ik draag een Ben Sherman-shirt,
Met roundels er op,

En drink uit een plastic beker
Jonge rosé uit de streek.

Ik heb een zoekende blik,
En word graag op tijd gevonden.

[Ik hoorde over]

Ik hoorde over
Een Deense fotograaf,

Die op weg naar Chili
In Amerika verdwaalde,

En verzandde in een
Duistere wereld van
Drugs en verdwazing.

Zijn enige steun
Was een 87-jarige kleikunstenares,

Met een Smith & Wesson
In haar hand.

Ze hield alles tegen
Dat geen doel had.

[Ik ben een egoïstische ranger]

Ik ben een egoïstische ranger,
Op jacht naar een zwarte panter,

In de besneeuwde bergen
Van Noord-Californië.

Ik hoop daar ook meer
Inzicht te krijgen in

De ondoorgroendelijke visies
Van een Deense filosoof.

Ik ben een vechtjas,
Op een onrustig paard

En kijk met betraande ogen,
Naar alles wat hij ook zag.

Na afloop schreeuw ik
Zonder bijbedoelingen,

En met de hand op het hart:
Oehoe Oehoe.

[Daar gaat de melancholieke mosselman]

Daar gaat de
Melancholieke mosselman
In zijn Deense regenjas,

Op een fiets van
De verwarde Franse tropenarts,
En notoire Baudelaire-verzamelaar.

Hij begluurt de Georgische ochtendvrouwen
Met bakken vol doffe parels,
En tanden van gevouwen papier.

Nu nog de hete aardappels,
Van JoJo La Frites, en de
Zanger horen over zijn vroege zomers,

En hij kan in de schaduw
Van zijn vijfdeurs gezinsauto,
In zijn hoekje van het heelal,

Zich stoten aan
Zijn eigen steen.

[Ik schrok van twee Deense Duikers]

Ik schrok van twee Deense Duikers
Die doken naar een Duits wrak.

Het was nabij het fjord, en
Noordelijker dan ze dachten.

En weer werden Denen vermist,
Net als in de oceaan,

Het grote woud, de bloedbanen,
En door de zuidelijke expansie.

Blijf toch dicht bij elkaar,
Wrijf de twijfel weg.

En denk niet altijd,
Aan het diepe bord.

[Ik had van boven naar beneden]

Ik had van boven naar beneden
De bierlijst afgewerkt,

En de rondtoer van
Het getatoeëerde meisje gemist.

Sprak aan lange tafel met
De zanger van een

Deense beatband die naar
De strepen in zijn hoofd zocht.

Zag plots de schaal osseworst
Trillen, en de oude brouwerij

Van boven opensplijten.
Wist niks anders te doen dan

Stoere pose aan te nemen,
Voordat we omhoog stegen.

Heb altijd al een adelaar
Willen zijn.

[Ik zie het zeegat]

Ik zie het zeegat,
Op de kop van de haven

En ben geen
Harde hond.

Ik laat me niet
Verbrokkelen tot

Een zomaar toevallige
Treurige Deense visser.

Ik kijk naar
Het licht

Om niet
Te verdwalen.

[Aan de ovalen tafel]

Aan de ovalen tafel,
Op de tweede verdieping,
Van de wolkenkrabber

Drinkt hij Cool Springs-water,
En raasdondert de Deense bankier
Over het globale geweten.

Hij is Hopperiaans verloren
En verzwolgen door,
Het internationale geldverkeer.

Zijn handen zijn niet van hem,
Die zijn net als zijn gedachten,
Van bankzijde verstrekt.

In The Ginger Room,
Gezeten op een zwarte Chesterfield,
Zuipt hij tot coma Carlsberg.

Eindelijk voelt hij schuim.

[De boodschap is duidelijk]

De boodschap is duidelijk,
En ik zet het als
Doortastende Deense reporter
Op een rennen.

Ik ga niet
De wereld rond,
Maar kom in de wereld
Van de witte pakken.

Er klinkt gegil,
Van binnen,
Uit de kelder,
Vanaf alle daken.

Ik draag een zwarte koltrui en,
Een verweerde politiejas,
En trek volkomen verloren
Twee wildkroketten.

[Ik ben een Deen]

Ik ben een Deen,
In een oud café.

Boven een glas bier,
Hou ik de boel in de gaten.

Ik word gezocht, een etmaal lang,
In en rond de dampkring.

De mist trekt op,
En de deur van het café gaat open.

Ik trek de kraag van mijn leren jas omhoog,
En zie de vlag wapperen.

Nog even en een harige folkie zingt
Over huizen, haringen en hakmessen.

Ik was een echte vermiste Deen
Maar nu ben ik weer thuis.

Peter Tekelenburg

° Amersfoort, 1962

heeft nog geen bundel gepubliceerd.

De avond

de avond waarop ik gebeld wilde worden
tikte een vlieg tegen het raam, sloeg de
koelkast af, en schreeuwde de buurman
om een gemist doelpunt

toen ik naast de telefoon ging zitten, zag ik
een gat in mijn rechtersok, moesten m'n nagels
nodig geknipt, lag er stof op de vensterbank

geen bericht van de buitenwereld

om twaalf uur rinkelde
een bierglas op het trottoir
een postduif vloog op

ik kon de slaap niet vatten

Aan de rand van het bos (imbosch 1)

Donker in zichzelf, ligt het bos
aan heide onttrokken.
Onder vochtig groen kruipt
een glimmend pantser.

Ik loop op wilde grond -
een roofdier zou hier jagen.
De regen slaat putjes in het zand,
met stenen komt de oude aarde.

Dit eiland spoelt aan met
grove dennen en ruw grind.
Mijn hoofd leg ik neer op het mos,
en de stad vloeit weg tussen twijgen.

Fluviatiel (imbosch 2)

heel de heuvel ziet jou voren trekken
in weerbarstig zand, steentjes gooien
het pad af, waar donkere takken loeren

je hunkert naar de groene verte
wilt wegkruipen in bemoste grond
schuilen bij geschubde stammen

op bergjes, in kuilen
van melkwitte kwarts
en dofgrijs lydiet

(rivieren uit de voortijd
legden neer de grond
waarop je zult slapen;
een bed fluviatiel)

kom zitten
kom liggen

vergeet de wereld
de mensen, het praten
rust alleen, met bladeren

in koppig gras, onder
verheven kruinen die
buigen, je meenemen

op de wind,
jouw nieuwe adem

Eva

Durf je kleren uit te trekken
het gras zal je dragen
alleen een kraai zul je ontmoeten
wees gerust; de zwarte boodschapper
heeft geen boodschap aan jou.

Springend tussen bruine varens
onder takken vol naalden
met hars als honing en bladeren
om je geslacht te bedekken.

Jij, blanke verschijning, soeverein
reeën kijken op naar je stralend wit
stuifmeel kleurt je huid, regen wast je haar
durf eva te zijn, in een bos zonder adam.

Koude dagen

Ze hadden je het paradijs beloofd,
eeuwig bloeiende seringen
en een permanente regenboog.

Maar je vader overleed
en je zus stapte eruit.

Nu zit je op een bankje in het park,
een scooter schiet vlak langs je heen.

Ze hadden gezegd: lees het boek der wijzen.
Orakeltaal uit een ver verleden.

Het is koud, blaadjes dwarrelen naar beneden,
van overal komen kinderen aangestoven.

Wanneer de goedheiligman komt?

‘Je kunt niet zeggen wanneer hij komt,
je kunt niet zeggen: kijk, hier is ‘ie, of dáár, want
Sinterklaas is overal.’

Je zit op een bankje in het park,
en de kinderen lachen.

Onder grove dennen

het licht valt uit
in de meterkast
slaan de stoppen door
op de tast vind ik
mijn weg naar buiten

‘wanneer je tijd komt,
loop dan de wildernis in’

ver weg schuif ik aan
bij kluwen dode varens

onder grove dennen
breken hout en botten
in zwarte aarde

stil ontbindt zich
het leven
in de schaduw

Willem Thies

° Nijmegen, 1973

Recentste bundel: Na de vlakte (2008)

Ontwaken

Een baby spert zijn gretige keel open, laat met grote schokken zijn longen vol stromen en lééft. Alles is op elkaar afgestemd, zelfs de stress is van vitaal belang.

Adem, water, longen, lucht. Een bonzend hart. Haarvaten, aders, bloedsomloop.
Geen futiele gedachte aan de dood haalt hem uit zijn slaap, alleen plotse honger,

kramp in de darmen, een oprisping in de maag, schrikwekkend wijd zweepende armen, niet langer begrensd door de baarmoederwand - de stem

van het leven, die iets vanzelfsprekends en eenvoudigigs vraagt.
Niet die samenzweerderige smiespeltoon van de dood, dat sekreet,

dat zelf eigenlijk niets te zeggen heeft maar er een vals behagen in schept de gesprekken van anderen te onderbreken.

Mimesis

De hoofden van ouders duiken onder
de daken van kinderwagens, beelden

manisch een lach uit, grimassen fanatiek,
sporen het kind aan met hoge tonen,

wijde monden en opengesperde ogen:
boots na! Reproduceer vrolijkheid!

Het kind knort, zijn gezicht een uitvergroting
van de lelijkheid van de vader, diens grove

primitieve trekken niet gemaskeerd
door bril, sik, bakkebaard, haardos.

Dit monsterlijke hoofd met pootjes
voeden wij, we verzorgen het

en zoeken driftig naar gelijkenissen,
bewijzen dat het óns toebehoort.

Geen onweer

De snelwegen ruisen geruststellend, er knettert
geen onweer boven de weilanden, er is geen regen

aangekondigd. De seconden ratelen als kettingen
in kettingkasten, de kilometertellers verspringen,

een punt in de verte nadert en verwijdert zich,
de berm wijkt en verglijdt, als water door wissers

opzijgeschoven. Zie door de ruiten: de runderen
achter draad, hun dag uit gras bestaande, verankerd

in hun grote, domme lijven. De snelwegen ruisen
geruststellend, tot stikdonker de mist komt opzetten.

Medelijden

Een omheining hoge ruggen op een kruispunt:
daarachter de koerier van een verwrongen scooter,

versuft op de bestuurdersstoel van de auto (volledig
intact) die hem heeft gekatapuleerd. Hij rust uit,

het portier open, glazige blik op het wegdek.
Bloed gutst uit een gat in zijn kin, een lap huid

hangt los, alsof hij uit een kledingstuk is gescheurd.
Iemand zegt: Houd het dicht, je verliest te veel bloed.

Een meisje wringt zich tussen de omstanders, schrikt,
loopt dan haastig verder, schouders opgetrokken, armen

kruislings tegen haar borst gedrukt, alsof ze het plotseling
koud heeft. Een ander bedekt met een hand haar open mond.

Geroezemoes. Gefluister. We huiveren van genotvolle
afschuw. Onze magen draaien zich om van medelijden.

Ritueel

Plichtmatig vloekend staat men op. Zelfs de koffie sputtert tegen.
De camouflage van een krant. Een doffe nieuwe dag.

Personenauto's trekken over de wegen, in de vroege
ochtend en de avondschemer, als foeragerende dieren.

De kapper danst met scherpe handen rond een hoofd, de docent
onderwijst, de boekhouder becijfert, de advocaat pleit.

En de artiest, de kunstenaar, de vrijbouter? De eeuwige wederkeer van
hetzelfde exces, hetzelfde grijsgedraaide visioen. Het in één nacht

erdoorheen jagen van een driedaags energierantsoen.
Na de roes: de uitputting, de boete. Alles routine, alles,

ook wanneer men haar ontwrichting is toegewijd.

We zoeken niets

We zoeken niets, we willen iets kwijtspelen.
De hooligans die het lichaam van een vrijwilliger

in de voorste linie tot pulp slaan, al smeekt hij om genade.
Die andere zondagse samenschooling, de heilige mis,

waar de bezoekers zingen als uit één mond,
zich in deemoed op de knieën storten, volmaakt gelijktijdig,

een exercitie, het stof in het zonneschijnsel door het glas-in-lood,
het stof in het zonneschijnsel, de liturgie, de lethargie.

De rook en lichtshow van een rockconcert, het deinen
van de menigte, het dierlijke dringen tegen de hekken,

het schudden van de lijven, de honderden reikende
handen, alsof we iets hebben af te staan, aan te bieden.

We strekken onze armen in de hoop dat iemand weggraait
wat ons scheidt van de rest: onze eenmaligheid.

Signaal

Wij leven met ons hoofd verscholen
tussen twee kaffen, of zonder besef van de dag
bedwelmd door een scherm.

Verzamelen vrienden en gezichten
in netwerken, de teller staat op honderddertig
maar het bestand groeit gestaag

als ik door dat van anderen blader.
Zenden elkaar, soms onbekenden,
gewichtloze brieven, korter nog

dan de aankondiging van een film in de gids,
terwijl buiten schouders worden beklopt,
handen geschud, blikken uitgewisseld.

En ik? Ik ben niet meer dan een vliegje
in een web zonder centrum. Laat één draad
even trillen, geef een signaal. Ik leef.

Sluimerbestaan

Juli. Een spilzieke zon. Mijn slapen bonzen.
Het is zo heet dat het denken zich terugtrekt

in de spelonken van het schedeldak. Ik sla het boek
open en begin opnieuw te lezen maar iedere zin

versnippert tot een archipel van woorden
zonder verbinding, mijn blik drijft weg.

Een wesp stroopt de bodem van een colaglas
van gisteren af, kwispelt met zijn voelsprietten.

De hitte. Verpletterend. Ik stoot af wat kan gemist
en slink tot een bestaan in stand-by.

Lichaam

Koppig
wreef ik over haar huid
om te voelen of ze meegaf, plooide
naar mijn hand. Maar nee, ik had
het kunnen weten. De dood is stug
als doorweekt, weer droog
geworden leer.

Troost

Wantrouw de mensen en hun goede intenties,
zij willen een rol spelen. Zij willen betekenen.

Een traan is niet eens nodig. Te pornografisch.
Betrappen ze je op een bodemloze blik,

een moeizaam slikken achter een valhek
van tanden, een kort trillen van de onderlip,

het halveren van een gebaar, handen die
opstijgen en terugvallen in de schoot.

Zij grijpen het aan om je te verstikken
in het wurgkoord van hun troost.

Marc Tritsmans

° Antwerpen, 1959

Recentste bundel: Studie van de schaduw (2010)

Geboortegrond

met hoeveel honger en graagte dwalen wij
hier rond in de ban van het diepblauw
van gentianen, dronken gevoerd door de ijle
adem van een ochtendlijke gletsjer

en op weg naar het dal ontlokken onze
stappen overvloedig de geuren aan tijm
anijs en rozemarijn, eten we onder bomen
nog vochtige bramen en frambozen

er bestaat geen paradijselijker plek
dan deze maar blijven doen we niet
er is iets dat nooit ophoudt met zachtjes

trekken tot we telkens weer aanbelanden
waar de wichelroede uitslaat omdat diep in
aarde blijkbaar iets van gewicht begraven ligt

In bruikleen

1

kijk je van dicht genoeg dan
zie je dat niets onze naam draagt
dat het geen naam mag hebben
wij zijn een galmende opslagplaats

van ordinaire chemicaliën en ooit
wordt al deze rommel ook weer
opgehaald en wees gerust: echt
alles zal nog bruikbaar blijken

2

dat is het fijne van atomen:
ze verslijten niet, zijn eeuwig jong
maar blijven dan ook onverbeterlijk
verhangen aan hun vrijheid en
het anarchistische gedachtengoed

ze zijn niet meer dan wispelturige
bezoekers in dit volstrekt willekeurig
doorgangshuis waarvan de muren
als alles even meevalt een jaar
of tachtig overeind blijven staan

3

en onverschillig ook de miljoenen chemische reacties onder onze leden, die voortdurende ruilhandel waarbij bouwstenen aangevoerd energie geproduceerd, afval weggesluisd

volmaakt anoniem en inwisselbaar al onze ribosomen, mitochondriën, enzymes, eiwitten, hormonen, inhibitoren en neurotransmitters ten eeuwigen dage onverklaarbaar dat dit

onontwarbare door niemand aangestuurde kluwen zich zo vaak als een zorgvuldig geregisseerd leven door deze morsige wereld lijkt te kunnen bewegen

4

ontnuchterend, benauwend zelfs hoe dit schrijven en denken enkel te danken, te wijten aan het passeren van banale elementen over synapsen of doorheen celmembranen

waarna een miniem stroomstootje door een netwerk van neuronen sluipt ach zoveel trager dan het licht dus des te wonderlijker dat er ooit iets als het brein van Einstein heeft bestaan

Kabelbreuk

op de rand van radeloos dwaal ik
door deze op hol geslagen capsule
daarnet nog mijn vertrouwde huis

blijken alle trossen losgegooid
suis ik in vrije val wrijvingloos
door een leeg en inktzwart heelal

heeft iemand domweg op de foute
plaats zijn spade in de grond geheid
één nietig kabeltje geraakt, gekraakt

en de wereld en ik: urenlang
onzichtbaar en onhoorbaar
onbestaande voor elkaar

Leefplaats

I

dag voordeur en bel
 dag vloer die onze levens droeg
 dag krakende trap van glanzend beukenhout

dag dakgebinte dat we konden vertrouwen
 dag anonieme stenen achter pleisterwerk die zo genereus
 zorgden voor dat hemelsbreed verschil tussen binnen en buiten

II

want zo zal het gaan: van wat zo lang warm
 in mekaar heeft gepast liggen de losse onderdelen
 nog luttele uren kleumend bij mekaar

voor ze worden afgevoerd: gevlucht, ontsnapt
 verjaagd zijn alle ademhalingen, de verhalen
 kreuntjes, piepjes, zuchtjes en luchtjes

III

en zullen nieuwe levens hier ongeremd
 het decor van onze verborgen geschiedenis
 betreden of zal iemand misschien af en toe

iets ijls gewaarworden: niets verontrustends,
 geen bedreiging, zoals spinrag dat je in een
 deuropening even langs het aangezicht strijkt

Op de kast

in hun normale doen waren zij toch altijd
maar bezig met onnavolgbare dingen, altijd
maar zoekend naar wat er wel of niet toe doet:
waarheid, liefde, betekenis, een doel, zichzelf

als gaswolken, vormeloos en niet te vatten
maar toevallig met een naam zeilden wij
op tijd en stond en rakelings aan mekaar
voorbij en keken er wat vertwijfeld naar

ontegensprekelijk zijn ze veel makkelijker
nu zij hier tegen hun zin als een stille
samensholing ingekaderd op de kast

hun nooit meer te wijzigen vaste vorm
hebben aangenomen zodat ik eindelijk
weet met wie ik aan het praten ben

Na de sneeuw

weet ik hoe hevig hier vannacht is geleefd
lees ik aan mijn voeten hoeveel wolkend
ademende wezens mekaar in dit bos
in spookachtig licht hebben ontmoet

want sneeuw heeft een onfeilbaar geheugen
is zacht en meegaand genoeg om zelfs
van tijd een afdruk te maken

betrapt al wie dacht in het donker onvindbaar
te blijven zoals elk woord verraadt dat
iemand het neergeschreven heeft

De tabel van Mendelejev (Dmitri Mendelejev, 1869)

I

je moet natuurlijk een Rus zijn om zoveel
schoonheid zo'n lelijke buitenkant te willen
bezorgen maar bekijk het maar

alle bouwstenen van het universum
voorgoed opgesloten in dit keurslijf
als een prins in een kikker in het saaiste

door de mensheid ooit bedacht: de tabel
maar bedenk dan wel dat je een god nooit
dichter en onopvallender langs achter

zal kunnen besluipen, kijk maar mee over zijn
schouder, zie zijn trillende handen en hoe dit
ene blad wat beduimeld boven zijn werktafel

hangt als een avant la lettre IKEA-handleiding
voor het heelal: dit waren alle onderdelen en
een balie voor klachten had niemand bedacht

II

en dan heeft hij ze ook nog netjes gerangschikt
volgens karakter: sommigen heetgebakerd
zeg maar explosief, anderen uiterst sociaal
en blijkbaar bereid tot langdurige relaties

aan de randen treffen we niet toevallig de
einzegänger en marginalen die zonder ooit
op iets of iemand te reageren in de eeuwigheid
hun eigen weg zullen blijven gaan

en zelfs van wie in die onschuldige tijden
- toen deeltjesversnellers nog moesten worden
gedroomd - niet bestond, werden komst
en gedrag met grote stelligheid voorspeld

wat valt er dus in gods- of andere naam ooit
nog aan wereldschokkends te vertellen nu alles
wat er was en alles wat ooit nog zal komen door
één mens voorgoed aan de ketting werd gelegd

Under cover

altijd was ik een man van schaduwen en schemering
van in de coulissen, van buiten de lichtkring
vanuit het struikgewas, enkel zo goed als onzichtbaar

had ik af en toe een kans om de wereld te besluipen
bracht ik mijn tijd door in mijn donkere kamer
en als ik maar lang genoeg wachtte kwamen woorden

tevoorschijn, kregen ze hun scherpte, omarmden ze elkander
maar nu is die deur met het bordje 'verboden te storen'
dus opengebroken en het tocht hier sindsdien verschrikkelijk

paperassen waaien weg, gedachten slaan paniekerig op de vlucht
ik voel onafgebroken en kan het niet, echt niet verdragen hoe iemand
meekijkt meeleeft over mijn schouder en meewarig het hoofd schudt

David Troch

° Bonheiden, 1977

Recentste bundel: Laat[avond]taal (2008)

Isis

wij willen
onsterfelijkheid

en planten ons voort.
wij keren oneindig weer in andere gedaanten, vormen
duo's en laten ons daarvoor onveranderlijk

het hoofd op hol brengen.
vaste voet willen wij, zo min mogelijk
zaaien en rijkelijk oogsten. in onze ogen zijn wij

goden, godinnen. niets brengt ons ten val, niets brengt ons
ter dood.

Het is...**I**

het einde en de zekere onmogelijkheid van een begin.
 wij zijn niet. wij kunnen het niet zijn niet
 ontkennen.

geen nietige streepjes, niet twee keer het getal nul.
 wij kunnen geen acht slaan op elkaar. wij sjouwen
 volgepakte koffers geen nauwe trappen op,

leggen onze vermoedheid niet naast elkaar
 op bed. wij weten niets

van onrustig waken, wij denken
 eeuwig als rozen te slapen.

II

dromen. hoe wij onthouden hoe wij
 's nachts om ter meest, om ter langst, om ter vlugst

en daar overdag geen blijf mee weten. ons lijf
 hunkert. ons lijf heeft aan ons lijf nooit genoeg.

wij duwen onze neus diep in vreemde lakens,
 gapen naar de eindeloze verte tussen die
 en deze berg. wij kunnen in de dauw

het kronkelpad afrennen, de omgeving wegdenken,
 wij staan steeds in een identieke kamer.
 het zal ons langzaam dagen.

III

een plots besef van bestaan. één blik en wij openen
ogen. ons ik is gretig, fantaseert
over een dubbelleven:

wij stappen uit het verkeerde bed. in onze haren
verzamelen wij niet thuis te brengen geuren.

voortaan willen wij elke dag
een rijkelijk ontbijtbuffet.

nooit willen wij blijven,
wij reizen en reizen en reizen.
in heel de wereld zijn wij op zoek naar ons.

Er is...**I**

verlangen, iets met een muur. in elkaar
kunnen wij ritmisch op en neer dansende
schaduwen zien.

zo vervagen wij, zo lossen wij op. wij vergeten
het vertrek, het rendez-voushotel, de schaamte
en staan weer in onze kinderkamer:

een hand knipt het licht uit,
de laatste zon sluipt door de kleinste kier,

onze vingers laten vogels vliegen
over het behang.

II

het dier in ons. wij vallen ten prooi
aan instinct, laten ons willoos vangen

en spartelen het overbodige van ons af:
kleren, lakens, relaties.

zo liggen wij te hijgen, hijgen vinden wij
de aangenaamste vorm van zwijgen, wij verzwijgen
het planmatige, het huis

dat onwetend op ons wacht. wij bevrijden onszelf
van alles wat ons te dicht
op de huid zit.

III

vel en vel. het maakt ons mens.
soms staat het haar op onze armen recht,
worden wij geraakt, wij zijn een vat vol emotie,

wij lopen over, wij gaan ons te buiten,
wij zijn zo graag buiten onszelf.

altijd willen wij achterlaten
wie wij moeten zijn.

wij maskeren het gezicht
dat wij ontegensprekelijk spiegelen.
in het geheim zijn wij heimelijk op ons best.

Dit is...

I

de tijd dat je taallos bent, onhandig in het rond schopt,
graait naar alles wat je wilt, kirt. met beeldspraak
sla je om je heen.

en ja, er is die grote keel waarmee je zegt
dat je nu graag aan mama's tepel hangt / best wordt ververst /
zomaar wat weent.

grote mensen vergissen zich
wel eens, missen bij momenten

de helderheid om goed te doen. toch
zit je steeds iedereen zo teder aan te kijken.

II

voor straks: midden in de nacht
gekleed aan het bed van je ouders staan

en naar zee willen
om zo nodig zee leeg te scheppen.

elke middag oefen je met emmers,
de zandbak in de tuin vormt jouw strand. er passen
kastelen waar je ook komt, je hoeft vooralsnog niet

oninneembaar te zijn.
je schommelt naar de hemel,
valt van de glijbaan onzacht op de grond.

III

de dag dat blijkt dat
je afstamt van een vaag romanpersonage
zonder regenjas, het kan het karakter verklaren,

de driftbuien, het neerslachtige.
je hand komt met kracht neer op tafel: wie is

de man die me wel eens naar school bracht,
wie de vrouw die me leerde hoe fout het was,

liegen en bedriegen?
was je maar tandeloos gebleven,
dat scheelde wel wat pijn.

Michaël Vandebril

° Turnhout, 1972

heeft nog geen bundel gepubliceerd.

Goede luchten (while you were out)

in deze regels huizen wolkenkrabbers brede heupen
geroosterd vlees een
rozentuin zo is het niet ik word verwacht mijn huid
staat in brand ik kleur

mijn borsthaar wit sluit mijn ogen mijn mond mompelt
gedichten mijn handen
tasten naar verdwenen boeken als naar begraafplaatsen
van oude vertrouwde

vrienden zo is het niet we bouwen samen een verleden
nieuwe fraaie grillige
vormen van geweld ik wil mijn vingers in je steken
ongemerkt als een vacht

om je natte vlees aan de oever van de vijver zal je met me
dansen ik word een
landschap van een architect van schaduw op zoek naar
de groene waas van roem

De wachttorenen

dit leidt tot niets onze voeten overwoekerd door ruige grassen
we lopen de trappen op
hier in dit heuvelhuis ontvangen we elke avond onze
zomergasten we wachten

naakt op het balkon ons geslacht droog en opengesperd
als de bek van een vogel
de weg is traag en warm over de duinenkoppen gepokt
door vuil en uitwerpselen

dit leidt tot niets dat geef ik je in drieën geliefde het regent
getijden in dit schipgat
in de verte koken de vissen in het donkere water we spreiden
onze vleugels klaar

om je te ontrafelen onder deze heldere hemel het is onmogelijk
om het vuur te
beantwoorden maar kom en leg je in mijn lege kamers
met zicht op de mensenzee

Chienne

ik trek je huid aan voor de nacht gespannen vlies van lichte
zeden je ademt magere
woorden in en weer uit vloeibaar van ontucht als de koele
vlucht van een of ander

gevleugeld wezen waar was je het doet me pijn voor te lezen
een liefdeslied herhaal
sneeuw driemaal rozen driemaal berken herhaal zand driemaal
zon driemaal zout

de huizen snijden een driehoek uit de lucht hier lig je met
gespreide benen achter
het raam wandelen mensen voorbij die ik nooit meer zal
weezien ik kleed me om

tot een vrouwentong en zing een vrouwenlied ik bewaar
een dronken vogel ergens
diep in mijn mond kom laat ons slapen nu met de ogen open
o hongerige hond

La casina rossa

waarheen de weg van je voeten gaat terwijl deze paarse bloemen
mijn sappen drinken
ja zo draag je lokken los vol van god ik heb de oudste brieven
maar jij het onophoudelijk

geklater van vallend water ik bied je mijn verpulverde wang
voor één ademhaling in de
donkerte van mijn kleine kamer ik schik elke dag mijn beenderen
in een andere vorm

op zoek naar geurige prooi niet dat het donker is en dit vergeten
een feest draag ik deze
pijnbomen als gewelfde kronen op mijn hoofd mijn dichterschap
doet geen keien bloeden

maar wind zei je en er verschijnt een stad waar stenen spreken
en waar we overdag witte
hemden dragen sierlijk als luipaarden die mijn koets leiden
over de oude weg van appia

Bonkende polsjes

*Een cyclus geschreven in Antwerpen, Marseille
en Antwerpen-na-Marseille, 2011*

Maud Vanhauwaert

° Veurne, 1984

Recentste bundel: Ik ben mogelijk (2011)

[het eerste gedicht gaat over]

het eerste gedicht gaat over

het uitspansel dat in een zalfje
in onze oren kleeft

dijbenen zoals 'rose' wanneer
uitgesproken in Marseille
wijde dijen. wij zijn speels

kletsen een opgerolde theedoek
tegen bovenarmen, zwellen

als stervende sterren op

[het tweede gedicht gaat over]

het tweede gedicht gaat over

het haar dat je in een klitje
uit de borstel trekt

voorzichtig op de kale legt
tevreden, zolang je de borelingen
maar stevig schudt en niet

zoals wij, huiswaarts
de geschoten schaapjes slap

over de schouder hangt

[het derde gedicht gaat over]

het derde gedicht gaat over

het wenen dat na de weeën komt
zoals de blinde na het knikken

zich met een opwippend pinkje
weert, zich stabiliseert
tegen het schiften

zoals wij. wij liggen thuis
hamerend op een jasmijnrevolutie

met bonkende polsjes

[het vierde gedicht gaat over]

het vierde gedicht gaat over

vette meeuwen vechtend om een vis
in de lucht die spartelt

het donkerrode jasje
dat in de transporen getrokken slijt
terwijl wij ons laten vangen

met schuine rugjes
door wat zich in een netje

rond ons spant

[het vijfde gedicht gaat over]

het vijfde gedicht gaat over

het gemak waarmee een vrouw
haar borsten instopt

de lege zakjes laat zweven
over de kade, opbollend
tot ze blijven hangen aan een fok

of zwiepende baleinen. wij
draaien de in rode was omsloten kaasbollen

met moeite tweemaal daags om

[het zesde gedicht gaat over]

het zesde gedicht gaat over

het verre uitzicht dat zich vanaf hier
met oogschellen uitholt

en halsoverkop een dochter
meegritst, de ramen doortrekt
tot op de grond. soms

wilden wij onze ogen gewelddadig
sluiten, zoals een gebouw

dat wordt gesloopt

[het zevende gedicht gaat over]

het zevende gedicht gaat over

het weggemoffelde hemd
waarin kots van een verleden feestje kraakt

het is zomer. het is laat
de grote zilverreiger trekt
wij zetten achterwaartse stappen

niet om te zwaaien, maar tot we passen
in elkaars hand. het kind

dat wél nog een profiterolletje op kan

[het achtste gedicht gaat over]

het achtste gedicht gaat over

mannen die wijfjes
steeds dieper de nacht in schroeven

de handdoeken insmeren
met vet van een koe, terwijl wij
ons niet laten doen. wij ponsen girafjes

uit karton met lange halzen.
wij trekken metalen platen diep

tot een blikje of huis voor een patroon

[het negende gedicht gaat over]

het negende gedicht gaat over

het huis waarin wij wonen. nu de trap wentelt
wankelt hij niet

de inkomhal heeft een draaideur
met glazen tussenwanden waarop met een sneeuwsmit
rozen zijn gespoten

van ons verwickelen hebben wij
hier nog eenmaal

een handje weg

[het tiende gedicht gaat over]

het tiende gedicht gaat over

het kind dat per ongeluk het toupetje
van zijn moeder aftrekt

een schijfje truffel naakt legt. nog snel
nog voor de varkens komen
drukt zij haar hoofd met beide handen aan

niemand helpt. wij zwachtelen alleen
de polsjes in, wij

waarnemend president

Peggy Verzett

° Heerlen, 1958

Recentste bundel: Vissing (2010)

[met zijn lichaam stijgt hij door de molen]

met zijn lichaam stijgt hij door de molen
de laarzen zijn zwaar
ik stijg achter hem aan
ik ben de omgekeerde Eurydica
worden er Vlamingen geteld, in het zuiden bedoel ik?
we stijgen door de molen maalt door
hoeveel verdiepingen heeft die?

het is een lichaam
het worden er meer

scheuren zaagt het licht in mijn oor lie
want het is lieflijk hier
de watermelodie vloeit
wegkruip van een schoffeldier

nog steeds de tanden ineem
veert er houten heeal?
er veert een houten heeal houten kelen op
eigenlijk gapen de verdiepingen eenvoudig
Licht Ouwe

[het moet]

het moet
een karmozijnen rok
een tafeltje om het vloerkleden te dragen
en is het gebeurd?
de nacht stopt niet met varen

met het licht
het open gezicht
de triomfantelijke lampentocht door de kamer, lantaarnstand
die lijkt niet op 'n vensterenvelop voor [n moeder
je pollenneus vlucht in laagte naar de overkant
plantenpot, nee de nacht niet stopt met staren

en het moet
een karmozijnen rok
een tafeltje om het vloerkleden te dragen
en het gebeurt
de nacht stopt niet met varen

[zoveel licht zonder bijvoeglijke lokroep over]

zoveel licht zonder bijvoeglijke lokroep over

een lokroep voor mijn kameraad
 ik zal door je omhulsel heenbijten
 en doseren niet soms?

de zee is meer dan een mummie
 je fluit
 je fluit naar de zee en ze deinst
 alles deinst ze terug
 van de dichtstbije
 wat heet
 ik hoop
 ik eet
 ik neem
 m'n gezicht met de riviermond is open
 m'n knie en rug de buikwand
 Bach gulpt naar binnen
 Nr. 3 is het
 het is heel mooi
 ik ben met m'n gedachten
 geweest in m'n gedachten
 langs de ratten
 de ratten van de wil
 ze slapen, wachtten, draaiden,
 vroegen, draaiden, groeven
 en gaven kopjes,
 de ratten gaven kopjes
 kopjes van de wil

het gezicht met de riviermond is open
m'n knie en rug de buikwand
Bach gulpt naar binnen
Nr. 3 is het
het is heel mooi
ik ben met m'n gedachten
geweest in m'n gedachten
ze sliepen de ratten
de ratten van de wil
ze sliepen, wachtten, draaiden,
vroegen, draaiden, groeven,
gaven kopjes
de raten gaven kopjes
kopjes van de wil

de fruitbomen op en neer
van de vogels heen en weer
terug ze vliegen op ze vliegen
heen en vlug

overal laten bomen
vogels los
bladeren als uitgestrekte handen
heel het hof kan niet vasthoudend zijn
en soms al gevallen verlaten
de bomen laten de vogels leeg

[hij vliegt uit een bovenhoek]

hij vliegt uit een bovenhoek,
 de bovenhoek = heilig
 er zingt met witte treden dat er springt iets
 uitgewrevens met twee ogen
 en springt springt
 nu: de bloesem is al gesprongen

waar hebben de mensen het
 over in de hoofdsteden?

over de vorm.

of het bankgebouw in de vierkanten opmaak
 in zijn geheel zou kunnen zakken
 in fragmenten kunnen belanden
 op het witte bed in de witte kamer waar
 de witte geit even
 is gaan springen...

het geluid
 van de witte geit in een witte kamer
 het geluid van de kamer wanneer de kamer wit is weggetrokken
 en het bed in het midden
 de geit is niet weg de weg van de geit is hier
 de geit is wakker, wat is hij wakker, hij springt

op het bed komt hij vliegen vanuit een bovenhoek
 de geit wappert als een vlag en volgt op het bed zijn witte
 schaduw
 hij springt en springt en zingt de veren van het matras
 de witte kamer houdt de springende geit stevig vast
 en de geit kijkt ons verticaal in de ogen

hij springt en wat vinden we ervan
hij springt en wij zien de geit heeft het naar zijn zin
heeft de filmer hem wat geleerd?
Is hij nooit meer naar een wei teruggekeerd?
Verkiest de geit ja dit bestaan
Boven alle natuurlijkheid?

de geit springt en de witte bloesem van het raam springt
en de geit springt en de matras
zingt
hups daar,
kan hij ook al dat zig zag lopen
van de kamers in de hal

van de hal in de kamers,
de hal is als een geperforeerde
(operateske slokdarm?)

En
hier is weer het geluid van de witte kamer als
de witte geit op het matras springt
hij komt uit een bovenhoek

hij vliegt uit een bovenhoek, de bovenhoek = heilig
en zingt met witte treden dat er springt iets uitgewevens met
twee ogen
er springt springt
nu: de bloesem is al gesprongen

Marjoleine de Vos

° Amsterdam, 1957

Recentste bundel: *Het waait* (2008)

Indroe & Gilgamesj (fragment)

Na terugkomst van zijn zoektocht is koning Gilgamesj getrouwd met Indroe. Indroe bezoekt Sjamchat, een weduwe die wil hertrouwen.

En wat zal de dode zeggen als ik een nieuwe man vind?
 Wat zal de ziel van Anilil zeggen?
 De ziel van mijn man, van de dode, zal ontzet zijn.
 Hij zal komen en mij vervloeken.

Indroe opende haar mond en zei tot haar, tot Sjamchat:
 Zoek een andere man.
 Zoek een andere man die naar je hart is.
 De dode ligt niet 's nachts bij je.
 Het is koud in je bed, de dode verwarmt je niet.
 Anilil, die tot aarde geworden is, zal je liefde gunnen.
 Je man, die je liefhad, gunt je een nieuwe liefde.
 Als ik het licht van de zon niet meer zie,
 als ik mijn man, Gilgamesj, die ik liefheb, niet meer zie,
 als mijn stem niet meer tot hem spreekt
 als het stil is rond Gilgamesj wiens bed ik verwarm,
 in wiens armen ik slaap
 als mijn ziel het duister in is gegaan,
 wens ik hem die ik liefheb boven allen
 dat een nieuwe liefde 's nachts zijn hart warmt.
 Dat een nieuwe liefde mijn man Gilgamesj,
 rond wie het stil is geworden, vasthoudt in haar armen.
 Zo ook wenst Anilil die je liefhad, jou de warmte van het leven.
 Je man, die bij de doden is, gunt zijn vrouw een nieuwe liefde.
 Anilil gunt Sjamchat nieuwe liefde.

Zo sprak Indroe tot Sjamchat
en bij terugkomst in het paleis van de koning,
terug bij Gilgamesj die zij liefhad,
vertelde zij welke woorden zij had gesproken tot haar vriendin,
tot Sjamchat.

Gilgamesj die haar liefhad boven allen
die van Indroe hield meer dan van alle vrouwen,
de grote koning ontroerde in zijn binnenste
en hij sprak tot Indroe:
Je hebt goed gesproken, Indroe, mijn vrouw
goed sprak je tot je vriendin Sjamchat.
Jij hebt mij gezien toen ik zwak was
toen ik sterk was moedigde je mij aan, je zei:
Ga voorop, je bent sterk, je kunt wat je wilt.
Toen ik zwak was nam je mij op, ik was klein,
ik was zwak, je nam mij op.
In de zak van je schort deed je mij, Indroe
je liep met mij tot ik mijn sterkte had hervonden
en ik sprong uit je schort en ik droeg je in mijn armen,
mijn vrouw Indroe droeg ik in mijn armen
nadat zij mij sterk gemaakt had.
Jij Indroe bent de vrouw die ik liefheb boven allen.
Als de zon jou niet meer ziet, zal ik huilen en schreeuwen
misschien doet mijn schreeuwen je terugkeren.
Als jij tot aarde vergaat, Indroe mijn vrouw
zal ik huilen en schreeuwen zes dagen en zeven nachten lang
en ik zal je roepen de achtste en de negende dag
de tiende en de elfde dag zal ik je roepen
de twaalfde en de dertiende dag en de veertiende
en alle dagen van alle seizoenen zal ik je roepen,
misschien keer je terug.

Maar als je niet terugkeert, als de zon je nooit meer warmt
als het stil rond mij is geworden
zal ik de woorden horen die je zojuist sprak
de woorden ter vertroosting van je vriendin Sjamchat.
En ik zal mij troosten met de warmte van een vrouw
die jij niet bent Indroe, die jou niet is.
En je ziel zal naar mij lachen in de nacht.

En na die woorden omhelsde Gilgamesj zijn vrouw Indroe
en hun tranen vloeiden en zij waren man en vrouw,
één waren zij, de grote koning en zijn vrouw.
De dood wachtte op hen,
op ieder van hen wachtte de dood, maar zij waren één.
De liefde van Indroe en Gilgamesj was groter dan de dood.

Aeneas

De goden zeggen dat ik moet gaan
maar laat me niet lachen er zijn geen
goden ze geven geen bevelen, naar Rome
iets stichten wat valt er te stichten als niet
met jou?

Toch moet ik gaan. Van wie?
Mijn daimon mijn onrust, bitterheid
proef ik nu ik niet wil maar ga.

Jij was, jij bent, jij vond me op een dag
in de duinen - we moeten gaan zei je
je stond aan de horizon als een stad.

Kom maar zei je, fabriek de Toekomst
wordt juist weer opgebouwd, dode vogels
mag je verjagen van onder hun stolpen
kom maar, breng beweging -

Dido

En als ze praten later, dan over ons.
Jij & ik altijd jij & ik, mythisch zijn we,
eerder en later hadden we wel maar
ook niet, want wij zijn het die altijd zingen
samen, van hoe het kon, hoe toch -
onthoud ons
vergeet ons lot.

Ik onthoud je sandalen, hard
als tanks in de woestijn, de rafels
aan je hemd, dat je vooruit rende
de bus stopte want je zei *stoppen!*
Als jij zei *liefde* dan was dit liefde
en voor *altijd* zei je en dat was waar
omdat jij - hoe toch wisten de woorden?
omdat jij het zei.
Maar dan de goden. Wie ze ook zijn.

Vertrek van een eiland

Op de kade van een eiland denk ik ons,
reizigers. Een schip legt aan, we gaan,
met tassen vol tijd en stof van jaren.
Uit een café klinkt een Grieks lied:
'de wereld wordt kleiner
de zee wordt een tuin.'

Een reis zou het leven zijn immers.
Dus laat ik ons wegvaren, zelf blijf ik
achter in deze zomer, tranen wuivend
en die Griek maar zingen:
'hart, je neemt me mee
op reis naar een schipbreuk.'

Spreeuwenzang

Geloof in waarheid kwijt, is uitzicht al genoeg.
Zonlicht, wind, de mensen met hun levend lijf.
Wat wil ik dat ik schrijf? Dat welbehagen
als vanzelf de dagen vult, zou wel iets zijn.
Zie toch de spreeuw die, sleutel in zijn rug,
voor lente in zijn vleugels klapt, spikkels
luidkeels op zijn borst. Zo ik. Een spreeuw
die uit het nest naar buiten kijkt en zucht.
Om liefde. Om lucht.

Menno Wigman

° Beverwijk, 1966

is ook vertaler en essayist.

Recentste bundel: De wereld bij avond (2006)

Laatste taxi

Ik leefde snel en telde af, dat was toen mode.
Ik telde doden, steeds meer doden, en ik dacht
aan drank, aan drugs, aan de millenniumnacht
en rook. En deze eeuw? Muziek en inzicht, veel
verheffing. Google, woede, oorlog, mist.

Er heerst een rookverbod maar niemand kijkt nog fris.
Letterlijk niks houdt onze weerzin in bedwang.
In chatrooms straalt een teder licht. Er is het recht
op geld, op seks, op zwachtels voor de hersenstam,
noem het ontdaan van een Betekenis - en dan.

Ik heb een jeugd gehad. Het is de laatste nacht
van weer een jaar, ik leefde stil en kwam tot niets
en zit nu in een taxi, buiten hoor ik schreeuwen,
mensen die vuurpijlen afsteken, elkaar
beroemde kussen geven. Ik kijk. Ik zie. Zal leven.

Massavaccinatie

Kreperen, nee, we zullen niet kreperen.
Die donderdag, niet zonnig en niet guur
(de dag ging open als een geurloos dekbed),
vertrok de halve wijk naar Rozenburg
en nam de rij voor sporthal De Rozet.

Een nieuwe pest. Wie nu niet ziek is kan.
Kalm waren de ampullen neergezet.
Mannen en vrouwen, vrouwen en kinderen,
ons bloed werd zwaar als stroop en rij na rij
lag zwijgend met het einde overhoop.

De naald gezet, de bovenarm gedept,
dan met een bloedgang weer de snelweg op.
En in de stenen huid van school, kantoor
of achterhuis ontwaren we een klok
en rusten van een zijden doodsstrijd uit.

De weg van alle boeken

Ik had vandaag een nieuwe pen gekocht
 en zeven keer schreef ik mijn naam.
 Toen moest ik huilen. God, wat huilde ik.
 Ik dacht: iets scheefs verkankert mijn gedicht.
 Ik zag mijn schrijfhand en ik wist.

Wat ik gedaan heb, ja - en wat ik doe.
 Mijn schrijfhand is aan roken toe.
 De angst. De witte wimpers van de angst
 dat ik mijn leven heb verschreven.

Ik wil de hemel en ik wil de straat,
 ik wil in zestigduizend hoofden ruisen
 en iedereen een tand uitslaan

voor ik de weg van alle boeken ga
 en roemloos bij De Slegte sta.

Met dank aan Paul van Ostaijen

Lang heeft het konijn de lach gezocht. Zo zielsgraag had het konijn gekend de luide lach. Waarom het de lach zo graag had gekend, weet ik niet. Zo iets kan men niet weten. Het konijn heeft de lach niet gevonden. Maar het was de lach zeer nabij. Dat het het geheim van de lach zo nabij was, weet het konijn niet. Vlak vóór de lach hield de kennis van het konijn halt. Daar vond het in plaats van de lach die het zocht, de verwondering die het niet zocht. Dit nu is iets wat buiten het begrijpen van het konijn valt: hoe je in plaats van het gezochte iets anders vindt. Daarom verwondert het konijn zich zeer om de verwondering. En daar het met deze verwondering geen blijf weet, toont het konijn zich voortdurend verwonderd, gans onbeholpen. Het weet zelf niet hoe verwonderd het is. Uit zijn verwondering groeide zijn nieuwsgierigheid. Doch van huize uit droeg het de vrees mee. Nu weet het konijn niet goed welke zelf-raad te volgen: óf de ras-vrees óf de nieuwsgierigheid die, in de wereld van het konijn, alreeds een beschavingsverschijnsel is. Alleen waar licht gloeit in de nacht, wordt de beschaving te sterk en werpt het konijn zich roekeloos in zijn ondergang. Het duurt nog wel een tijd alvoor het konijn zal geleerd hebben in dit geval te luisteren naar de stem van het ras, van de vrees. Dan komt het konijn tot het nuanceren zijner nieuwsgierigheid.

Dit echter geschiedt nog zo spoedig niet. De stropers met de lichtbak mogen gerust zijn. Het konijn leert slecht.

*uit: Paul van Ostaijen: 'Diergaarde voor kinderen van nu.'
 Eerste reeks. In 'Vlaamsche Arbeid', juni-juli 1926.*